

ಆದಿಲಶಾಹಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ : ೬

ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ
ಗುಲದಸ್ತಾಯೆ ಬಿಜಾಪುರ
ತಾರೀಖೆ ಹಪ್ತಕುರ್ಸಿ
ಫುತೂಹತೆ ಅಲಂಗೀರ್ (ಭಾಗಶಃ)

ಆದಿಲತಾಹಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ : ೬

ಇಬ್ರಾಹೀಮನಾಮಾ

ಅನು : ಮುಹಮ್ಮದ್ ಸಿಬ್ಬತ್‌ಉಲ್ಲಾಹ್

ಗುಲದಸ್ತಾಯೆ ಬಿಜಾಪುರ

ಅನು: ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ- ಮೌಲಾನಾ ಮಹಬೂಬುರ್ ರಹಮಾನ ಮದನಿ

ತಾರೀಖೆ ಹಪ್ತಕುರ್ಸಿ

ಅನು: ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ- ಮೌಲಾನಾ ಮಹಬೂಬುರ್ ರಹಮಾನ ಮದನಿ

ಫುತೂಹತೆ ಅಲಂಗೀರ್ (ಭಾಗಶಃ)

ಅನು: ಆರ್.ಕೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿ

ವಚನಪಿತಾಮಹ ಡಾ. ಭ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ
ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆ, ಬಿಜಾಪುರ

Ibrahim Nama ■ Guladastae Bijapur ■ Tarikhe Haptakursi

■ Phutuhate Alamgir : Persian & Dakani works.

Kannada translation by Dr. Muhammad Sibghat Ullah, Dr. Krishna Kolharkulkarni,
Moulana Mahabobur Rahman Madani & Dr. R.K. Kulkarni.

Published by : Dr. P.G.Halakatti Research Centre,
B.L.D.E. Association, Bijapur, Karnataka

Edition : 2014

Pages : xviii + 342 = 360

Copies : 1000

Price : Rs. 200.00

Typeset : Dr. P. G. Halakatti Research Centre, Bijapur

Printed : Print Point, Bengaluru. Mob : 9739067359

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಆರ್ಥಿಕ
ಅನುದಾನದ ಸರವಿದಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ಟ್ರೋಡುಷನ್ : ಡಾ. ಮುಹಮ್ಮದ್ ಸಿಬ್ಘತ್ ಉಲ್ಲಾಹ್ ■ ಗುಲದಾಸ್ತಾಯೆ ಬಿಜಾಪುರ ■ ತಾರೀಖೆ ಹಪ್ತಕುರ್ಸಿ ■ ಫತುಹಾತೆ ಅಲಂಗೀರ್.
ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ದವಿನಿ ಕೃತಿಗಳು.

ಅನುವಾದಕರು : ಡಾ. ಮುಹಮ್ಮದ್ ಸಿಬ್ಘತ್ ಉಲ್ಲಾಹ್, ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ,
ಮೌಲಾನಾ ಮಹಬೂಬುರ್ ರಹಮಾನ ಮದನಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಆರ್.ಕೆ.ಕುಲಕರ್ಣಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು : ವಚನವಿಶಾಮಹ ಡಾ.ಭ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ,
ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆ, ಬಿಜಾಪುರ

ಹಕ್ಕುಗಳು : ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಆವೃತ್ತಿ : ಪ್ರಥಮ ೨೦೧೪

ಪುಟಗಳು : XVIII + ೩೪೨ = ೩೬೦

ಪ್ರತಿಗಳು : ೧೦೦೦

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೨೦೦.೦೦

ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. : ವಚನವಿಶಾಮಹ ಡಾ. ಭ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬಿಜಾಪುರ

ಮುದ್ರಣ : ಪ್ರಿಂಟ್ ಪಾಯಿಂಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು. ಮೊ. ೯೭೩೯೦೬೭೩೫೯

*
ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುವಾದ ಸಮಿತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ

ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ

ಸದಸ್ಯರು

ಡಾ. ಬಿ.ಜಿ. ಮೂಲಿಮನಿ

ಡಾ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ

ಶ್ರೀ ರಂಜಾನ್ ದರ್ಗಾ

ಡಾ. ಎಚ್. ಜಿ. ದಡ್ಡಿ

ವಿಶೇಷ ಆಮಂತ್ರಿತ ಸದಸ್ಯರು

ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗಿ ಎಸ್. ತಂಬಾಕೆ

ಡಾ. ಎಂ. ಎಸ್. ಮದಭಾವಿ

ಮೌಲಾನಾ ಮಹಬೂಬುರ್ ರಹಮಾನ ಮದನಿ

ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರು

ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಬಿಜಾಪುರ

ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು,

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬಿಜಾಪುರ

*

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ

ವಿಜಾಪುರದ ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಣಸಂಸ್ಥೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರುವ 'ವಚನಪಿತಾಮಹ ಡಾ|| ಭ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆ'ಯ ಇಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯೆನಿಸಿವೆ.

ಡಾ|| ಭ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರದು ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಲ್ಲ, ಸಮಾಜಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರ ಹೆಸರಿನ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು-ಸಾಮಾಜಿಕರನ್ನು 'ಇವ ನಮ್ಮವ, ಇವ ನಮ್ಮವ, ಇವ ನಮ್ಮವ' ಎಂಬ ಆದರ್ಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ, ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ 'ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುವಾದ ಯೋಜನೆ'.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದ ಮೊಗಲರೊಂದಿಗೆ, ದಕ್ಷಿಣದ ವಿಜಯನಗರದವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷ-ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ೧೪೮೯-೧೬೮೬ರ ವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿದ ರಾಜಮನೆತನವಿದು. 'ದಿನೇ ಇಲಾಹಿ' ಖ್ಯಾತಿಯ ಮೊಗಲ್ ಮನೆತನದ ಅಕಬರನಂತೆ 'ದಾದೇ ಇಲಾಹಿ' ಖ್ಯಾತಿಯ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಮನೆತನದ ಜಗದ್ಗುರು ಶಿನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ಬಾದಶಹನು ಸಮನ್ವಯಸಮಾಜ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನಿರತನಾದುದು ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿದೆ.

ಈ ಮನೆತನದ ಎಂಟು ಜನ ಅರಸರು ಸಾಹಿತಿಗಳು-ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೌಕಿಕ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಎರಡೂ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಹಿಂದೂಗಳದು ಪುರಾಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಾದರೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರದು ಇತಿಹಾಸಪ್ರಜ್ಞೆ. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇವರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ-ಇವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೦ ಕೃತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯದೊಂದಿಗೆ ಜೀವನದ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಹುಭಾಗ ಪ್ರಕಟವಾಗದೆ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದವಾಗದೆ ಉಳಿದಿದ್ದಿತು. ಈ ದೊಡ್ಡ ಆಕರವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಈವರೆಗೆ ಇತಿಹಾಸ ಬರೆದುದು ವಿಪಾದದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರ್ಷಿಯನ್, ದಖನಿ-ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಅರಸರು ಅನ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವುದು. 'ವಚನಪಿತಾಮಹ ಡಾ|| ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆ' ಈ ಯಾವುದೇ ಭಿನ್ನತೆ ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಅನುದಾನದ ನೆರವಿನಿಂದ ಈ ಯೋಜನೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದವರು ಈ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಕಾರಜೋಳ ಅವರು. ಈ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಇಂದು ಸಚಿವರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಮಾಶ್ರೀ ಅವರು. ಸಹಕರಿಸಿದವರು ಈ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಇವರಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಾದರಿ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುವವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಬಿ. ಪಾಟೀಲರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಂಗವಾಗಿರುವ 'ವಚನಪಿತಾಮಹ ಡಾ|| ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆ'ಗಾಗಿ ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವವರು ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗಿ ತಂಬಾಕೆಯವರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ-ನಿರವುಗಳಿಗೆ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಸಲಹಾಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಧ್ವಾಂಸರು ನೀಡಿದ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಸರಕಾರ ರೂಪಿಸಿದ ಸಲಹಾಮಂಡಳಿಯ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಈ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಡಾ|| ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಭವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರ್ಯಾಲಯವನ್ನು, ಅಗತ್ಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗವನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತರಲಾಯಿತು. ಈ ಮಣಿಹಕ್ಕೆ ಡಾ|| ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಲಾರಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರು ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಲಭಿಸಿರುವುದು ಒಂದು ಸುಯೋಗವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾದ ಇವರು ಈ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ದುಡಿದ ರೀತಿ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಹಸ್ತಪ್ರತಿ-ಮುದ್ರಿತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ, ಸೂಕ್ತ ಅನುವಾದಕರ ಆಯ್ಕೆ, ಅವರಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ, ಅನುವಾದಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ-ಪ್ರಕಟಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಇವರು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಡಾ|| ಎಂ.ಎಸ್. ಮದಭಾವಿ ಅವರು ನಿರಪೇಕ್ಷ ಭಾವದಿಂದ ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಮಿಕ್ಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರು ಸಹಕರಿಸಿದ ರೀತಿಯೂ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

*
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ
ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರು

ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಬಹುಪಾಲು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅವರು ಬಿಜಾಪುರ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಆಳಿದರು. ಇಂದಿನ ಆಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಅವರು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಕಾಲ ತಮ್ಮ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸದೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳ ರಾಜ್ಯವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೮೯ರಿಂದ ೧೬೮೬ರ ವರೆಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ೮ ಜನ ಬಾದಶಹರು ಅಳಿದರು. ಈ ಬಾದಶಹರುಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವರ್ಣಮಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಧರ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಕಾರಣ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಇವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಓದುತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿರುವ 'ತಾರೀಖ್ ಫರಿಶ್ತಾ' [ಪರ್ಷಿಯನ್] ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಕಾಸಿಮ ಫರಿಶ್ತಾ ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೫೮೦-೧೬೮೬)ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಜನ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು, ಕವಿಗಳು ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಅಂದು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಇಲ್ಲವೆ ದಖನಿ-ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿವೆ.

ನಾನಿನ್ನೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಅನುಸಂಧಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇತಿಹಾಸದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಬಹುಶಃ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಮೂಲ ಆಕರಗಳು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಚದರಿ ಹೋಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅವು ಪರ್ಷಿಯನ್, ದಖನಿ-ಉರ್ದು

ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವುದು. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಬಿಜಾಪುರ ಆದಿಲಶಾಹಿ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ 'ಆದಿಲಶಾಹಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುವಾದ ಯೋಜನೆ'.

ಹಂಪಿಯ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಲಗ್ನವಾಗಿರುವ ಬಿಜಾಪುರ ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಚನಪಿತಾಮಹ ಡಾ.ಫ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರವು ಕಳೆದ ದಶಕದಿಂದ ಸಂಶೋಧನಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಡಾ. ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ ಅವರ ಸಮಗ್ರಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ೧೫ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ೮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಹಲವರು ಪದವಿ ಪಡೆಯುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಬಿ.ಪಾಟೀಲ ಅವರ ನಿರಂತರ ಬೆಂಬಲವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಯಂತೆ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರವು 'ಆದಿಲಶಾಹಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುವಾದ ಯೋಜನೆ'ಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ಕಳಿಸಿತು. ಯೋಜನೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು, ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕೆಲಬುರ್ಗಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಿ.ಜಿ.ಮೂಲಿಮನಿ, ಡಾ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ, ಶ್ರೀ ರಂಜಾನ್ ದರ್ಗಾ, ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಎಚ್.ಬಿ.ದಡ್ಡಿ- ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿತು.

ದಿನಾಂಕ ೧೨-೩-೨೦೧೩ರಂದು ನಡೆದ ಸಮಿತಿಯ ಪ್ರಥಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರು ಈ ಯೋಜನೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು, ಸಂಶೋಧನಕೇಂದ್ರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗಿ ತಂಬಾಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಯದರ್ಶಿ ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್.ಮದಭಾವಿ ಅವರು ಸಮಿತಿಯ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಯಿತು.

ದಿನಾಂಕ ೧೫-೬-೨೦೧೩ರಂದು ನಡೆದ ಸಮಿತಿಯ ಎರಡನೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್, ಅರೇಬಿಕ್, ದಖನಿ-ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಮೌಲಾನಾ ಮಹಬೂಬುರ್ ರಹಮಾನ ಮದನಿ ಅವರನ್ನು ವಿಶೇಷ ಅಮಂತ್ರಿತ ಸದಸ್ಯರೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು.

ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಯೋಜನೆ. ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಆದಿಲಶಾಹಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತಗೊಂಡ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಆದಿಲಶಾಹಿ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಭಂಧಪಟ್ಟ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ಕೆಲವು ಚರಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅವು ದೊರೆಯುವ ಸಂಭಾವ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು.

೧. ಮುಹಮ್ಮದ ಕಾಸೀಮ ಫರಿಶ್ತಾ : ತಾರೀಖೆ ಫರಿಶ್ತಾ [ಪರ್ಶಿಯನ್]. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗೆ ಅನುವಾದ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಬ್ರಿಗ್ಸ್ [ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೧೯], ಮೂಲ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಮುಂಬಯಿ ಅರ್ಕೀವ್ಸ್ ಸಾಲಾರ ಜಂಗ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಹೈದರಾಬಾದ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.
೨. ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ದೆಹಲವಿ : ಇಬ್ರಾಹಿಮನಾಮಾ [ದಖನಿ]. ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಮೂಲ ದಖನಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಮುಂಬಯಿ ಅರ್ಕೀವ್ಸ್ ಮತ್ತು ಸಾತಾರಾದ ಔಂಧ ಅರ್ಕೀವ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿವೆ.
೩. ಅಸದಬೇಗ : ವಾಕಿಯಾತೆ ಅಸದಬೇಗ [ಪರ್ಶಿಯನ್]. ಚಾಪ್‌ಮನ್‌ನಿಂದ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ [೧೮ನೇ ಶತ]. ನಂತರ ಪಿ.ಎಂ.ಜೋಶಿ ಅವರಿಂದಲೂ, ಜೋಶಿಗೆ ಇಲಿಯಟ್ ಮತ್ತು ಡೌಸನ್ ಸಂಪುಟ ೬ರಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗಶಃ ಅನುವಾದ. ಇದರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಅಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.
೪. ಕಾಜಿ ನೂರುಲ್ಲಾ : ತಾರೀಖೆ ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹ [ಪರ್ಶಿಯನ್]. ಮೂಲ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಮುಂಬಯಿ ಅರ್ಕೀವ್ಸ್, ಇಂಡಿಯಾ ಆಫೀಸ ಲಾಯಬ್ರರಿ ಲಂಡನ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಮ್ಯೂಜಿಯಮ್ ಲಾಯಬ್ರರಿ ಲಂಡನ್, ಸಾಲಾರಜಂಗ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ(ಹೈದರಾಬಾದ್)ಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.
೫. ಐಹೂರ್ ಬಿನ್ ಐಹೂರಿ : ಮುಹಮ್ಮದನಾಮಾ [ಪರ್ಶಿಯನ್]. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಪ್ರಾಚ್ಯ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ ಭಾಗಶಃ ಬಿ.ಡಿ. ವರ್ಮಾರಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ.
೬. ನುಸ್ತತಿ : ಅಲಿನಾಮಾ [ದಖನಿ]. ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ದುರ್ಲಭ.
೭. ಮೌಲ್ವಿ ಬಶೀರುದ್ದೀನ ಅಹ್ಮದ : ವಾಕಿಯಾತೆ ಮಮಲಿಕತ್ ಬಿಜಾಪುರ [ಉರ್ದು]. ಕರ್ನಾಟಕ ಉರ್ದು ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟ. ಮೂಲಪ್ರತಿ ಸಾಲಾರಜಂಗ ಮ್ಯೂಜಿಯಮ್ ಹೈದರಾಬಾದದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.
೮. ಮುಹಮ್ಮದ ಹಾಶೀಮ ಫಜೂನಿ: ಫುತುಹತೆ ಆದಿಲಶಾಹಿ [ಪರ್ಶಿಯನ್]. ಮುಂಬಯಿ ಅರ್ಕೀವ್ಸ್ ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಇಂಡಿಯಾ ಲಾಯಬ್ರರಿ ಲಂಡನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿವೆ.
೯. ಮೀರ್ ರಫೀಯುದ್ದೀನ ತಿರಾಜಿ : ತಜ್ಜಿದತುಲ್ ಮುಲೂಕ [ಪರ್ಶಿಯನ್]. ಸಾಲಾರಜಂಗ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಹೈದರಾಬಾದದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಲಭ್ಯ.

೧೦. ತೀರ್ಪು ಜೈನದ್ವೀಪ ಆಲ್ ಮಾರ್ಕೆಟ್ : ತುಹಫತುಲ್ ಮುಜಾಹಿದೀನ [ಆರೇಬಿಕ್].
ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.
೧೧. ಸೈಯದ ಅಲಿ ಬಿಲಗ್ರಾಮಿ : ತಾರೀಖೆ ದಖನ್ ಳ ಸಂಪುಟಗಳು [ಉರ್ದು].
೧೨. ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೊಹಿಯುದ್ದೀನ ಖೀರಬಾದಾ: ಅಹಮಲೆ ಸಲಾತೀನ ಬಿಜಾಪುರ[ಪರ್ಶಿಯನ್].
ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಲಂಡನ್, ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೨೨೨೦.
೧೩. ಫಿರೋಜಾನ ವಲ್ಲದ ಆಸದಖಾನ ಲ್ಯಾರಿ : ತಾರೀಖೆ ಹಪ್ತಕುರ್ಸಿ [ಪರ್ಶಿಯನ್].
ಸಾಲಾರಜಂಗ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಹೈದರಾಬಾದ. ಇಂಡಿಯಾ ಅಧೀನ ಲಾಯಬ್ರರಿ
ಲಂಡನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಲಭ್ಯ.
೧೪. ೨ನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲಶಹ : ಕಿತಾಬೆ ನವರಸ [ದಖನಿ].
ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.
೧೫. ಮುಹಮ್ಮದ್ ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ಐಬೇರಿ : ರೌಜತುಲ್ ಔಲಿಯಾ ಎ ಬಿಜಾಪುರ
[ಪರ್ಶಿಯನ್].
ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಹೈದರಾಬಾದದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಲಭ್ಯ. ಸಂಖ್ಯೆ
೧೪೮೧೩.
೧೬. ಮುಹಮ್ಮದ್ ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ಐಬೇರಿ : ಬಸಾತೀನೆ ಸಲಾತೀನ [ಪರ್ಶಿಯನ್].
ಮರಾಠೀ ಅನುವಾದದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದ ಆಗಿದೆ. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ
ಸಾಲಾರಜಂಗ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಹೈದರಾಬಾದದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.
೧೭. ಮೀರ ಅಹಮದ ಅಲಿಖಾನ : ಗುಲದಸ್ತಾ ಎ ಬಿಜಾಪುರ [ದಖನಿ].
ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಅರ್ಕೀವ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಲಭ್ಯ. ಸಂಖ್ಯೆ ೧೯೩.
೧೮. ಅಬುಲ ಹಸನ ಕಾದಿರಿ : ಶಾಹಿಪತ್ ಇ ಹುದಾ [ಪರ್ಶಿಯನ್].
ಸಾಲಾರಜಂಗ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಹೈದರಾಬಾದದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಲಭ್ಯ.
೧೯. ಆದಿಲಶಾಹಿಶಾಲದ ಫರ್ಮಾನುಗಳು ಮತ್ತು ಸಸದುಗಳು : ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧಕ
ಮಂಡಳ ಪುಣೆ, ಬಿಜಾಪುರ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.
- ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಶೋಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗಲಾಯಿತು. ಸಾಲಾರಜಂಗ
ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಅರ್ಕೀವ್ ಹೈದರಾಬಾದ, ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ
ಇಲಾಖೆ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಗೋಳಗುಮ್ಮಟ ಬಿಜಾಪುರ- ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಕೆಳಗಿನ
ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆತವು.
೧. ಕಾಜಿ ನೂರುಲ್ಲಾ : ತಾರೀಖೆ ಅಲಿ ಆದಿಲಶಹ [ಪರ್ಶಿಯನ್]

೨. ಮೀರ್ ರಫೀಯುದ್ದೀನ ಶಿರಾಜಿ : ತಜ್ಜಿದತುಲ್ ಮುಲೂಕ [ಪರ್ಶಿಯನ್]
೩. ಫಿರೋಜಾನ ವಲ್ಲದ ಆಸದಖಾನ ಲ್ಯಾರಿ : ತಾರೀಖೆ ಹಪ್ತಕುರ್ಸಿ [ಪರ್ಶಿಯನ್]
೪. ಮೀರ ಅಹಮದ ಅಲಿಖಾನ : ಗುಲದಸ್ತಾ ಎ ಬಿಜಾಪುರ [ದಖನಿ]
೫. ಜುಹೂರ್ ಬಿನ್ ಜುಹೂರಿ : ಮುಹಮ್ಮದನಾಮಾ [ಪರ್ಶಿಯನ್]

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗೆ ನಮ್ಮ
ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಫರಿಶ್ತಾನ ತಾರೀಖೆ ಫರಿಶ್ತಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಉರ್ದು
ಅನುವಾದಗಳು, ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ದೇಹಲವಿಯ ಇಬ್ರಾಹೀಮನಾಮಾದ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು
ಅನುವಾದಗಳು, ಕವಿ ಸುಸ್ತಿಯ ಅಲಿನಾಮಾ, ಈಶ್ವರದಾಸ ನಗರನ ಫುರೂಹತ್
ಅಲಂಗೀರ ಕೃತಿಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದ ಮತ್ತು ನೂರಾರು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮೂಲ
ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಅನುವಾದದ ಆದಿಲಶಾಹಿ ಫರ್ಮಾನುಗಳು ದೊರೆತವು. ಉಳಿದ
ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅನುವಾದ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
ಪರ್ಶಿಯನ್, ದಖನಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗಳ ಈ ವಿಧ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ
ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

೧. ಮೌಲಾನಾ ಮಹಬೂಬುಲ್ ರಹಮಾನ ಮದನಿ, ಬಿಜಾಪುರ.
೨. ಶ್ರೀ ಬಿ. ಜಯಾಚಾರ್ಯ, ಯಾದಗಿರಿ.
೩. ಶ್ರೀಮತಿ ಬಾನು ಮುಘ್ತಾಕ್, ಹಾಸನ.
೪. ಡಾ. ಅಬ್ದುಲ್ ಹಮೀದ, ತಿಪಟೂರು.
೫. ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎನ್ ನದಾಫ, ಬಿಜಾಪುರ
೬. ಪ್ರೊ. ವಸಂತ ಕುಷ್ಟಗಿ, ಗುಲಬರ್ಗಾ.
೭. ಶ್ರೀಮತಿ ರತ್ನಾ ಮಣ್ಣೂರ, ಗುಲಬರ್ಗಾ.
೮. ಡಾ. ಅಮೀರುದ್ದೀನ್ ಖಾಜಿ, ಬಿಜಾಪುರ.
೯. ಶ್ರೀ ಹಸನ ನಯೀಮ ಸುರಕೋಡ, ರಾಮದುರ್ಗ.
೧೦. ಡಾ. ಬಿ ರಫೀಯುದ್ದೀನ ದೇಸಾಯಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
೧೧. ಶ್ರೀಮತಿ ವಿದ್ಯಾ ಗುಮಾಸ್ತೆ, ಬಿಜಾಪುರ
೧೨. ಡಾ. ಆರ್.ಕೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಬಿಜಾಪುರ

ಇವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿ ೬ ಅನುವಾದ ಸಂಪುಟಗಳು ಈಗ
ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿವೆ.

೧. ತಾರೀಖೆ ಫರಿಶ್ತಾ: ಳ ಸಂಪುಟಗಳು.
೨. ಬಸಾತೀನೆ ಸಲಾತೀನ: ಚಿನೆಯ ಸಂಪುಟ.
೩. ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ [ದಖಿನಿ], ಗುಲದಸ್ತಾಯೆ ಬಿಜಾಪುರ [ದಖಿನಿ], ತಾರೀಖೆ ಹಪ್ತಕುರ್ಸಿ [ಪರ್ಶಿಯನ್], ಫುತುಹತೆ ಆಲಂಗೀರ (ಭಾಗಶಃ) [ಪರ್ಶಿಯನ್]- ಇವೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಓನೆಯ ಸಂಪುಟ.

ಹೀಗೆ ೬ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಪುಟಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಉಳಿದವುಗಳ ಅನುವಾದಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಶೋಧಕಾರ್ಯ ಮುನ್ನಡೆದಿದೆ. ಈ ೬ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಅನುವಾದಕರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

'ಆದಿಲಶಾಹಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನುವಾದ ಯೋಜನೆ'ಗೆ ಅನುದಾನ ನೀಡಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಸಹಾಯಹಸ್ತ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಬಿ. ಪಾಟೀಲ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಸಂಪುಟಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂದಿನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗಿ ಕಳಸದ, ಇಂದಿನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ರಿಕ್ಟಿಕ್ ರಂಜನ್ ಪಾಂಡೆ ಅವರನ್ನು, ಈ ಯೋಜನೆಯ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ. ಸೋಮಶೇಖರ ವಾಲಿ, ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಡಾ. ಭ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರದ ಸಂಯೋಜನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಮದಭಾವಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಡಾ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ ಅವರ ಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಕೆ. ಮಕಾಳಿ ಹಾಗೂ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರಿಂಟ್ ಪಾಯಿಂಟ್‌ನ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಸಿ. ಪಾಟೀಲ (ಹೆಬ್ಬಾಳ) ಮತ್ತು ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ.

*

ಪರಿವಿಡಿ

೧. ಇಬ್ರಾಹೀಮನಾಮಾ	೧-೯೮
೨. ಗುಲದಸ್ತಾಯೆ ಬಿಜಾಪುರ	೯೯-೧೮೮
೩. ತಾರೀಖೆ ಹಪ್ತಕುರ್ಸಿ	೧೮೯-೨೩೨
೪. ಫುತುಹತೆ-ಇ-ಆಲಂಗೀರ್ (ಭಾಗಶಃ)	೨೩೩-೩೪೨

ಅಬ್ದುಲ್ ಜೆಹಲ್ಲೆ
ವಿರಚಿತ

ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ

ಭಾವಾನುವಾದ
ಡಾ. ಮುಹಮ್ಮದ್ ಸಿಬ್ಬತ್‌ಉಲ್ಲಾಹ್

*

ನಿರ್ದೇಶಕರ ಮಾತು

ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಲಾರಕುಲಕರ್ಣಿ

'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಅಬ್ದುಲ್ಲ ದೆಹಲ್ವಿಯು ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ಆದಿಲಶಹನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕವಿ. ಮೂಲತಃ ದೆಹಲಿಯವನು. ಆತನ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈವರೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆತನ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಮನೆತನ ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ದೆಹಲಿಯ ಮನೆತನದವನಾದ ಆತನು ಯಾವತ್ತು ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂಬುದನ್ನೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಈವರೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆತನು ತನ್ನ ಆಶ್ರಯದಾತನ ಕುರಿತು ಬರೆದ 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ'ದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನದ ಕಾಲವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೧೬೦೪ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದನಂತೆ. ಕಥನ ಕಾವ್ಯ ಆಗಿರುವ 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ' ೭೧೨ ದ್ವಿಪದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೪೪ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇವತಾ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅದನ್ನೊಳಗೊಂಡು ೪೫ ಭಾಗಗಳು ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕಾವ್ಯದ ಹೆಸರೆ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ' ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ಆದಿಲಶಹನನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಕಥನ ಕಾವ್ಯವು, ಆತನ ರಾಜ್ಯಕಾಲ, ಆತನ ಗುಣಗಳು, ಉದಾರತೆ, ಆತನ ರಾಜಧಾನಿಯ ವೈಭವ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರಸಭರಿತವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ದೆಹಲವಿಯು ಪರ್ಷಿಯನ್, ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಯ ಪಂಡಿತನೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉರ್ದು, ದಖಣಿ ಹಿಂದಿ, ಪರ್ಷಿಯನ್ ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಅಥವಾ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರ್ಚೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಆತನ ಹೆಸರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಆತನು ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡದಿದ್ದುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನಿಗೆ ಪರ್ಷಿಯನ್,

ಆರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಗತಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಆತನೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

'ಜಬಾ ಹಿಂದುಈ ಮುಂಜ ಸೋ ದೆಹಲವೀ |
ನ ಜಾನೂ ಅರಬ ಔರ ಅಜಬ ಮಸ್ನವೀ' || ೯೯ ||

ತಾನು ದೆಹಲಿಯವನಾದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಭಾಷೆ ಹಿಂದು ಈ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನಗೆ ಅರಬ್ಬೀ ಹಾಗೂ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳ ಮಸ್ನವಿಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಸ್ನವಿ ಎಂದರೆ ಕಥನ ಕಾವ್ಯ ಪಶಿಯನ್ ಮಸ್ನವಿಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ದವಣಿ ಮಸ್ನವಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಬ್ದುಲ್ಲನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾಹನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಬುದ್ದಿ [ಆಕ್ಷ] ಮತ್ತು ವಿದ್ಯೆ [ಇಲ್ಮ]ಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ದಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯರ ಸ್ತುತಿಯಷ್ಟೆ. ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ, ಪ್ರಾರಂಭದ ೩೬ ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

'ಇಲಾಹೀ ಜಬಾನ ಗಂಜ ತೂಂ ಖೋಲ ಮುಂಜ |
ಅಖೋಲಿಕ ಬಹಾಕರ ಯೂ ಥು ಬೋಲ ಮುಂಜ || ೧ ||

'ಓ ದೇವರೆ, ನನಗೆ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಡು, ಅದರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿ.' ಪ್ರಾರಂಭದ ದ್ವಿಪದಿಯೇ 'ವಾಣಿ'ಯ ಆವಾಹನೆಯಾಗಿದೆ. ಅನಂತರದ ೧೪ ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಮಹಮ್ಮದ ಪೈಗಂಬರರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸಹಾಯಕರಾದ ಅಬೂಬಕರ, ಉಮರ, ಉಸ್ಮಾನ ಮತ್ತು ಅಲಿಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ೮ ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ಬಂದಾನವಾಜ ಗೇಸೂದರಾಜರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಅನಂತರ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ಕಥಾ ನಾಯಕನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ಆದಿಲಶಹನ [ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೮೦-೧೬೨೭] ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಒಂದೆಡೆ ಅವನನ್ನು ದೇವರ ಅಂಶವೆಂಬ ಹಾಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದು, ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯ 'ನಾ ವಿಷ್ಣು ಪೃಥಿವಿಪತಿ'ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ. ೩೦ ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಆತನ ವಿದ್ವತ್ತು, ಆತನು ರಚಿಸಿದ ನವರಸಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಇರುವ ಅದರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜನ ಹತ್ತಿರ ವಿದ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಇಬ್ಬರೂ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

'ನ ಐಸಾ ಕೌಂ ಸೋ ದೇಖಾ ಆಯಾನ |
ವಿದ್ಯಾ ಲಚ್ಚಮೀ ಜೋರ ದೇವೆ ದೋ ದಾನ' || ೮೫ ||

ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ೨೦ ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ, ವಾಣಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಎಲ್ಲ ಜಡ ಮತ್ತು ಚೇತನಗಳ ವಿಕಾಸವು ಗೂಢವಾದ ವಾಣಿಯಿಂದಲೇ ಆವಿಷ್ಟತವಾಗಿದೆ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳು ವಾಣಿಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ವಚನ ದರ್ಮಿಯಾನ ರಹ ಅಜಲ ಔರ ಅಬದ
ರಚ್ಚಾತೀನ ತಿಲೋಕ ಲಾ ಕರ ಸಬದ || ೧೨೧ ||

ಹೀಗೆ ೧೪೫ ದ್ವಿಪದಿಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಅನಂತರ ಮೂಲ ಕಥಾನಾಯಕ ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ಆದಿಲಶಹನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಉದಾರತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ 'ರಾಜನ ಉದಾರ ರೂಪವಾದ ಮೇಘವರ್ಷವು, ಜಗದ ದರಿದ್ರರೂಪದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಶಾಂತ ಮಾಡಿತು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ರಾಜನ ಉದಾರತೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕುಂತೀಪುತ್ರ ಕರ್ಣರು ಜೀವಂತರಾದರು ಎಂದು ಭಾರತೀಯ ಪೌರಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಹೋ ಶಹ ದಾನ ಆವತಾರ ದಾನಿಕ ಆಪಾರ |
ಸೋ ಬಲ ಔರ ಕರನ ನಾವೂ ಜಗ ಆಶಕಾರ || ೨೦೦ ||

ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ೧೫೦ಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಮುಂದಿನ ೧೦೦ ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಧಾನಿ ಬಿಜಾಪುರ ನಗರದ ವೈಭವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಿಜಾಪುರವನ್ನು ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅವನು ವಿದ್ಯಾಪುರವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಬಿಜಾಪುರದ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೋಟೆ, ಕೊತ್ತಲಗಳು, ಮಹಲು, ಬಜಾರುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಚಿತ್ರ ಸುಂದರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ರಾಜನ ದರ್ಬಾರು, ಆತನ ಆಶ್ರಯದಾತರು, ಕವಿ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಆತನ ದಿಕ್ ದಿಗಂತಗಳ ಕೀರ್ತಿ, ಆತನಿಗಿರುವ 'ಜಗತ್ ಗುರು' ಉಪಾಧಿ, ಆತನ ಆಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ ಇಂದ್ರನ ಆಸ್ಥಾನವೂ 'ಪೀಠ'. ಆದಿಲಶಹನು ಇಂದ್ರನಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇಂದರ ಏಕ ಅಂಬರಾವತೀ ರಹನ ಥಾರ
ವಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರ ಶಹ ವೈಸೆ ಛಪ ಹಜಾರ ||

ಕವಿ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ದೆಹಲವಿಯು ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಓದಿರಬೇಕು. ಅಂತೆಯೇ ಉಭಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಬ್ದುಲ್ಲಾನನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಹಾಕವಿ 'ಬಾಣಭಟ್ಟ'ನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ' ಕಾವ್ಯವನ್ನು ೧೯೬೮ರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಡಾ. ಮಾಸೂದ ಅಲಿಖಾನರು ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು. ೧೯೭೩ರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ದೇವಿಸಿಂಗ ಚೌಹಾನರು ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಡಾ. ಸಿಬಘತುಲ್ಲಾ ಅವರು ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಉರ್ದು ಅಕಾಡೆಮಿ ಪರವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಗದ್ಯಾನುವಾದವನ್ನು ಡಾ. ಸಿಬಘತುಲ್ಲಾ ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ ಅವರು ಸಂಪುಟವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉಭಯತರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

■

*

ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಮಸೂದ್ ಹುಸೈನ್ ಖಾನ್

ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯ ಮೊದಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕೃತಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ. ಅದರ ಲೇಖಕ ಅಬ್ದುಲ್ ದೆಹಲ್ವಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಂ ಆದಿಲ್ ಶಾಹನ (ಕ್ರಿ ಶ ೧೫೮೦-೧೬೨೬) ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ಮತ್ತು ಗೋಲ್ಕೊಂಡದ ಮುಲ್ಲಾ ವಜ್ಜಿಯ ಸಮಕಾಲೀನ. ಇದೊಂದು ಆಕರ್ಷಕ ನಿಜಾಂಶವೆಂದರೆ ಹಳೇ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ಎರಡು ರಚನಾತ್ಮಕ ಮಸ್ನವಿಗಳು, ಮುಲ್ಲಾ ವಜ್ಜಿಯ ಖ್ವತುಬ್ ಮುಶ್ಶರಿ ಮತ್ತು ಅಬ್ದುಲ್ ದೆಹಲ್ವಿಯ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೦೯/೧೦ ಮತ್ತು ೧೬೧೧/೧೨ರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು. ಎರಡೂ ಕೂಡ ಒಂದು ರೀತಿಯ 'ಶಾಹನಾಮಾ'ಗಳಿದ್ದ ಹಾಗೆ. ಖ್ವತುಬ್ ಮುಶ್ಶರಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರ ಗೋಲ್ಕೊಂಡದ ಯುವರಾಜ ಮುಹಮ್ಮದ ಖ್ವಲಿಯಾದರೆ ಅಬ್ದುಲ್ ನ ಪ್ರಶಂಸ ಪಾತ್ರನಾದವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಆರಸ ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಕಥೆ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಇಬ್ಬರೂ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಶಂಸಕರ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಜ್ಜಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ, ಅಬ್ದುಲ್‌ಗೆ ತನ್ನ ಕಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಿಜಾಂಶಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಜ್ಜಿ ನಿಜವಾದ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕಥೆಯ ಇಂದ್ರಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಅವನು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಸ್ನವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಥೆ ಇದೆ, ಒಂದು ಪ್ಲಾಟ್ ಇದೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಮಸ್ನವಿಯು ಅಸಲಿಗೆ ತೌಸೀಫ್ ನಾಮ ಅಥವಾ ಖ್ವತುಬ್ (ಪ್ರಶಂಸೆ ಪದ್ಯ) ಆಗಿದ್ದು ಅದರ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಿಜಾಂಶಗಳಿಂದ ತುಂಬಲಾಗಿವೆ. ನಿಜಾಂಶದಲ್ಲಿ ಇದು ಶಾಹನಾಮಾ. ಆದರೂ ಸಹ ಶಾಹನಾಮಾ ದಖನ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಹೆಮ್ಮೆ ಮಲಿಕುಶ್ಕೂರ ನುಸ್ತತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಅವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೬೫/೬೬ರಲ್ಲಿ ಅಲಿನಾಮಾ

ಬರೆದು ಇಮ್ಮಡಿ ಅಲಿ ಆದಿಲ್ ಶಾಹನನ್ನು ಅಮರ ಮಾಡಿದ. ಆದರೂ ನುಸ್ತತಿಯು ಅಬ್ದುಲನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲಿ ನಾಮಾ ಬರೆದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ನಾಮಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಅವಶ್ಯ.

ಲೇಖಕಿ

ಇಬ್ರಾಹಿಮ ನಾಮಾದ ಲೇಖಕಿ ಅಬ್ದುಲ್ ದೆಹಲ್ವಿ. ಇಬ್ರಾಹಿಮ ನಾಮಾದ ಆಂತರಿಕ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲದೆ ಹಳೇ ಉರ್ದುವಿನ ಈ ಮುಖ್ಯ ಕವಿ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯ ಸರ್ದಾರನ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಯಾವರೀತಿಯ ಸಮಾಚಾರವೂ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಬಿಜಾಪುರದ ಎಲ್ಲ ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಇವನ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯು ಸಹ ಅವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಿಜಾಪುರದ ಕವಿಗಳು ಗೋಲ್ಕೊಂಡದ ಆದಿ ಕವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ನುಸ್ತತಿ ಅಂತಹ ಕವಿಯೂ ಸಹ ಅಬ್ದುಲ್ ಬಗ್ಗೆ ಮೌನ ತಾಳಿದ್ದಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಅಬ್ದುಲ್ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಅವನು ದೆಹಲ್ವಿಯವನಾದುದರಿಂದ ಇರಬಹುದು. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಇಬ್ರಾಹಿಮ ನಾಮಾದಲ್ಲಿ ತಾನು ದೆಹಲ್ವಿಯಾಗಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಭಾಷೆಯನ್ನು 'ಹಿಂದವಿ' ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಜಬಾನೆ ಹಿಂದವಿ ಮುರ್ಶ್, ಸೊ ಹೂರ್ ದೆಹಲ್ವಿ
ನ ಜಾನೂರ್ ಅರಬ್ ಔರ್ ಆಜಂ ಮಸ್ನವಿ (೯೯)

ಡಾ. ಜೋರ್‌ವರು ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಲಾಯಿಬ್ರಿಯ ಪ್ರತಿಯ ನಕಲನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಸ್ತದಿಂದ ಮಾಡಿ, 'ಇದಾರಯಿ ಅದ್ವಿಯಾತೆ' ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಓದಲಾಗಿದೆ, "ಜಬಾನೆ ಹಿಂದವಿ ಮುರ್ಶ್ ಸೂಂ ಹೌರ ದಹಲ್ವಿ" ಇದರ ನಂತರ ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ಗೆ ಕೇವಲ ಹಿಂದವಿ ಮತ್ತು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅರಬ್ ಅಥವಾ ಆಜಂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಸಂಪಾದಕರು ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಲಾಯಿಬ್ರಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಆದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ "ಹೌರ್" ಬದಲು "ಹೂರ್" ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ "ಹೂರ್" ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ದೃಢೀಕರಣ ಅವರ್ಧ ಪ್ರತಿಯಿಂದಲೂ ಸಹ ಆಗುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ "ಹೂಂ" ನೂನ್ ಚುಕ್ಕೆ ಸಹಿತ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಕ್ತಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ: ಅಬ್ದುಲ್, ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲ್ ಶಾಹನ ನಿವೇದನೆಗೆ ತನ್ನ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕತೆಯ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಓ ಜಗತ್ ಗುರು! ನಾನು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕವನ ಹೇಳಲಿ? ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಭಾಷೆ ಹಿಂದವಿಯಾಗಿದೆ (ಜಬಾನೆ ಹಿಂದವಿ ಮುರ್ಶ್) ಮತ್ತು ನಾನು ದೆಹಲ್ವಿ (ಸೊ ಹೂರ್ ದೆಹಲ್ವಿ)', ಈ ನಕಾರಾತ್ಮಕ "ಸೂರ್"ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. : "ಜೊ ಕುಲ್ ಮುಹಮ್ಮದ್ ನೆ

ಪಾಯಾ ಸೂರ್ ಅಲಿ ಕೂರ್ ಸಂಝಾಯಾ" (ವಜ್ಜಿ: ಸಬ್ರ್ ಪುಟ ೬, ಸಾಲು ೧೬, ಎರಡನೇ ಮುದ್ರಣ.)

ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತು ಸಾಬೀತಾಗಿರುವುದೇನೆಂದರೆ, ಅಬ್ದುಲ್ ದೆಹಲಿಯವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ದಖಿನಿಯಾಗದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿ ಇದು ಕೂಡ. ಅಂದರೆ ದಖಿನಿ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ವ್ಯಾಕರಣ ವಿಶೇಷತೆಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ "ಬೇಂ" ತಾಕೀದಿ "ನಕ್ಕೋ" "ಆಕೋ" "ಜಾಕೋ" (ಬದಲಾಗಿ ಆಕೆ, ಅಥವಾ ಆಕರ್, ಜಾಕೆ ಅಥವಾ ಜಾಕರ್) ಇಬ್ರಾಹಿಮ ನಾಮಾದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಚ್ಚು/ ಅಂದಾಜು ಮತ್ತು ನಿಘಂಟು ದಖಿನಿ ಉರ್ದುವಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳಾದ ವಜ್ಜಿ ಅಥವಾ ಸಸ್‌ಅತಿಯವರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಿಂದಿ ನಿಘಂಟಿನ ಮಿಥ್ಯಾರೋಪಣ, ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಶೇಷತೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಬಳಿಯೂ ಸಹ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿ ನಿಘಂಟಿನ ಹೇರಳತೆಯ ಒಂದು ಕಾರಣ ಇದು ಸಹ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದು, ಏನೆಂದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕ್ರಿ ಶ ೧೬೦೦ರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತದ ಭಾಷೆ ಇವುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಅಫಘಲ್, ಅಫಘಲ್‌ನ ಬಿಕಟ್ ಕಹಾನಿ (ಬಾರ ಮಾಸ) ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪದಗಳ ಸಮರ್ಥನೆ ಹಿಂದ್, ಆರಿಯಾಯಿ, ಮರಾಠಿಯಿಂದಲೂ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ಆಳವಾಗಿದೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪರದೇಸಿಯಾಗಿದ್ದನೋ ಎಂಬ ಮಾತು ಈಗ ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯ. ಅವನ ದೆಹಲ್ವಿಯ ಸಂಬಂಧ ಕೇವಲ ಒಂದು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಗಿ ಉಳಿದಿತ್ತು, ಅವನ ತಂದೆತಾಯಿ ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದಿರಬಹುದು ಹಾಗೂ ಅವನೂ ಸಹ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೊಡನೆ ಬಿಜಾಪುರ ತಲುಪಿರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಕವಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೀಣತೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಕ್ಕಾದರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಆದಿ ಕವಿಗಳ ಕೆಲವು ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಕಟ್ ಕಹಾನಿಯ ಲೇಖಕಿ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಅಫಘಲಿನ ಹಾಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಜರೂರಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಬ್ರಾಹಿಮನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಗಾರರು ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ದೇಶದ ದೂರ ದೂರ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರೆಂಬ ಮಾತು ಸಾಬೀತುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಸಾಕ್ಷಿ ಆಧಾರಗಳು ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲೂ ಸಹ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಸೆಹ್ ನಸರ್ ಬರೆದ ಜಹೂರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅಬ್ದುಲ್‌ನೂ ಸಹ ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ

ಬಸಾ ಶಹ ಗರ್ ದೇಖ್ ಆ ಜಗ್ ಸರಾಕ್
ಸಹಾಸನ್ ಬಿಫಾ, ಬೈಲ್ ದಖ್ಖನ್ ಧರನ್

ಅಬ್ಬುಲ್ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮುದಗೊಳಿಸುವ ಚರ್ಚೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು, ಅಬ್ದು ಪದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಇಸ್ಲಾಮಿ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಬ್ದುಲಾಹ್, ಅಬ್ದುಲ್ ಅಲಿ, ಅಬ್ದುಲ್ ಫಾನಿ, ಅಬ್ದುಲ್ ಖಾದರ್ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಪೂರ್ಣಹೆಸರು ಇದರಲ್ಲೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಕೇವಲ ಉಪನಾಮವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು, ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದೂ ಸಹ ಲೇಖನಜರುಲ್ ಇಸ್ಲಾಂ ಗೆ ನಜರುಲ್ (ಇಲ್ಲವೆ ಬಜ್ಜಲ್) ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಈ ಹೆಸರನ್ನು 'ಇಬ್ರಾಹಿಮ ನಾಮಾ'ದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯನಾಮದ ಹಾಗೆ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ಡಜನ್ ಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ (ಪಂಕ್ತಿ ೩೬) ಎರಡೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ (ಇಮ್ರಾ) ಉಕ್ತಲೇಖನ "ಅಬ್ದುಲ್" 'ಅ' ಪದದಿಂದ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆ (ಐನ್) ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಇಬ್ರಾಹಿಮ ನಾಮೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ (ಪಂಕ್ತಿ ೨೬೪) ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾವ್ಯನಾಮ "ಕಿತ್ತಿ" (ಕಿತ್ತಿ) ಪದದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ(ಅ)ನ ಉಕ್ತಲೇಖನ ಸ್ವರಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ "ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಿತ್ತಿ" ಇದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ(ಸ)ನಲ್ಲಿ "ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಿತ್ತಿ" ಇದೆ. ದ್ವಿಪದಿ ಹೀಗಿದೆ

ಅಬ್ದುಲ್ ಕಿತ್ತಿ ಸಿಫತ್ ಶಃ ಕರ್ ಬರ್ಯಾ
ರಹ ಹೈ ಸೊಫತ್ ಕರ್ ಝರ್ಮೀ ಆಸ್ಕಾಫ್

ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಹಾಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ಡಾ.ಝೋರ್‌ರವರ ಮುಂದೆ ಕೇವಲ ಪ್ರತಿ (ಸ) ಇದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಪಂಕ್ತಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಲಿನ ಉಕ್ತಲೇಖನದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಿತ್ತಿ= ಅಬ್ದುಲ್ ಕನಿ= ಅಬ್ದುಲ್ ಗನಿ= ಅಬ್ದುಲ್ ಫಾನಿ ಹೀಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಕವಿಯ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಅಬ್ದುಲ್ ಫಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಡಾ. ನಜೀರಅಹ್ಮದ್‌ರವರೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.¹ ಆದರೆ ಅವಧ್ ಪ್ರತಿಯ ಇರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿನ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಬದ್ಧ ಓದುವಿಕೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ವಿಪದಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರಬದ್ಧ ಅಸಲಿಗೆ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ:

ತು ಅಬ್ದುಲ್ ಕಿತ್ತಿ ಸಿಫತ್ ಶಃ ಕರ್ ಬರ್ಯಾ
ರಹ ಹೈ ಸೊಫತ್ ಕರ್ ಝರ್ಮೀ ಆಸ್ಕಾಫ್

(ಓ ಅಬ್ದುಲ್‌ನೀನು ಶಾಹನ ಎಷ್ಟೊಂದು ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವೆಯಾ, ಆದು ಇಡೀ ಭೂಮಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದೆ.)

ಸಂಪಾದಕನು ಪ್ರತಿ(ಸ)ದ ಈ ದ್ವಿಪದಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಈ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಕೂಲಂಕುಶವಾಗಿ "ತ" ಮೇಲೆ ಎರಡು ಚುಕ್ಕೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮಭಾವನೆಯ ಆಸಲು ಕಾರಣ "ಲಾಂ" ಬದಲಾಗಿ "ಅಲಿಫ್ ಲಾಂ" ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ (ಅ)ನ "ಅಬ್ದುಲ್ ಖಿತ್ತಿ" ಮೇಲೆ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ವರ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಮತ್ತು

"ತ"ಯ ಎರಡೂ ಚುಕ್ಕೆಗಳ ಇರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್ ಕನಿ ಹಾಗೂ ಆದರ ನಂತರ ಅಬ್ದುಲ್ ಗನಿ(ಅಬ್ದುಲ್ ಫಾನಿ) ಓದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಈ ದ್ವಿಪದಿಗೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಫಾನಿ ಕಾವ್ಯನಾಮ ಹಾಕಿ ಓದಿದರೆ ಇದರ ಅರ್ಥ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥ ಹೀಗಾಗಬಹುದು "ಓ ಅಬ್ದುಲ್‌ನೀನು ಶಾಹನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡು (ಆದು) ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದೆ". ಆದರೆ ಕಿತ್ತಿ (ಕಿತ್ತಿ)ಪದ ಇಬ್ಬು ಓದಿದರೆ ದ್ವಿಪದಿ ಇನ್ನೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಈ ದ್ವಿಪದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಲೇಖನದ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು "ಸಿಫತ್ ಶಾಹ" ಶಾಹನ ಗುಣವಾಚನೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಬದ್ಧ ಓದುವಿಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ "ಓ ಅಬ್ದುಲ್ ನೀನು ಶಾಹನ ಗುಣಗಾನ ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಾಡಿದರೂ ಸಹ (ಆದು ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ) ಏಕೆಂದರೆ ಆದು ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತಲಿದೆ."

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸಹ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರೇನಿರಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಬಹುಶಃ ಅವನ ಹೆಸರಿರಬೇಕೆಂದು ಸಂಪಾದಕರ ಊಹೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಬಹಳಷ್ಟು ಇಸ್ಲಾಮಿ ಹೆಸರುಗಳ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಹೆಸರಿರುವಂತಹ ಜನರ ಉಪನಾಮ ಅಬ್ದುಲ್ ಎಂದು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಖಾದರ್, ಅಬ್ದುಲ್ ಹಕೀಂ, ಅಬ್ದುಲ್ ಖಿದೀರ್‌ರವರಿಗೆ ಖಾದರ್, ಹಕೀಂ ಮತ್ತು ಖಿದೀರ್ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಹೆಸರಿರುವವನಿಗೆ ಎಂದೂ ಸಹ "ಅಲ್ವಾ"ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಹೆಸರಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಇಂದೂ ಸಹ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ ಅಬ್ದುಲ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಅಲಿಯ ಹೆಸರಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಅಬ್ದುಲ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಕರೆಯುವ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಕರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಕಾರಣವು ಇದೇಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ 'ಅಲಿ' ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಲು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೇವಲ ಅಲಿ ಹೆಸರು ಅನೇಕ ಸಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ "ಅಲ್ವಾ" ಹೆಸರಿನಿಂದ ಎಂದೂ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ನೆನಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲೆ ನಾವು ಇಷ್ಟಂತೂ ಹೇಳಬಹುದು, ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಅಬ್ದುಲ್‌ನೇ ಇರಬೇಕು.

'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ'ದ ಆಂತರಿಕ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಗುರು ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಹಾಗೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಸಹ ಸುನ್ನಿ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ದೃಢಭಕ್ತಿ ಇಡುವನಾಗಿದ್ದ. ನಾತೆ ರಸೂಲ್ ಬರೆದ ತಕ್ಷೀರವೇ ಅವನು "ದರ್ ಮದ್‌ಹೆ ಯಾರಾನೆ ರಸೂಲ್ (ಸೊಲ್ಲಲಾಹು ಸಲ್ಲಂ)" ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ "ಚಾರ್ ಯಾರ್"ರವರ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ

ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಖಲೀಫಾಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ನಂತರ ಅವನು ಖ್ವಾಜಾಬಂದೆ ನವಾಜ್ ಗೇಸುದರಾಜರವರ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ದ್ವಿಪದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಂದೆನವಾಜರವರ ಭಕ್ತಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಜನಗಳ ಮನದಲ್ಲಿ ಆದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ. ಹಜ್ರತರವರ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿದ್ದ ಅಹ್ಮದ್ (ಅಹ್ಮದ್ ಶಾಹ, ಸುಲ್ತಾನ್ ಬಹಮನಿ)ನಿಗೆ ಶಾಹ/ಸುಲ್ತಾನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದರೂ ಅಬ್ದುಲ್ ಜಗತ್‌ಗುರು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ವಿನಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತದ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ, ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ಗಾಯಕರು ಮತ್ತು ನರ್ತಕಿಯರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಇಡುತ್ತಾನೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಒಬ್ಬ ಪರಿಣಿತ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅರ್ಥಉಳ್ಳ ಪದಗಳು, ತಾಲ್, ಸುರ್, ತಂತ್ ವ ತಂತ್, ಜಾಮೂನಿ, ಬಾವೇಸ್ ಸುರಿಯಾಂ, ಆರು ರಾಗ ಮತ್ತು ೩೨ ರಾಗಣಿಯರುಗಳು 'ದರತ್', ಲಘು ಗುರು ಮತ್ತು ಪಲ್ತ, ಏಳು ಗುಣಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕುದುರೆಗಳ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಆದರ ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ. ಆದರ ಜಾತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಬೋರ, ಕಮೀತ, ಗರ್ಜೇ, ಕರನ್ನಕ್, ನಖ್ರೆ, ಜುರ್ದೇ, ಹಾಸ್ಲೀ, ಅಬ್ಲಖಿ, ಮಂಕ್ಶಿ, ದಿನಾರ, ಕೂೂತ್, ಮಶ್ಶಿ, ಎಫಫಝ್, ಲಾಸಾನಿ, ಆರಬ್ ನಿಶಾನ್, ಇರಾಖಿ, ಬದಖಿತಾನಿ, ಕಫೀ, ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಜಾತಿ ಕುದುರೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಅಬ್ದುಲ್‌ಗೆ ಬಿದ್ಯಾಪುರ್‌ನಗರ, ಬಿಜಾಪುರದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಮತ್ತು ಮನಮೆಚ್ಚುವ ತೀವಿಯ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ. ಇದು ವಿದ್ಯಾವಂತರ, ಕಲಾವಿದರ ಮತ್ತು ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳ ಕಾಬಾ(ಮಾನ್ಯ)ವೆಂದು ಸಹ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅವನು ಜಗತ್ ಗುರುವಿನ ಕಲಾಪೋಷಕತನ ಮತ್ತು ಅವನ ಗುರುವಿಕೆ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ವಜ್ಜಿ ಅಥವಾ ನುಸ್ತೆರವರ ಹಾಗೆ ದಕ್ಲನ್ ಭೂಮಿ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಶಭಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಲೂ ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ್ದನೆಂಬ ಅನಿಸಿಕೆಯ ಸಮರ್ಥನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜಘೂರಿ ಮತ್ತು ಮಲಿಕ್‌ಖಿಮಿರವರ ಹಾಗೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದವನು ದಖನ್ನಿನ ಅರಸನೇ ಹೊರತು ದಕ್ಷಿಣ ಭೂಮಿ ಅಲ್ಲ.

ಕೃತಿ ರಚನೆ

ಸಬ್ ರಸ್‌ನ ಹಾಗೆ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮಾದಲ್ಲೂ ಸಹ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಿಯೊಳಗೆ ಲೇಖಕನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಖುತುಬ್ ಶಾಹಿ ಆಸ್ತಾನವಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ

ಲೇಖರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಶಾಹಿ ಆದೇಶದ ಪರಿಪಾಲನೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ವಜ್ಜಿ ಸಬ್ರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ಖುತುಬ್ ಶಾಹನ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. "ಸಬಾಹ್ ಕೆ ವಖ್ತ್ ಬೈಲೆ ತಖ್ತ್, ಎಕಾಯಿಕ್ ಫೈಬ್ ನೆ ಕುಳ್ ರಂಜ್ ಪಾಕರ್, ದಿಲ್ ಮೆ ಅಪ್ಪೆ ಕುಳ್ ಲ್ಯಾಕರ್, ವಜ್ಜಿ ನಾದಿರ್ ಮನ್ ಕೂರ್, ದರ್ಯಾದಿಲ್ ಗೌಹರ್ ಸುಖಿಸ್ ಕೂರ್, ಹುಜೂರ್ ಪಾನ್ ದಿಯೆ, ಭೌತ್ ಮಾನ್ ದಿಯೆ, ಹೌರ್ ಪ್ಲಮಾಯೆ ಕೆ ಇನ್ಸಾನ್ ಕೆ ಉಜೂದೀಚ್ ಮೆ ಕುಳ್ ಇಷ್ತ್ ಕಾ ಬಯಾನ್ ಕರ್ನಾ, ಆಪ್ನಾ ನಾವುರ್ ಅರ್ಯಾ ಕರ್ನಾ, ಕುಳ್ ನಿಷಾನ್ ಧರ್ನಾ....." (ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸಮಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅಗೋಚರದಿಂದ ಸನ್ನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಏನೋ ತಂದು, ವಜ್ಜಿಯಂತಹ ಆಪರೂಪದ ಮನಉಳ್ಳ, ಅಮೂಲ್ಯ ಕವನದ ದಾನಿಗೆ, ಹುಜೂರ್ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು, ತುಂಬ ಮರ್ಯಾದೆ ನೀಡಿ ಹೇಳಿದರು, ಮಾನವನ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರೀತಿ ವ್ಯಾಮೋಹ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿ, ನಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಏನಾದರು ಗುರುತನ್ನು ಬಿಡು.....)

ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾದ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಹೇಳಿಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ

ಇನ್ನಿ ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್ ಕರ್ ಸೊ ನಫಠ್
ಬುಲಾಯಾ ಜೊ ಅಬ್ದುಲ್ ಕುರ್ ಸರ್ ಹಾಫ್ ಧರ್
ನವಿ ಬಾತ್ ಮಜ್ಬೂನ್ ಕರ್ ಎಕ್ ಕಿತಾಬ್
ನಕು ಫ್ರಿಕ್ ಗೂಂದಿಯಾ ಹೈ ತಿಸ್ ಕಾ ಜವಾಬ್
ನ ಬಾಖಿ ರಹೆ ಕುಳ್ ತೊ ಆಲಂ ನಿಶಾನ್
ಅಗರ್ ಕುಳ್ ರಹೆ ತೊ, ಬಚನ್ ಶೆರ್ ಜಾನ್
ಶೆರ್ ಶಾಹೂ ಕಾ ತು ಸೊ ಹೈ ಯಾದ್ಗಾರ್
ರಖೆ ನಾವುಂ ಆಲಂ ಮೆ ಜಿವ್ತಾ ಖಿರಾರ್.

(೯೩-೯೬)

ಆದರೆ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ಖುತುಬ್ ಶಾಹ ಮತ್ತು ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ಆದಿಲ್ ಶಾಹ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ದ್ವಿಪದಿಯ ಮಹತ್ವ ಅದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರ ಗುರ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಶಾಹ ಮತ್ತು ಕವಿ ಇಬ್ಬರ ಗುರುತು ಇದರಿಂದಲೇ ಚಿರಕಾಲ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು. ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ಖುತುಬ್ ಶಾಹ ಪ್ರೀತಿ ವ್ಯಾಮೋಹದ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ, ಜಗತ್‌ಗುರು ಇಬ್ರಾಹೀಮನು 'ಶಾಹಗಳ ದ್ವಿಪದಿ' ಮತ್ತು ಆದರ 'ಯಾದ್ಗಾರ್' ಆಗುವಂತಹ ಸವಿವರ ಸೂಚನೆಯಿಂದ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಬರಹದ 'ವಿಷಯ' ಮತ್ತು 'ನವಿಬಾತ್' ಸ್ವತಃ ಅವನದೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದ್ದಾಗಿತ್ತು. ವಿಷಯ ವಿಚಿತವಾದ ನಂತರ ಅವನ ಮುಂದೆ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಗೊಂಡಿತು. ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜಘೂರಿ, ಮಲಿಕ್‌ಖಿಮಿ, ಹೈದರ್‌ಫಖ್ಸಿ,

ಬಾಖರ್ ಕಾಶಿ ಅಂತಹ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳ ಸಮೂಹವೇ ಇತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇಂತಹ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್‌ನಂತಹ ದೇಸಿ ಕವಿಗೆ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅವನು ಇಂಥ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕವಿತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿಸಲಾರ ಎಂಬುದು ಸಹ ಅವನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಯುಕ್ತತೆಯ ಕಾರಣ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಹಿಂದವಿ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿರುಚಿ, ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಫಾರ್ಸಿ ಜ್ಞಾನದ ಚರ್ಚೆ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಅವನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮ ಅಭಿರುಚಿ ಹಿಂದವಿಯಾಗಿತ್ತು. 'ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್' ಇದರ ಗುರುತು ಮತ್ತು ಜಾಮೀನು. ಸಂಗೀತದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹಿಂದಿ ಕಾವ್ಯದ ಆಸಕ್ತಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣತಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅವನದೇ ಆದ ಹಿಂದಿ ಕವನ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆಯ ಕಡೆ ಸಂಕೇತಗಳು, ಉಪಮೆ, ರೂಪಕಾಲಂಕಾರಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಜ್ಞಹೂರಿ ಮತ್ತು ಮಲಿಕ್ ಖುಮಿರವರ ಪೋಷಕತೆ ಇದ್ದರು ಸಹ ಅವನು ತನ್ನ ಕಾಲದ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಪರಿಸರದಿಂದ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದನೆಂಬ ಸಂದರ್ಭವೂ ಸಹ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಆಸ್ಥಾನದ ಈ ಎರಡು ಬಣ್ಣದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ, ಒಂದು ಹಿಂದಿ ದ್ವಿಪದಿಗೆ ವಿಷಯಸೂಚಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಬ್ದುಲ್‌ನನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುವಂಥ ಕೆಲಸವಾಗಿರಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯ ನಿರ್ಣಯದ ನಂತರ ಜಗತ್ ಗುರುವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು:

ಸೊ ಯೂರ್ ಬಚನ್ ಸುನ್ ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್ ಕಾಫ್
 ಪೂಞ್ಯ ಜಗತ್ ಗುರ್ ಶೆರ್ ಕಹ್ ಕಿಸ್ ಜರ್ಬಾಫ್
 ಜರ್ಬಾಫ್ ಹಿಂದಿ ಮುರ್ಝ್, ಸೊ ಹೂರ್ ದೆಹಲ್ವಿ
 ನ ಜಾನೂರ್ ಆರಬ್ ಹೌರ ಅಜಂ ಮಸ್ವಿ¹ (೯೧-೯೮)

'ಆರಬ್ ಔರ ಅಜಂ' ಮಸ್ವಿಯ ಪರದೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಲಿಗೆ ಅಬ್ದುಲ್ ತನ್ನ ಫಾರ್ಸಿಯ ದೀನಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಹಿಂದವಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ತಾನು ದೆಹಲ್ವಿಯಾಗಿರುವ ಸಂಬಂಧದ ದೃಢೀಕರಣ, ಜ್ಞಹೂರಿ ಮತ್ತು ಮಲಿಕ್ ಖುಮಿರವರಿಂದ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವರ ಮುಂದೆ ಇವನ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆ ತುಚ್ಛವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಮುಂದೆ ಫಿರೋಸಿಯ 'ಶಾಹನಾಮಾ' ಆ ಪೂರ್ವಚಿತ್ರೆಯೂ ಸಹ ಇದ್ದಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ತಪಾಸಣೆಯನ್ನು ಹಿಂದವಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮಾಡಲು ಅವನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪೂರ್ಣ 'ಅಲಿ ನಾಮಾ'ದ ಕವಿ, ನುಸ್ತತಿಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಂದರೆ ಆ ಶಾಹನಾಮಾ ದಂತೆ ದಖನ್‌ದಲ್ಲಿ (ಅಲಿ ನಾಮ) ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಲಿ.

ಕೆ ಯು ಶಾಂ ನಾಮ ದಕನ್ ಕಾ ಹೈ ಜಾನ್

ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್‌ನ ಈ ಉತ್ತರ ಅಬ್ದುಲ್‌ನಿಗೆ ಅವನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಿಂತ ಬಹಳಷ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಇತ್ತು.

ಕಹ್ಯಾ ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಸೆ ಯೂರ್
 ತುಫ್ ಹರ್‌ಎಕ್ ಜಬಾನ್ ಕರ್ ಶೆರ್ ಬಾತ್ ಕೂಫ್
 ಶೆರ್ ಫನ್ ಸಬ್ ಮುಲ್ಕ ಮೆ ಏಕ್ ಧಾತ್
 ಇಶ್ತ್ ಏಕ್ ಪ್ರಗಟ್, ಭಜನ್ ರೂಪ್ ಬಾತ್²
 ಜರ್ಬಾಫ್ ರೂಪ್ ಪ್ರಗಟ್ ಜೊ ಜಿಸ್ ಮುಲ್ಕ ಕರ್
 ಉಸೀ ಬಚನ್ ಸೂಫ್ ಶಾಯಿರಿ ಬೋಲ್ (೧೦೧-೨೦೦)

ಇದರ ನಂತರ ಇಬ್ರಾಹೀಮನು ಅಬ್ದುಲ್‌ಗೆ ದ್ವಿಪದಿಯ ಕಲೆ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು 'ಬಚನ್' 'ಆರ್ಥ್'ದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾ 'ಉಪಮಾ', 'ಸುಖಿನಾ', ಮತ್ತು 'ಬುದ್ಧಿ', 'ತುಕ್' ಮತ್ತು ಸಬ್ದ(ಶಬ್ದ)ದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಕೃತಿಯ ಈ ಭಾಗ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಮುಖ್ಯ ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಜ್ಞಹೂರಿಯ ಸೆಹ್‌ನಸರ್‌ನಲ್ಲೂ ಸಹ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯ ಅನೇಕ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.³ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು "ಖಿಫಾಯಿ ರಾ ಜ್ಞಹೂರಿ ಸಾಖಿತ" ಅವನದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮೆಚ್ಚುವಿಕೆಯು ಅಬ್ದುಲ್‌ನಿಗೆ ದ್ವಿಪದಿಯ ಕಲೆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯದ ಚಿಂತನೆಯೂ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಇವುಗಳ ಮೂಲ ಸಂಬಂಧಗಳು ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದೂರ ದೂರದವರೆಗೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಕಾಲದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ದರ್ಬಾರ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಕವಿಗಳ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಬುನಾದಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ತಂಜಿತ್ತು ಇದರಲ್ಲೇ ಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಅದೇ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಈ ಮಹಾಕೊಡುಗೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಹೇಳಿಕೆ ಪ್ರಕಾರ, ಅವನು ಉಸ್ತಾದ್ ಆಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಜಗತ್ ಗುರು ಸಹ. ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಹೂರಿಯ ಹೇಳಿಕೆ ಪ್ರಕಾರ

'ಆದಬ್ ದರ್ ಪೇಶ್‌ಗಾಹ್ ಪೇಶ್‌ಗಾಹೆ'

ಆಸಲಿಗೆ 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ', 'ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್'ನ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದ್ಭವನೆಯ ಪ್ರಶಂಸಾ ಕಾವ್ಯ ಅದನ್ನು ಮಸ್ವಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಿಷಯ ಸ್ವತಃ 'ಶಾಹ ದಖನ್'ನಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವನ ಪಟ್ಟಣ, ಅವನ ಕೋಟೆ, ಅವನ ಸೈನ್ಯ, ಅವನ ನ್ಯಾಯ, ಅವನ ಉದಾರತೆ, ಅವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೋಷಣೆ, ಅವನ ಸಭೆಯ ಅಲಂಕಾರ, ಇವು ಯಾವುದೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚಿತ್ರ ಏನು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಿಜಾಂಶಗಳ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ನುಸ್ತತಿಯ 'ಅಲಿನಾಮಾ'ದ (ಅದರ ಪ್ರೇರಣೆ ಬಹುಶಃ 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ'ವೇ ಆಗಿರಬೇಕು) ಎದುರಾಗಿ ಇದೊಂದು ಸಾಮರಸ (ಬಂಧುತ್ವ=ಸಭೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗೀತೆ) ಮಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಹ ನಿಜಾಂಶ, ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ರಾಜ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಯುದ್ಧಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಕಾವ್ಯ ಕಲಾಸಭೆಯು

ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು. ಅವನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಾವೂ ಮತ್ತು ರಬಾಬಿನ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಕೃತಿ 'ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್'ನಲ್ಲಿ ವಿಡ್ಲ ಮತ್ತು ತುದಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಎಲ್ಲೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿಗುವುದಾದರೂ ಮೋತಿ ಖಾನ್ (ತಂಬೂರಿ) ಆತಿತ್ ಖಾನ್ (ಸ್ವಂತ ಸವಾರಿಯ ಆನೆ) ಸರಸ್ವತಿ. ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಮಾರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇಸ್ ಜಗ್ ಮೆ ದೂ ಕುಳ್ ಲೀಜಿಯ
ವಿಕ್ ತಂಬೂರ ವಿಕ್ ಕಾಮಿನಿ ಕೀಜಿಯ

(ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೇಕು, ಒಂದು ತಂಬೂರಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸುಂದರಿ.)

ಪ್ರಶಂಸಿಲ್ಪಟ್ಟವನು = ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಆದಿಲ್ ಶಾಹ

ಆಬ್ದುಲ್‌ನಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿಲ್ಪಟ್ಟವನು ಆದಿಲ್‌ಶಾಹೀ ಕುಟುಂಬದ ಆರನೆಯ ಬಾದ್‌ಶಾಹ್, ಮುಹಮ್ಮದ್ ಖಿಲಿ ಖಿಲಿಶಾಹ್ ಶಾಹ ಮತ್ತು ಅಕ್ಬರ್, ಜಹಾಂಗೀರನ ಸಮಕಾಲೀನ, ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹ. ಇವನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ ಶ ೧೫೮೦ - ೧೬೨೭ (ಹಿಜರಿ ೯೮೦ - ೧೦೩೭). ಅವನು ಬಹಳ ಹಿರಿಮೆ ಮತ್ತು ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದನು. 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮಾ'ದಲ್ಲಿ ಆಬ್ದುಲ್‌ನು ಅವನನ್ನು ಶಾಹ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್, ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್, ಶಾಹ ನೌರಸ್, ಶಾಹ ಆಲಂ, ಆಲಂ ಪನಾಃ, ಶಾಹ ದಖನ್ ಮತ್ತು ಜಗತ್‌ಗುರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಬಿರುದುಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಕೇವಲ ೯ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಮೊದಲನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹನ ನಿಧನದ ನಂತರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೮೦ ರಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೯೦ರವರೆಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಕರು ನಾಲ್ವರು, ಕಾಮಿಲ್ ಖಾನ್, ಕಿಶೋರ್ ಖಾನ್, ಇಖ್ಲಾಸ್ ಖಾನ್ ಮತ್ತು ದಿಲಾವರ್ ಖಾನ್‌ರವರ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಸಹಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದ್ದು ಅವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಆಹ್ಮದ್ ನಗರದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯುವರಾಣಿ ಮತ್ತು ಮೊದಲನೆಯ ಅಲಿ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹನ ಪತ್ನಿ ಚಾಂದ್‌ಬೇಬಿ ಸುಲ್ತಾನ್‌ಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯಲ್ಲಾಯಿತು, ಅವಳಿಗೆ ಇಬ್ರಾಹೀಮನು ಮನಸಾರೆ ವಿಶ್ವಾಸ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಹಾಗೂ ಅವಳ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪದ್ಯವನ್ನೇ ಬರೆದಿರುವನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಹತ್ತುವನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಕರ ಕನಿಕರ ಮತ್ತು ಕೃಪೆ ಮೇಲಿದ್ದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಂದ ಚಾಂದ್‌ಬೇಬಿ ಸುಲ್ತಾನ್‌ಳೂ ಸಹ ಅವಮಾನ ಸಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಕೊನೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಸೆರೆವಾಸ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಮೂಲ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಸಂರಕ್ಷಕ ದಿಲಾವರ್‌ಖಾನನ ಪತನದ ನಂತರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೯೦/೯೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರ ಕೈಗೆ ಬಂದ

ತಕ್ಷಣ ಅವನ ಛಲ ವರ್ಷಗಳ ಅಲ್ಪ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸುಭದ್ರಗೊಳಿಸಿದ. ತದನಂತರ ತನ್ನ ಪೂರ್ತಿ ಗಮನವನ್ನು ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಿಸಿದ, ಅದರಿಂದ ರಾಜಧಾನಿ ಬಿಜಾಪುರ ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವೆಂದುವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಸಂಗೀತಗಾರರು, ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರು ಬಂದು ಸೇರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸ್ವ. ೧೬೦೩ ಇಸವಿ/ ಹಿಜ್ರಿ ೧೦೧೨ರಲ್ಲಿ ಅವನು ರಾಜಧಾನಿಯ ಹೆಸರು ಬಿಜಾಪುರದ ಬದಲಾಗಿ ಬಿದ್ಯಾಪುರವೆಂದು ಬದಲಿಸಿದನು. ಇದರ ಪ್ರಸ್ತಾವ 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮಾ'ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ದರ್ ತಅರೀಫ್ ಶಹರ್ ಬಿಜಾಪುರ್ ಗೋಯೆದ್. (ಬಿಜಾಪುರ ನಗರದ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ)

ಸುನೊಂ ಅಬ್ ಸಿಫತ್ ಶಃ ರಹನ್ ತಖಿತ್ ಶಾವ್ಫ
ಬಿದ್ಯಾಪುರ್ ನಗರ್ ಹೈ ಭಿ ಉಸ್ತಾ ಜೊ ನಾವ್ಫ

(ಈಗ ಕೇಳಿ ಬಾದಶಾಹ ಇರುವ ಸಿಂಹಾಸನದ ಜಾಗ, ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರ ಅದರ ಹೆಸರಾಗಿದೆ.)

ರಾಜಧಾನಿಯ ಈ ಹೆಸರಿನ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಅಡಗಿರುವ ಕೆಲಸಗಳಿದ್ದವು. ಅದರಿಂದಲೇ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಕೇಂದ್ರವೆಂದುವಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಆಸರೆ ಮತ್ತು ಮರಳಿ ಬರುವಂತಹ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಬಿಜಾಪುರದ ಈ 'ಹರ್ ದೇಸಿ ಪನ್'ನಿನ (ಎಲ್ಲರ ದೇಶದ ಭಾವನೆ) ಪ್ರಸ್ತಾವ ಆಬ್ದುಲ್‌ನು ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಬಸೆ ರಹರ್ ದರಿಯಾನ್ ಸಬ್ ದೇಸ್ ಕಾ
ರಹೆ ಲೋಗ್ ಸುಖ್ ಸೂಂ ಭಪ್ಪನ್ ದೇಸ್ ಕಾ
ಜಕು ಮುಲೈ ಆಲಂ ಮೆ ದಖ್ಯಾ ಫಿರಾಯಿ
ಬಿದ್ಯಾಪೂರ್ ನಗರ್ ಮೆ ರಹೊ ಸುಖ್ ಸೂಫ ಆಯಿ

(ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿ ಜನ ವಾಸಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಐವತ್ತಾರು ದೇಶದ ಜನ ಇಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರು ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿರುವನೋ, ಅವನು ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿರಲು ಬಯಸುವನು)

ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಮುಖಭಾವ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವ

ಫಹೂರಿಯ್ ಹಾಗೆ ಆಬ್ದುಲ್ ಸಹ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಉದಾರತೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದೆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವನು ಅವನ ಸುಂದರ ಮುಖಭಾವ ಮತ್ತು ಯೂಸುಫಿಯತ್ (ಪ್ರವಾದಿ ಯೂಸುಫ್‌ರವರು ಇಡೀ ಮಾನವ

ಜನಾಂಗದಲ್ಲೇ ಆತಿ ಸುಂದರರಾಗಿದ್ದವರು) ಸಹ ಆತಿಯಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಸುಂದರಮುಖ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಅಬ್ದುಲ್ ಕೇವಲ ಪ್ರಶಂಸೆ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಕ್ಷಿಆಧಾರಗಳು ಇವೆ. ಬಸಾತೀನಿನ ಬರಹಗಾರನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. "ಇಬ್ರಾಹೀಮ ಆದಿಲ್ ಶಾಹ ಬಾದಶಾಹ ಬುವದ್ ಮೌಸೂಫ್ ಬ ಜಮಾಲೆ ಸೂರತ್ ವೋ ಬ ಆರಾಸ್ತಗಿ ಸೀರತ್ ಜಾಮೆ ನೆಕೊಯಿಹಾ, ಮುಸ್ತಜ್ಜ್ ಖಿಲಾಬೀಹಾ, ಆದಿಲ್ ದಾದ್‌ಗರ್ ಬುಲಂದ್‌ಹಿಮತ್, ರೈಯತ್ ಪರ್ವರ್, ಖಿದ್ರದಾನೆ ಉಲೆಮಾ ವೋ ಫೋಫೋ....."

ಉಪಮೆ ಮತ್ತು ರೂಪಕಾಲಂಕಾರದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅರ್ಥ ಅಬ್ದುಲ್ ಬಳಿ ಹೇಗಿದೆ ನೋಡಿ.

ಯೂಂ ಶಹ ರೂಪ್ ಕಿ ಸುನ್ ಕಹಾನಿ ತಮಾಮ್

ನ ರಹ್ ಕರಕ್ಯಾ ಮಿಸ್ತೆ ಯೂಸುಫ್ ಮುದಾಂ

(ಬಾದಶಾಹನ ರೂಪದ ಕಥೆ ಎಲ್ಲ ಈಗ ಕೇಳು ಈಜಿಪ್ತಿನ ಯೂಸುಫ್ ಸಹ ಸತತ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರ)

ಕೆ ಮುರ್ಫ್ ರೂಪ್ ಥೆ ಹೊ ಅಧಿಕ್ ಶಹ ದಖನ್

ಕಲಾ ರೂಪ್ ಭರ್ ಕರ್ ಸೊ ಚೌಸತ್ ಲಖನ್

(ಓ ದಕ್ಷಿಣದ ಬಾದಶಾಹ ನನಗಿಂತಲೂ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವೆ. ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಲೆ ತುಂಬಿದೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಅವತ್ತು ನಾಲ್ಕು [ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು] ಲಕ್ಷಗಳಿವೆ.)

ಭೂಲಿ ಮುರ್ಫ್ ಪುಸ್ನ್ ಏಕ್ ಜುಲೇಖ್ಲಾ ಮುದಾಂ

ಸೊ ಶಹ ದೇಖ್ ಕರ್ ಭೂಲ್ ಆಲಂ ತಮಾಮ್

(ನನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಜುಲೇಖ್ಲಾ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆತಳು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಾದಶಾಹನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇಡೀ ಲೋಕವೇ ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತದೆ)

ಮತ್ತೊಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಶಹೆ ದಖನ್‌ನಿನ ಆಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗಿನ ವಿವರಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ:

ಕುನ್ಸನ್ ಶಾಹ ಕಾ ರಂಗ್ ಹೊ ಚಾತ್ ಭರ್

ಹರೆಕ್ ಶಾವುಂ ಪರ್ ರತನ್ ಮಲ್ ಜೋತ್ ಧರ್ (೩೬೦)

(ಬಾದಶಾಹನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೆಲ್ಲ ಅಪರಂಜಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಳ ಜ್ಯೋತಿ ಹರಡುತ್ತಿದೆ)

ಲಗೆ ಪಾಚ್ ಶಹ ಖಿತ್ ಚೆಬಾ ಸುಹಾಯೆ

ಜಗಂ ಲಾಲ್ ರುಖ್ಲಾರೆ ಮಾನಕ್ ದೊ ಆಯೆ (೩೬೦)

(ಶಾಹನ ಗಡ್ಡೆ ಪಟ್ಟಿ ಜೋಡಿಸಿದಂತೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಎರಡು ಕಿಂಪನೆಯ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಎರಡು ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ.)

ಸುಹಂ ಅಂಖ್ ದೀದ ಸುಫೇದಿ ಮಿಲಾಯೆ

ಜಡತ್ ಜೋತ್ ಮೋತಿ ಮೆ ಲೀಲಂ ನಮಾಯೆ (೩೬೧)

(ಕಣ್ಣಿನ ನೇತ್ರಗಳ ಬಿಳುಪಿನ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ.

ನೀಲಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವಂಥ ಮುತ್ತು ಜೋಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ.)

ದಿಸೆ ನಾಕ್ ದೀದ್ವರ್ ಸೂತರ್ ದರಮಿಯಾನ್

ರಹೆ ಮುಖ್ ಊಪರ್ ಖಿಲಾಯೆ ಹೀರೋಂ ಕಿ ಖಾನ್ (೩೬೨)

ಮೂಗು ದೀದುರಿಯ (ಒಂದು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಹೊಗೆ ಬಣ್ಣದ ರತ್ನ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಗೆರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ) ರತ್ನದ ಮಧ್ಯದಗೆರೆ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳು ರತ್ನಗಳ ಗಣಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ.

ಖಿಲೋ ಲಾಲ್ ಮೆಹಂದಿ ನಖೊ ಪರ್ ಧರ್

ದಿಸೆ ಜಿವ್ ಸೊ ಗೋಮೀದ್ ಮಾನಕ್ ಜಡೆ (೩೬೩)

(ಕಿಂಪು ಬಣ್ಣದ ಮೆಹಂದಿ ಉಗುರುಗಳ ಮೇಲಿದೆ. ಅದು ಹಳದಿಮಿಶ್ರಿತಕಿಂಪು ಬಣ್ಣದ ಹರಳಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ಜೋಡಿಸಿದಂತಿದೆ.)

ಅಬ್ದುಲ್ ಬಿಡಿಸಿರುವ ಚಿತ್ರದ ತಪಾಸಣೆ 'ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್'ನ ಗೀತ್ ನಂ ೨೬೨ರಿಂದ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ. ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ:

'ಏಕ್ ಹಾಫ್ ಮೆ ಸಾಫ್ ಹೈ, ದೂಸ್ತೆ ಹಾಫ್ ಮೆ ಕಿತಾಬ್ ಹೈ ಜಿಸ್‌ಕೊ ವೋಹ್ ದೇಖತಾ ಹೈ ಡಿರ್ ನೌರಸ್ ಕಿ ಗೀತ್ ಗಾತಾ ಜಾತಾ ಹೈ ಉಸ್ತಾ ಲಿಬಾಸ್ ಜಫ್ಲಾನಿ ಹೈ, ದಾಂತ್ ಕಾಲೆ ಡಿರ್ ನಾಖ್ಲಿನ್ ಪರ್ ಮೆಹಂದಿ ಲಗಿ ಹುಯಿ ಹೈ.....'

(ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯವಿದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕವಿದೆ, ಅವನ್ನು ಅವನು ನೋಡುತ್ತಾ ನೌರಸ್‌ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಾನೆ ಅವನ ಉಡುಪು ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣದ್ದು, ಕರಿಹಲ್ಲು, ಉಗುರುಗಳಿಗೆ ಮೆಹಂದಿ ಹಚ್ಚಲಾಗಿದೆ.)

ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರ ಪೋಷಣೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು, ಜಫೂರಿ ಮತ್ತು ಅಬ್ದುಲ್ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ಸ್ವತಃ ಒಬ್ಬ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಲಾವಿದನಾಗಿದ್ದ. ಅವನು ಕಲಾವಿದರ ಕೇವಲ ಪ್ರಶಂಸಕನೇ ಅಲ್ಲ ಉಸ್ತಾದ್ ಹಾಗೂ ಗುರು ಸಹ ಆಗಿದ್ದ. ಮತ್ತೆ ಲಲಿತಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ. ಸಹ ನಸರ್

ಛಹೂರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಾತುಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮೆಚ್ಚುವಿಕೆಯ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ ಅವನ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದ್ದಾನೆ:

ಛರೆ ಖಾಲಿಸ್ ಸುಖಿನ ಬದೌಲತೆ ಊ
ಫ್ರಿಕೆ ಮಸ್ ಕೀಮಿಯಾ ತಬೀಆತೆ ಊ

(ಅವನಿಂದಲೇ ಅಪರಂಜಿಯಂತಹ ಮಾತು, ಅವನ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರವೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅದೇ ಅವನ ಸ್ವಭಾವ.)

ಅಬ್ದುಲ್ ಸಹ ಇದೇ ಅರ್ಥದ ದ್ವಿಪದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ:
ನಫರ್ ತಾಹ ಉಸ್ತಾದ್ ಜಿಸ್ ಪರ್ ಜೊ ಹೂಯೆ
ಹರ್ ಏಕ್ ರೂಪ್ ಬಿದ್ಯಾ ಮೆ ಉಸ್ ಸರ್ ನ ಕೂಯೆ
(ಬಾದಶಾಹ ಉಸ್ತಾದನ ದೃಷ್ಟಿ ಯಾರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆಯೋ
ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಾರೀತಿಯ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತ ಆಗುವನು)
ಸೊ ಶಹ ಜಗತ್ ಗುರು ಹೈ ಪರಸ್ ಜ್ಜಿಂ ನಿಶಾನ್
ಮಿಲೆ ಓಹ್ ಶಾಗಿದ್ರ್ ಜೌ ತರಫ್ ಜಾನ್

(ಜಗತ್ ಗುರು ಪರಶುಮಣಿ (ಶಾಮುವನ್ನು ಚಿನ್ನ ಮಾಡುವಂತಹ ಕಲ್ಲು) ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರಿತ್ತಾರೆ.)

ಓಹ್ ಲೇಕಿಸ್ ಪರಸ್ ಮಿಲ್ ಕಂಚನ್ ಮೋಲ್ ಹೂಯೆ
ನಫರ್ ತಾಹ ಪಡ್ಡಿಂ ಕುನ್ಸನ್ ತೋಲ್ ಹೂಯೆ
(ಆದರೆ ಅದು ಪರುಶಮಣಿ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಚಿನ್ನದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.
ಶಾಹನ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅದು ಶುದ್ಧ ಚಿನ್ನದ ತೂಕ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.)

ಯಾವ ಪರಶಮಣಿಯ ಸ್ವರವು ಪಡೆದು ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಕಛಣ ಕುಂದೂವಾಗಿತ್ತೋ, ಅವನ ತರಬೇತಿಯ ಸೂರ್ಯದ ಕರುಣೆಯ ಆಶ್ರಯವು ವೃದ್ಧ "ಖಿಷ್ತಾಯಿ ರಾ ಛಹೂರಿ ಸಾಖಿತ" ಛಹೂರಿ ಈ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ನಂತರ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ: "ಬಾವುಜೂದ್ ಶೊಫ್ಲೆ ಮುಲ್ಗೋರಿ ವೊ ರಿಆಯತೆ ಅಹ್ವಾಲೆ ರಿಆಯಾ ವೊ ಲಶ್ಕರಿ ಬಾರ್ ಜಗತ್ ಗುರುಯೆ ಯನಿ ಉಸ್ತಾದಿ ಆಲಂ ಬರ್ ಗರ್ದನ್ ಗಿರಫ್ತನ್ ವೊ ಛಹ್ವತೆ ತರಿಯತೆ ಶಾಗಿದ್ರ್ ಕಷೇದನ್ ಫ್ಲರಫ್ಲೆ ಇಲತೆಫ್ಲಾತ್ ವೊ ಮಹ್‌ಮತ್ ಅಸ್ತ್..."^{೧೨}

[ಬಾದಶಾಹನಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅನೇಕ ಕೆಲಸ ಅಂದರೆ ಆಡಳಿತ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಆಹವಾಲು ಸ್ವಿಕಾರ, ಸೈನ್ಯದ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಇವುಗಳ ಭಾರದಲ್ಲಿ ಕತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಸಹ (ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇದ್ದರೂ ಸಹ) ಜಗತ್ ಗುರು ಅಂದರೆ ಲೋಕದ ಶಿಕ್ಷಕ, ಅವನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ..."]

ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ವಿಶೇಷತೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:
ಜಕೊ ಆವೊ ಜಸ್ ಕಾಜ್ ನಿಸ್ ದಾದ್ ದೆ
ಮರ್ಮ್ ಬಾತ್ ಕಾ ಪೂಂಫ್ ದಿಲ್ ಹಾಫ್ ಲೆ

ಯಾವನು ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಸಂತೃಪ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಮುಲಾಂ ಹಚ್ಚಿ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ಗೆದ್ದವನು (ಬಂದಿರುವ ಫಿಯಾದಿ ಬಾದಶಾಹನಿಂದ ನ್ಯಾಯ ಪಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು).

ಕಲಾವಿದರೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಬಾಂಧವ್ಯ ಗುರುತಿಷ್ಯರ ಹಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಾರ್ಗ 'ದಿಲ್ ಬದಸ್ತ್ ಆವರ್' (ಹೃದಯ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿದೆ) ಹಾಗಿತ್ತು, ಅವನು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವವನಾಗಿದ್ದ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಾವಿದರು ಅವನ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವನು ಅವರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಆಳ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ, ಇದು ಸಹ ಅವನ ಸಜ್ಜನ ಸಹವಾಸದ ಮಹಾಕೊಡುಗೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನಂತಹ ಒಬ್ಬ ಅನಾಮಧೇಯ ಕವಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಸಾಧಾರಣ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ. ವಯಸ್ಸಾದ ಹಾಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ದಕನಿ ಉರ್ದು ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಆತ್ಮಂತ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬಹುದು. ಸನ್ ೧೬೧೨ರವರೆಗೆ ಅಸ್ಥಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಸರ ಮೇಲೆ ಛಹೂರಿ, ಮಲಿಕ್ ಖಿಮಿ ಅವರಿಸಿದ್ದರು ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಗಮನದ ಕೇಂದ್ರ ಈಗ ಹೊಸ ಕವಿಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಿಂದವಿ ಭಾಷೆಯ ಕವಿಗಳು ಆಗುವವರಿದ್ದರು. ಅಬ್ದುಲ್ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಈ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೂ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಬೈಶೆ ಮಜ್ಲಿಸಿ ಲೋಗ್ ಹರ್ ಏಕ್ ಫನ್
ಖಿಲೆ ಫೂಲ್ ಹರ್ ಜಿನ್ನ ದೌಲತ್ ಚಮನ್
(ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳ ಜನ ಕುಳಿತಿರುವರು
ಈ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯ ಹೂಗಳು ಅರಳವೆ)
ಎಕಸ್ ಏಕ್ ಥೀಂ ಖಿಫ್ ಬಿದ್ಯಾವಂತ್ ನಿಗಾರ್
ಹರಕ್ ಬಾತ್ ಬೂರುಕ್ ಸೊ ನೌನೌ ಹಫ್ಲಾರ್
(ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಅತಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರು
ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿನ ಒಂಬತ್ತು ಒಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದಿರುವವರು)
ನಫರ್ ತಾಹ ಫಿರ್ ಭರ್ವರ್ ಹರ್ ಫೂಲ್ ಪರ್
ಬಚನ್ ಪಾಸ್ ರಸ್ಲೆ ಕಲಿಯೋಂ ಮುಖ್ ಉಪರ್

(ಬಾದಶಾಹನ ದುಂಬಿ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೂವಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.
ಮಾತಿನಬಳಿ ರಸಹೀರಿ ಮೊಗ್ಗಿನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ.)

[ಭಾವಾರ್ಥ: ಅರಳಿದಹೂವಿನ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಕೇವಲ ತುಸು ಸಮಯದ್ದು, ಅಂದರೆ ಅವನ ಆಸ್ಥಾನ ವೃದ್ಧಕವಿಗಳು ಅರಳಿದ ಹೂವುಗಳಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವರಿಂದ ಬಾದಶಾಹನು ದುಂಬಿಯ ಹಾಗೆ ಮಾತಿನ ರಸಹೀರಿ ಅರಳಿದವ ಮೊಗ್ಗು ಅಂದರೆ ಹೊಸ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು.]¹⁴

ಇಬ್ರಾಹೀಮ ದಖಿನಿ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲೂ ಸಹ ಪದ್ಯ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು 'ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್' ಅಲ್ಲದೆ ದ್ವಿಪದಿ ನಂ ೫೮೩ ರಲ್ಲಿ ಅವನ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿ ರಚನೆ 'ಬುಧ್ ಪ್ರಕಾಶ್' ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ, ಅದರ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ಫಿವ್ವಾಲ್ ಮತ್ತು ಥಾಡೀ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್'ನ ಗೀತೆಗಳು ದೊರೆತ ನಂತರ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ದಕಿನಿ ಉರ್ದುವಿನ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಾವ್ಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿರಬಹುದೆಂಬ ಮಾತು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ¹⁵. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಾಕ್ಷಿಆಧಾರ ಎಚ್.ಎಚ್.ಸಿಲಕೋಕಿನ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಒಂದು ಗೀತೆಯ ಅಂಗ ತರ್ಜುಮೆಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಮುಂಬಯಿ ಗೆಫಟಿಯರ್‌ನ ಫುಟ್‌ನೋಟ್ ಪುಟ ೪೩೪ರಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಗೀತೆಯ ಮೂಲ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಅಂಗ ತರ್ಜುಮೆ ಎಚ್.ಎಚ್.ಸಿಲಕೋಕ್ ಎಂತಹ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಮುಹರ್ (ಮುದ್ರೆ) ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಅದು ಅವನದೇ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಬಿಜಾಪುರದ ಒಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸ್ವ ೧೮೮೪ರವರೆಗೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಗೀತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಚಾಂದ್‌ಬೀಬಿ ಸುಲ್ತಾನಳ ಪ್ರಸಂಶೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅವಳನ್ನು ಇಬ್ರಾಹೀಮನು ಮಾಂ (ಮದರ್) ಶಬ್ದದಿಂದ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಸಂಬೋಧನೆ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಮಲಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯೆ ಮಲಕಿಯ ಜಹಾಂ (ಅವರಿಗೆ ಚಾಂದ್ ಸುಲ್ತಾನ್ ಸಹ ಹೇಳಲಾಗಿತ್ತು) ಎಂದು ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅವರ ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸಿನ ಅನೇಕ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. (ನೋಡಿ. ಹಾಡು ನಂ ೨೨) ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವ ಶೈಲಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಮಾತು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ, ಚಾಂದ್‌ಬೀಬಿ ಸುಲ್ತಾನಳು ಸ್ವ ೧೬೦೦ನ ಅಹ್ಮದ್‌ನಗರದ ಮುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಯಾದ ನಂತರ ಇದನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗೀತೆಯೂ ಸಹ 'ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸಿ'ನ ಯಾವುದಾದರೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರಬಹುದು ಅಥವಾ 'ಬುಧ್ ಪ್ರಕಾಶ್'ದ¹⁶ ಭಾಗವಿರಲೂ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

In the gardens of the blest, where the happy howris dwell
In the palaces of men where earths' fairest ones are seen,

There is none who can compare in beauty or in grace.
With the noble Chand Sultana, Bijapur's beloved queen.
As the champak flower in fragrance in the sweetest flower that blooms.
As the cypress tree in form all other trees excel,
So in disposition tender, in beauty without peer,
Was the gracious Queen whose praise no human tongue can tell.
In memory of that mother who with watchful tender care
Ever guard her poor orphan in a weary troubled land,
Ibrahim the Second, these feeble line indite,
To the honour of that Princess, the noble Lady Chand.¹⁶

ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಅದರ ಕೋಟೆ:-

ಯಾವ ಬಿಜಾಪುರ ಅಥವಾ ಬಿದ್ಯಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಂದು ಬಾಳಲು ಅಬ್ದುಲ್ ಖಿಲ ದೇಶಗಳ ಜನರಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆರೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅದು ಮತ್ತು ಅದರ ಕೋಟೆ, ಅರಕ್ ಖಿಲಾ ತನ್ನ ಕಾಲದ ವಿಚಿತ್ರ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲತೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ನೀರು, ವಾಯುಗುಣಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು ಆ ಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಸಡಗರದಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆಯ ವ್ಯಾಸ ಆರೂಕಾಲು ಮೈಲಿಗಳಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ೨೬ ಬುರ್ಜ್,¹⁷ ಐದು ಭವ್ಯವಾದ ದ್ವಾರಗಳಿದ್ದವು, ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಭವ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆಯುವಂತಾಗಿದೆ. ನಗರ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಡೆ (ಕೋಟೆಯ) ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅಗಲವಾದ ಕಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ತೋಪುಗಳು ಇಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.¹⁸ ಕೋಟೆಯ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಆಳ ಹಾಗೂ ಅಗಲವಾದ ಖಂದಕವಿತ್ತು¹⁹ ಪಟ್ಟಣದ ಕೇಂದ್ರ ಅದರ ಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಅರಮನೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವು 'ಅರಕ್ ಖಿಲಾ' ಹೆಸರಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ವಿವಿಧ ಬಾದಶಾಹರುಗಳ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಈ ಕೋಟೆಯ ವ್ಯಾಸ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಮೈಲಿ ಇದೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬುರ್ಜ್‌ಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಹ ಆಳವಾದ ಖಂದಕದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿದೆ. ಅರಕ್ ಖಿಲಾ ಮೊದಲನೆಯ ಇಬ್ರಾಹೀಂ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹ (೧೫೩೪-೧೫೫೮)ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಆಲಿ ಆದಿಲ್ ಶಾಹ (೧೫೫೮-೧೫೮೦) ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದ ಕಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ನಂತರ ಅದರ ಸುರಕ್ಷಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದು ಕೇವಲ ಅರಮನೆಗಳ ಆವರಣವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ 'ಅನಂದ್ ಮಹಲ್' ಮತ್ತು 'ಸಾತ್ ಮಂಜಿಲ್' ಅಥವಾ ಸಾತ್‌ಖಿನ್²⁰ ನಿನ ಅರಮನೆಗಳು ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಕಾಲದ ಕಟ್ಟಡಗಳು. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಬಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದ ವರ್ಣನೆ ನೀಡುವಾಗ ಅರಮನೆಗಳ

ಪಕ್ಷಿನೋಟವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಅರಕಭಿಲೆಯ ಅರಮನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದವನು ಅವನ ಪ್ರಶಂಸಾಪಾತ್ರನಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮನಾಗಿದ್ದ.

ಬಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದ ಭವ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂಭ್ರಮ ಸಡಗರದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಮತ್ತು ಪರ್ಯಟಕರು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವತಃ ಇಮ್ಮಡಿ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಅಂಗ ಪ್ರವಾಸಿಗ ಫಿಚ್ (Fich) ಮತ್ತು ನೆವ್‌ಬೆರ್ರಿವರು (Newberry) ೧೫೮೩ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಒಂದು ಮಹಾನ ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದರು. ಅದರ ಮನೆಗಳು ಎತ್ತರವಾದ ಮತ್ತು ಭವ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆನೆಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಲೆಬಾಳುವಂತಹ ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ರತ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳು ತುಂಬಿದ್ದವು.^{೨೧} ೧೬೧೬ರಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಘಲ್ ರಾಯಭಾರಿ ಆಸದ್ ಬೇಗನಿಗೆ ಈ ಪಟ್ಟಣ ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿತ್ತು. ಅವನು ಮುಘಲ್ ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಸ್ವಜನಪಕ್ಷಪಾತದ ಶಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹನನ್ನು ಕೇವಲ 'ಆದಿಲ್ ಖಾನ್'ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಅವನು ಬಿಜಾಪುರದ ಠೀವಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗದೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನೂ ಸಹ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಪರ್ಯಟಕರ ಹಾಗೆ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ, ಇಡೀ ಪಟ್ಟಣ ಭವ್ಯವಾದ ಅರಮನೆಗಳಿಂದ, ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಶಾಮಿಯಾನ ಅಥವಾ ಚಪ್ಪರಗಳಿವೆ. ಅವನು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ವಸಂತ ಋತುವಿನ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ನೀರು, ಗಾಳಿ ಆರೋಗ್ಯಕರವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.^{೨೨} ಖಾಸಗಿ ಸಂತೆಗಳ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಎರಡೂ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನೆರಳು ನೀಡುವ ಗಿಡಮರಗಳ ಸಾಲುಗಳಿದ್ದವು. ಪಟ್ಟಣದ ಅಂಗಡಿಗಳು ಎಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದವೆಂದರೆ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಟ್ಟೆ, ಮತ್ತು ರತ್ನ ಪಾನಿಯಗಳು, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ, ತಾಜಾ ಹಣ್ಣಿನ ಅಂಗಡಿಗಳು ಮತ್ತು ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡುವವರ ಅಂಗಡಿಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಿದ್ದವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವನು ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಾರರ ತಂಡಗಳು, ಸುಂದರ ಮನಮೋಹಕ ರಮಣಿಯರ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು,^{೨೩} ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಸುಖ ಶಾಂತಿಯ ವಾತಾವರಣವಿತ್ತು. ಬಿಜಾಪುರದಿಂದಲೇ ಆಸದ್ ಬೇಗ್ ತಂಬಾಕು ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ನಂತರ ಅದು ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಜೋರಾಗಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯವಿಲಾಸ ಈ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ವಿಚಾರ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಿಂದ ಕೇಳಿದ ನಂತರ, ಈಗ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಕವಿಕಲ್ಪನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟಿತೆಂದು ನೋಡೋಣ. ಅದರ ವಿವರಣೆ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ:

ಅಜಬ್ ಶಹರ್ ದಿಸ್ತಾ ಅರಾಬ ನಿಗಾರ್
ಭೂಮೀಂ ಬಾಹಿಯಾ ಗುಲ್ ಪದಕ್ ಕರ ಸಿಂಗಾರ್

(ಈ ವಿಸ್ಮಯ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸುತ್ತಿದ ಗೋಡೆ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಗಲವಾದ ಕಟ್ಟೆಗಳು, ಭೂಮಿ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಪದಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಿಂಗರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.)

ದಿಸೇಫ್ ಬುರ್ಜ್ ಬಿಚ್ ಬಿಚ್ ಅಜಬ್ ಯೂ ನುಮಾಯೆ
ಒಡೆ ಪಾಚ್ ಅಲಮಾಸ್ ಕೆ ಖಿರ್ಷ್ ಲಾಯೆ

(ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬುರ್ಜ್‌ಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆಂದರೆ ಪಚ್ಚಿ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ವಜ್ರಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿದಂತಿವೆ.)

ವಹೀಫ್ ಶಹರ್ ದರ್ಮಿಯಾಂ ಕಾ ಕೋಟ್ ಜಾನ್
ದಿಸೆ ದೂಸ್ತಾ ದೌರ ಮೋತಿಯೋರ್ ಮಿಯಾನ್

ಆಲ್ಲೇ ನಗರದ ಮಧ್ಯದ ಕೋಟೆಯ ಎರಡನೆಯ ಅವರಣ ಇನ್ನೊಂದು ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

(ಅಂದರೆ ಬಿಜಾಪುರ ನಗರದ ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆಯೊಳಗಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಟೆ)

ಹುವಾ ಮಧ್ ಸೂಫ್ ನಾಯಿಕ್ ಮಹಲ್ ಶಾಹ್ ಕಾ
ಕುಂಡಲ್ ತಾರೆ ಹೊರಖ್ ಸೊ ಫಾಲ್ ಮಾಹ್ ಕಾ

(ಬಾದಶಾಹನ ಅರಮನೆ ಸುಂದರ ರತ್ನ ಅಥವಾ ಮುತ್ತಿನ ಹಾಗಿದೆ, ಅದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಮನೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ವರ್ತುಲದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.)

ದಿಸೆ ಶಹರ್ ಮೆ ಕೋಟ್ ಬಿಚ್ ಶಾಹ್ ಫಾಲ್
ಮಹಲ್ ಚಾಂದ್ ದೌಲತ್ ಖಿಲಾ ಕೋಟ್ ಕರ್^{೨೪}

(ನಗರದ ಕೋಟೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾದಶಾಹನ ಮನೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ ಅರಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರನು ಐಶ್ವರ್ಯದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ತೆರೆದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.)

ದಿಸೆ ಶಹರ್ ಹರ್ ಜಿನ್ನ ಮಅಮೂರ್ ಮಾಂಹ್
ಮಗರ್ ಬಿಹಿಷ್ಟ್ ಕಾ ಅಕ್ಲ್ ಪಡೆಯಾ ಹೈ ಛಾಂ

(ನಗರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗದ ನೆರಳಿನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ.)

ಹವಾ ಬಖಿಷ್ ಹರ್ ತಾವುಂ ಮಾಠಿಯೊಂ ಉಪರ್
ನ ಬಾಖಿ ಶಹರ್ ಯೂಂ ಸೊ ಶಾಹೋಂ ಕೆ ಫಾಲ್.

(ಆರಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಾಯು ವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತೆರೆದ ಛಾವಣಿಗಳಿವೆ ಈ ರೀತಿಯ ಬಾದಶಾಹರ ಮನೆಗಳು ಅನ್ಯ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಾರವು)

ಗಲೆ ಬಾಃ ಕಂಠಾಲ್ ಬಾಜಾರ್ ಹಾರ್
ಪದಕ್ ಜೋಡ್ ಮಸ್ಜಿದ್ ಸೊ ದರ್ಮಿಮಿಯಾಸ್ ಠಾರ್

(ಸಂತೆಯು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾರ ತೊಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜುಮಾ ಮಸೀದಿ ಹಾರದಲ್ಲಿ ಪದಕ್ ಜೋಡಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.)

ಜುಮಾನಾ ಅಜಬ್ ಯೋಜನಾ ಪೋಂಗ್ವಾ
ಬಿದ್ಯಾಪುರ್ ನಗರ್ ರೂಪ್ ಹೋಕರ್ ಬಿಡಾ

(ಕಾಲ ವಿಚಿತ್ರ, ತರುಣ ಕಿಶೋರನಾಗಿ ನಿಂತ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರ ರೂಪಧರಿಸಿ ನಿಂತ.)

ಭಾವರ್ಥ: ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರವು ಸುಂದರ ಯುವ ಹುಡುಗನ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿತು.

ಅಬ್ದುಲ್ ನ ಕಾಲದ ಈ 'ಜೋಂಗಡೆ'ಯ ಸಂತೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಪರ್ಯಟಕರು ಹಾಗೂ ಅಸದ್ ಬೇಗನು ನೀಡಿದ ಸಾಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಲು ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದವು, ಅಂದರೆ 'ರತ್ನಗಳ ರಾಶಿ'. ಐವತ್ತೆರಡು ನಗರಗಳಿಗೆ ಹರಡುವಂತಹ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯದ ಅಂಗಡಿಗಳು, ಮಾರಣೆಕ್ಕ, ಹಸಿರು ಮೂಡಿದ ನೀಲಿರತ್ನ, ನೀಲರತ್ನಗಳ ರಾಶಿ. ಬಿದ್ಯಾವಂತರ, ನರ್ತಕರ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರ ಸಂದೇಶ(ಗುಂಪು) ಜಿಂಕೆ ಕಣ್ಣಿರುವ ಸುಂದರಿಯರು, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಗುಜರಾತಿ ರೇಶ್ಮೆ ಸೀರೆಗಳನ್ನುಟ್ಟು, ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಗಡಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ ಪಾನ್ ಬೀಡಾ ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತಾ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ದಂತಗಳನ್ನು ಮಿನುಗಿಸುತ್ತಾ ಅಪ್ಪರೆಯರಂಥ ಸುಂದರಿಯರು ಸಂಗೀತದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಧಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲಿದ ಚತುರರು, "ಕೋಕ್ ಕಲಾ" (ಗಿಳಿ ಶಾಸ್ತ್ರ) ಪರಿಣಿತ ಸುಂದರಿಯರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಇದ್ದರು.²⁸

ಇಸೀ ಜೆನ್ಸ್ ಸಬ್ ರೂಪ್ ಬಿದ್ಯಾ ಭರಿಯಾಫ್
ಬಿದ್ಯಾಪೂರ್ ನಗರ್ ಮೆ ಬಿದ್ಯಾರ್ಸಗ್ ಖಡಿಯಾಫ್

(ಈ ರೀತಿಯ ಎಲ್ಲ ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ತುಂಬಿದೆ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯೆಗಳ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ನಿಂತಿದೆ.)

ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಈ ಸುಂದರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಇತ್ತು. ಇದನ್ನು ಅಸದ್ ಬೇಗನು ಸಹ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದನು ಹಾಗೂ ಅಬ್ದುಲ್ ಸಹ ಇದರ ಸಾಕ್ಷಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ನ ಇಸ್ ಶಹರ್ ಮೆ ನಯನ್ ಅಂಝೂ ಝರ್ಡೇಫ್
ಸೊ ಬನ್ ಮೇಫ್ ಧಾರಾಫ್ ನ ಹೊ ಕುಳ್ ಪರ್ಡೆಫ್

(ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಹ ನಯನಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಮೇಫ್‌ಗಳು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಏನೂ ಸುರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.)

ನ ಇಸ್ ಶಹರ್ ಮೆ ಕೊಯಿ ದರ್ಮೂಂ ಹುಫಕಾರ್
ಸೊ ಬಿನ್ ಪಾಯಿ ಶಹನಾಯಿ ನಾ ಕೋಯಿ ಪುಕಾರ್

(ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ನೋವಿನ ಯಾವ ಪಾಪಾಕಾರವಿಲ್ಲ, ಮುರಳಿ ಹಾಗೂ ಶಹನಾಯಿಯ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನೂ ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.)

ನ ಪಡ್ವಾ ಶಹರ್ ಮೆ ಕೊ ಬಾಂಧಿಯಾ ನಫ್ಫರ್
ಸೊ ಬಿನ್ ಮೋತಿಯೊ ಹೌಲ್ ಫೂಲೊ ಕಿ ಲಡ್

(ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಹ ಬರಿಕತ್ತಲೆ ಓಡಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆ, ಎಲ್ಲರ ಕತ್ತಲೆ ಮುತ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ.)

ನ ಇಸ್ ಶಹರ್ ಮೆ ಕೊಯಿ ರಗಡೆ ಕಸೆ
ಸೊ ಬಿನ್ ಜಫಫ್ರಾಂ, ಮುಶ್ಯ ನಾ ಕುಳ್ ದಿಸೆ

(ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಮಾಡುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಕೇಸರಿ ಮತ್ತು ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.)

ನ ಇಸ್ ಶಹರ್ ಮೆ ಕೊಯಿ ಮಾರೆ ಕಿಸೆ
ಸೊ ಬಿನ್ ಫಾವ್ ಮಂಡಲ್ ನ ದುಸ್ತಾ ದಿಸೆ

(ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಯಾರನ್ನೂ ಹೊಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಮಂಡಲದ (ನಗಾರಿ ರೀತಿಯ ಒಂದು ವಾದ್ಯ) ಹೊಡೆತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.)

ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಈ ಜಗಳರಹಿತ ಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್ ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಯಾವ ಸಾಕ್ಷಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ, ಅದು ಅವನು ದೆಹಲಿಯವನಾದರೂ ಸಹ ಬಿಜಾಪುರವನ್ನು ಜಹೂರಿ ತರಹ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಳವಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂಬ ಮಾತು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಿಜಾಂಶವನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ನಿಜಾಂಶದಲ್ಲಿ ಅಳವಳಿಸಿರುವಂತಹ ಯಾವುದಾದರೂ ಸರಿಸಮನಾದ ಉದಾಹರಣೆ ಸಿಗುವುದಾದರೆ ಅಬ್ದುಲ್ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪರದೇಶಿ ಕವಿ ಜಹೂರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ದಿಲ್ ಶುದ್ ವಾಲಹು ದಕನ್ ನಮೀ ಕುನಂದ್
ಖಿಲ್ಲ ಅಗರ್ ಶವದ್ ರವೊ ಬವತನ ನಮೀ ಕುನಂದ್(ದೀವಾನ್)

ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿತು. ಸೂರ್ಯನೂ ರತ್ನಗಳ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದನು. ಹೀಗೆಯೇ ರಾತ್ರಿ ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮುತ್ತುಗಳ ಗಾರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆದರೆ ಗಾರೆಯ ಬುಟ್ಟಿ ಅದರ ತಲೆ ಮೇಲಿಂದ ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ಅವನ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಕೊಂಡವು. ಈ ಆರಮನೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ರತ್ನಖಚಿತದ ಕೆಲಸವಿದೆ. ನೆಲ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗಳು ಕುಂದನ್ ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳಿಂದ ಮಾಡಲಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತರಾವರಿ ಹರಳುಗಳನ್ನು ಕೂರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ

ಜಿತಾ ರಾಸ್ ಅಲಂ ಖುಡಾ ಸಬ್ ಕರಿಯಾ

ನ ಇಸ್ ಮಹಲ್ ಕಿ ಜೋಡ್ ನಜೋಂ ಪಡಿಯಾ

(ಭಗವಂತ ಆಪ್ತಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ, ಆದರೂ ಈ ರೀತಿಯ ಆರಮನೆಯ ಜೋಡಿ ಎಲ್ಲೂ ನಾನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.)

ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ದರ್ಬಾರ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಸೈನ್ಯ:

ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ (ಬಜ್ಜಮಿಯ) ಸಾಮರಸ್ಯದ ಅಂಗ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ಅವನು ತನ್ನ ಅವಧಿಯ ಅಧಿರುಚಿಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ನೀರುಣಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸ ಅವನ ವೀರರಸ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಸಾಧಾರಣ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಖಾಲಿ ಇಲ್ಲ. ದಿಲಾವಲ್‌ಖಾನನ ಪತನದ ನಂತರ ಖುತುಬ್ ರಾಹಿ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಠಾಶಾಹಿಗಳ ಜೊತೆಗಿನ ಅವನ ಕಾಳಗ ಬಿಜಾಪುರದ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಉಜ್ವಲ ಅಧ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ಅವನ ದರ್ಬಾರಿನ ವೈಭವ, ಅವನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸೈನ್ಯದ ಪ್ರವಾಹ, ಅವನ ಆನೆಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರ ಸೈನಿಕರ ಗುಂಪು, ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇತಿಹಾಸವು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.⁶⁷

ಖಡೆ ಭೌತ್ ಉಸ್ತತ್, ಗಜಪತ್ ರಾವೊ

ಕಿ ನಿರ್ದತ್ ಖತೀಂ ನ ಕುಳ್ ಗಿನತ್ ಆವೊ

(ಬಹಳವು ಕುದುರೆಸವಾರರು (ಮಾಲೀಕರು), ಆನೆ ಸವಾರರು (ಆನೆ ಮಾಲೀಕರು) ಬಾದಶಾಹ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ -ಇವುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.)

ಖಡೆ ಮಸ್ತಾ ಝೂಲೆ ತೊ ಹತ್ತಿ ಅಪಾರ್

ಗಗನ್ ಶಾಹ ದೆಹಲೀಜ್ ತಿಲ್ ಜಿಯೊ ಪಹಾರ್

(ತೂಗುತ್ತಾ ಬಾದಶಾಹನ ಹೊಸ್ತಿಲಿನ ಮುಂದೆ ಆನೆಗಳ ಆನೆಗಳು ಮಗ್ನವಾಗಿ ನಿಂತರೆ ಅವು ಬೆಟ್ಟಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ.)

ಆನೆಗಳ ಮಿಡತೆಯ ಹಿಂಡು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ

ಉಲಿಯಾ ಹೊ ಸೊ ಝಲ್ಮಾತ್ ಮೌಜಾ ತೂಫಾ

ಅಂಧಕಾರದ ಚಂಡಮಾರುತ ಅಲೆಗಳು ಎದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ

ಅವುಗಳ ಫರ್ಜನೆ ಅವುಗಳ ಬಿಳಿ ದಂತಗಳು, ಕರಿಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಮಿಂಚುವಂತೆ! ವಿಧವಿಧವಾದ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳ ಆರೋಗ್ಯಶಾಲಿ ಕುದುರೆಗಳು, ಅವುಗಳ ಚತುರತೆ, ಒಂಟೆಗಳ ಸಾಲು, ಶಸ್ತ್ರಸೇನೆಯ ಗುಂಪು, ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳ ಯುವರಾಜರು ಮತ್ತು ಸವಾರರಿದ್ದಾರೆ. ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಭವ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ವೈಭವ ಈ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಕ್ಷಿ ಇದರ ಉತ್ತರ ಕೇವಲ ಜಘೂರಿ ಬಳಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಆಗರ್ ಬಜ್ಜಸ್ತ್ ಆಪ್ತಾಂ ಫಿಜಾಮಜ್

ವಗರ್ ರಜ್ಜಸ್ತ್ ರಂಗೀನ್ ಅಝ್ ಹಾಮಜ್ (ಸೇ ನಸರ್)

(ಸಮರಸದ ಭೋಗವಿಲಾಸದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮದ್ಯಬಟ್ಟಲಿನ ಹಾಗೆ, ವೀರರಸದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ವಿಧ್ವಂಸದ ಬಣ್ಣದ ಹಾಗೆ.)

ಇಬ್ರಾಹೀಮನು ತನ್ನ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕಾರಿನಲ್ಲೂ ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನು. ಇದರ ಸಾಕ್ಷಿ ಜಘೂರಿ ಸಹ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು "ದರ್ ತರೀಫ್ ರಫ್ಸ್ ಶಿಕಾರ್" ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಒಲವಿನ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವನು. ಅವನು ಶಿಕಾರಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನಗಾರಿಗಳು ಬಾರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಧ್ವಜ(ನಿಶಾನ್) ಘರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ನಾದಗಳ ಕಂಪನ ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಆಕಾಶ ಸೀಳುತ್ತಾ ಕೆಂಪು ಮಿಂಚಿನ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಯಕ್ಕತ್ತು (ಕಲೀಜ) ಹೊರಗಡೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಳೆ ಹಾಗೂ ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳುಂಟಾಗಿ, ಭೂಮಿಯ ರಕ್ತ ನೀರಿನ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಹರಡುತ್ತಿತ್ತು. ವೃಕ್ಷಗಳ ರೆಂಬೆಗಳು ಕೇಶಗಳ ಹಾಗೆ ಹರಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಭೂಮಿಯ ರೋಮಗಳು ಗರಿಕೆ ಹುಲ್ಲಾಗಿ ಅದರ ಮೈ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಬಿಖಿಲ್ ಬಾಲ ತನ ಝಾಡ್ ಹರೆಕ್ ಧರ್

ಖಡೆ ರೋಂಗೆಟಿ ಫಾಸದ ಸಬ್ ಅಂಗ್ ಭರ್

ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮಹತ್ವ:

ವಜ್ಜಿಯ ಖುತುಬ್ ಮುಷ್ಫರಿಯಲ್ಲದೆ, ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮಸ್ತವಿ (ಪ್ರತಿಚರಣದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಪ್ರಾಸಗಳುಳ್ಳ ದ್ವಿಪದಿ). ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಮಸ್ತವಿಗಳು, ನಿಷ್ಠಾಮಿಯ 'ಕದಮ್ ರಾವೊ ಪದಮ್ ರಾವೊ, ಅವ್ವಾಫ್‌ನ 'ನೌಸರ್ ಹಾರ್', ಮತ್ತು ಬುರ್ಹಾನುದ್ದೀನ್ ಜಾನನನ 'ಇರ್ಝ್ ನಾಮಾ', ನೈತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಇವುಗಳ ವಿಷಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬರೆಯುವ ಶೈಲಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಖುತುಬ್ ಮುಷ್ಫರಿ ಮತ್ತು ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗೋಲ್ಡ್‌ವಿಂಡ್‌ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರಶಾಲೆಯ ಮೊದಲನೆಯ

ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಖಿಕಗಳು, ಎರಡರಲ್ಲೂ ಒಂದು ರೀತಿ ಗಾಢವಾದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯೂ ಇದೆ. ಎರಡೂ ಸಹ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಹೆಸರಾಂತ ಸುಲ್ತಾನರ ಪ್ರಸಂಶೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿವೆ. ಖುತುಬ್ ಮುಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆ ಇದೆ, ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರ ಕೇವಲ ಯುವರಾಜ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಖಿಲಿ ಶಾಹನ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕಟ್ಟುಕಥೆಯಾಗಿದೆ.

ವಜ್ಜಿಯ ಮುಂದೆ, ಮುಹಮ್ಮದ್ ಖಿಲಿಯ ಪ್ರಸಂಶೆ ಇದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ 'ಮುಹಮ್ಮದ್ ಖಿಲಿ ನಾಮಾ' ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ಎದುರಾಗಿ ಅಬ್ದುಲ್ ತನ್ನ ಪ್ರಶಂಸಕ ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಆದಿಲ್ ಶಾಹನ ಒಂದು (ರಜಿಯ) ಯುದ್ಧಗೀತೆ ಮೌಖಿಕ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೌಖಿಕಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದು ನಿಜಾಂಶದಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಕಸೀದಾ (ಪ್ರಶಂಸಾ ಪದ್ಯ) ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸುಂದರ ಮುಖ ಹಾಗೂ ಸ್ವಭಾವ, ಅವನ ಪಟ್ಟಣ ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ನೌರಸಪುರ, ಅವನ ಕುದುರೆಗಳ ಹಿಂಡು ಮತ್ತು ಸೇವಕರು ಮತ್ತು ಅವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಲಾ ಗೌರವದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಇದೆ. ವಜ್ಜಿಯು ಬಹುಶಃ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಿಜಾಂಶದ ಮೇಲೆ ಕಥೆಯ ತೆರೆ ಎಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಿಜಾಂಶಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಥೆಯನ್ನು ಯಥಾರ್ಥತೆಯಲ್ಲಿ ಆಳವಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಪ್ರಶಂಸಕ, ಇಬ್ರಾಹೀಮ, ಅವನ ನಗರ ಬಿಜಾಪುರ, ಅವನ ಆಸ್ಥಾನ, ಅವನ ವೀರ ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧಗೀತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಿಜಾಂಶಗಳು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕ ನಿಜಾಂಶಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸಮರ್ಥ ಉಪಮೆಯ ಶೈಲಿ, ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮಾದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಸಂತ್ ರಾವೊ (ಶಾಹ ಬಹಾರ್) ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲು ಹಜ್ರತ್ ಆಲಂ ಪನಾಹರವರಿಗೆ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೌಖಿಕಿಯ ಈ ಭಾಗ ಅಪ್ಪಟ ಕಾಲ್ಪನಿಕ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಸಂತ್ ರಾವಿನ ಆತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದ ಮಹೋತ್ಸವ, ನೃತ್ಯಗಾತಿಯರ ಜೋಡಿಗಳು, ಗುಂಗುರುಕೂದಲು, ಕಣ್ಣಿನ ಕಾಡಿಗೆ, ಕಿಂಪು ಹರಳಿನಂತಹ ಎಲೆಕುಟಿ, ಮೀನಖಂಡ, ಪಾದ, ಸ್ವದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ನೋಡಿರುವನು.

'ಒಂದು ಹೊಸ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕೃತಿ ರಚಿಸು,' (ನವಿ ಬಾಶ್ ಮುಘ್ಘ್ನಾನ್ ಕರ್ ಎಕ್ ಕಿತಾಬ್) ಎಂಬ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಈ ಬೇಡಿಕೆ ಮೇರೆಗೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಾನು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ (ದ್ವಿಪದಿ) ರಚಿಸಲಿ? ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು 'ಅರಬಿ ಮತ್ತು ಅಜಮಿಯ ಮೌಖಿಕ' ಯ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಶೈಲಿ ಬಲ್ಲವನಲ್ಲ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯತೆಯ ಕಾರಣ ಅವನ ಮುಂದೆ ಫಿರ್ಕಿಯ 'ಶಾಹನಾಮಾ' ದಂಥ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಛಾಂದಸ್ ಮತ್ತು ಮಲಿಕ್ ಖಿಲಿಯಂತಹ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹೊಂದಿರುವವರ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗಿರಬಹುದು, ಸೃಜನತೆಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಈ ಮಾತಿನ (ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಶೈಲಿ) ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇದ್ದು ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಲಿಕುಷ್ಠರಾ ನುಸ್ತಿಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿತು:

ಅಬ್ದುಲ್‌ನಿಗೆ ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಅಸಾಧಾರಣ ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ರೂಪಲಾವಣ್ಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜಗತ್‌ಗುರುವಿನ ನಿಜವಾದ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಸುಖಿನ(ಮಾತು), ಕರ್(ದ್ವಿಪದಿ)ಯ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವಾಗ ಅವನು ಯಾವ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದ್ದಾನೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಇಬ್ರಾಹೀಮನಿಂದ ಲಾಭ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಂದೂ ರೂಪಲಾವಣ್ಯತೆಗಳ ಆಳವಾದ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಬ್ದುಲ್ ಬುದ್ದಿ ಮತ್ತು ಪದ(ಬಚನ್)ಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪದಿಯ ಪದಬಂಧ ವಿವೇಚನೆ, ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲ 'ಪದ' ಆಗಿದೆ.

ಬಚನ್ ಬಿಚ್ ಹೈ ಅಖಿಲ್ ಕಿ ಮೋಲ್ವಾ
ಬಚನ್ ಬಾಸ್ ಹೈ ಅಖಿಲ್ ಕಿ ಫೂಲ್ ಕಾ
ಪದಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಿವೇಕದ ಮೌಲ್ಯವಿದೆ
ಪದವೇ ವಿವೇಕದ ಹೂವಿನ ಸುಗಂಧ

ಪದಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತವೆ, ಪದದಿಂದಲೇ ಆದಿ ಹಾಗೂ ಅಂತ್ಯದ ರೇಖೆಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದಲೇ 'ತ್ರಿಲೋಕ್' ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತವೆ. ರತ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಹೇಗೆ ಗುಣದೋಷ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕವಿಯೂ ಸಹ ಪದಗಳ ಗ್ಯಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಪದ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಪದ ಒಂದು ಮರ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಅದರ ಹಣ್ಣು. ದಾಳಿಂಬರೆ ಹೇಗೆ ಬೀಜಭರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪದ ಅರ್ಥಭರಿತವಿರಬೇಕು.

ತುರ್ ಕರ್ ಹರ್ಜ್ ರುಡು ಕೊ ಸಬ್ ಬಾರ್ಡಾರ್
ಭರೆ ಖೋಬ್ ಮಅನೆ ಸೊ ಫಲ್ ಆಶ್ವಾರ್
ನೀನು ಪದದ ಮರವನ್ನು ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬು
ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಗಳಿಂದ ತುಂಬು
ತೂರ್ ಭರ್ ಬೀಚ್ ಮಅನಿ ಸೊ ಜಿಯೊ ಬಿಚ್ ಅನಾರ್
ಹರಜ್ ಬೋಲ್ ಥೋಡಾ, ಅರ್ಥ್ ಬಿ ಪುಮಾರ್

ದಾಳಿಂಬರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬೀಜಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತವೋ ಹಾಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತುಂಬು
ಕೆಲವೇ ಪದಗಳು ಹೇಳು, ಅರ್ಥ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟಿರಬೇಕು

ಈ ಆಧಾರದಿಂದ ವಜ್ರ ಅಬ್ಬುಲ್‌ನ ವಿಚಾರ ಸಮರ್ಥಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ^೨
 ಹುನರ್ ಮುಷ್ಕಿಲ್ ಇಸ್ ಶೆರ್ ಮೆ ಯೂಜ್ ಹೈ
 ಕೆ ಥೋಡೆ ಅಫೀಂ ಹರ್ಫ ಮಅನಿ ಸೊ ಲೆ.

ಈ ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಕವ್ಯಕರ ಕಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅಂದರೆ ಪದಗಳು ಕೆಲವೇ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಅದರ ಅರ್ಥಗಳು ಅನೇಕ.

ಅಬ್ಬುಲ್‌ನ ಮಸ್ನವಿಯಲ್ಲಿ ವಾಕ್‌ಚಾತುರ್ಯದ ಅಂಶ ಫ್ಲವಾಸಿ, ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳ ಕೋಮಲತೆ, ಸ್ವರ ಹಾಗೂ ಸಪ್ತಳದಲ್ಲಿ ನುಸ್ತತಿಯ ಸರಿಸಮಾನತೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಸುಲಭತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನ ವಜ್ರಿಯ ಖುತುಬ್ ಮುಷ್ತರಿಯಿಂದಲೂ ಕೆಳಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಬ್ಬುಲ್ ಬಳಿ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಸೂತ್ರಿಯ ಆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ, ಅವು ಈ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯ ವಿಷೇಶತೆ, ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ಏನಿದೆಯೋ ಅದು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಬ್ಬುಲ್‌ನ ಕವ್ಯದಿಂದ ಅರ್ಥವಾಗುವಂಥ ಕವನ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಉಪಮೆಗಳ ಶೈಲಿಯ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಖುಲಿ ಖುತುಬ್ ಶಾಹನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲನೆಯ ದಶಕದವರಿಗೆ ಉರ್ದು ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಶೈಲಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿಯ ದಟ್ಟ ಪ್ರಭಾವವಿತ್ತೆಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಗೊಲ್ಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಿಯ ಖುತುಬ್ ಮುಷ್ತರಿ ಹಾಗೂ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸನತಿಯ 'ಖಿಸ್ತಿಯೆ ಬೆ ನಜೀರ್'ದಿಂದ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ ಎರಡೂ ಸಹ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ವಜ್ರಿಯ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ "ಬೈತೆ ಸಲೀಸ್"ನ(ಸುಲಭ ಕಾವ್ಯ) ಕಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬುಲ್‌ನಿಂದ ಮುಂಚೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪ ಶಾಹ ಬುರ್ರಾನುದ್ದೀನ್ ಜಾನನಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ? ಅವರ ಮಸ್ನವಿ "ಇರ್ಫಾದ್ ನಾಮಾ" ಹಿಂದಿ ಸೂಫಿ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದಗಳಿಂದ ಭಾರವಾಗಿವೆ. ಅಬ್ಬುಲ್‌ನ ಮುಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾದರಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಕೃತಿ "ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್" ಇತ್ತು. ಅದು ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ವರ್ಣನೆ(ಬಯಾನ)ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಲಿಪಿರಹಿತ ಭಾಷೆಯ ಮಿಶ್ರಣ ಹಾಗೂ ಸಂಗೀತದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿವೆ. ಅಬ್ಬುಲ್‌ನಿಗೆ ಇದೇ ಕವ್ಯಕರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ ಸುವ್ಯಕ್ತತೆ, ವಾಕ್ಯಾತುರ್ಯತೆಯ ಆ ಮಾದರಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಅಬ್ಬುಲ್‌ನ ತಕ್ಷಣ ಹಿಂದೆ ಬರುವ ಕವಿ ಸನತಿ ಬಿಜಾಪುರಿಯ "ಖಿಸ್ತಿಯೆ ಬೆ ನಜೀರ್" (೧೬೪೫/೧೦೫೫)ರಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸನತಿಯ ಮಸ್ನವಿಯು ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾದ ಕೇವಲ ೩೪ ವರ್ಷದ ನಂತರ ರಚನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಭಾಷೆ, ಹೇಳಿಕೆ, ಸರಳತೆ, ಹರಿವು, ಇವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಫ್ಲವಾಸಿಯ ಮಸ್ನವಿಗಳ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿವೆ.

ಸನತಿಯು ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯ ಕಾವ್ಯ ಶೈಲಿಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ತಿರುವು ಕೊಡುವಾಗ ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಖಿಯಾ ಕಮ್ ಸಂಸ್ತತ್ ಕೆ ಇಸ್ಕೆ ಬೋಲ್
 ಅದಿಕ್ ಬೋಲ್ನೆ ತೆ ರಖಿಯಾ ಹೂಂ ಅಮೋಲ್
 (ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ
 ಜಾಸ್ತಿ ಹೇಳುವ ಬದಲು ಅಮೂಲ್ಯ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.)

ಜಿಸೆ ಫ್ಲಾಸಿ ಕಾ ನ ಕುಳ್ ಜ್ಞಾನ್ ಹೈ
 ಸೊ ದಖಿನಿ ಜಬಾನ್ ಉಸ್ತೂ ಆಸಾನ್ ಹೈ
 (ಯಾರಿಗೆ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವೋ
 ಅವರಿಗಾಗಿ ದಖಿನಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸರಳ ಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ.)

ಸೊ ಇಸ್ಕೆ ಸಂಸ್ತತ್ ಕಾ ಹೈ ಮುರಾದ್
 ಕಿಯಾ ಉಸ್ಕೆ ಆಸಾನ್ ಕಾ ಸವಾದ್
 (ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಠಿಣ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ಬದಲಾಗಿ
 ಸರಳವಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ.)

ಕಿಯಾ ಉಸ್ಕೆ ದಖಿನಿ ಮೆ ಆಸಾನ್ ಕರ್
 ಜೊ ಜ್ಞಾಹರ್ ದಿಸಂ ಉಸ್ಕೆ ಕೈ ಕೈ ಹುನರ್^೩
 (ಅವುಗಳನ್ನು ದಖಿನಿ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸುಲಭ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ
 ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಕಲೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವವು.)

'ಸಂಸ್ಕೃತ'ದಿಂದ ದಖಿನಿಯ ಕಡೆ ಈ ಓಟ ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ಉರ್ದು ಭಾಷೆ ಜಗತ್‌ಗುರುವಿನ ಅಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಸರಾಂತ ಕವಿ ಅಬ್ಬುಲ್‌ನ ಪದ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಈ ಪ್ರಕಟಣೆ ಸಾರುತ್ತಿದೆ. ಸುಮಾರು ಈ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆ ವಜ್ರ ಮತ್ತು ಫ್ಲವಾಸಿಯವರ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಗೊಲ್ಕೊಂಡ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಖುಲಿ ಖುತುಬ್ ಶಾಹನ ಕವ್ಯಕರ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾದ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ 'ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್'ನ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಾತುರ್ಯದ ಎದುರಾಗಿ ಭಾವನೆಯ ಅಲಂಕಾರ, ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯ ಸೂತ್ರಿಯ ಬದಲಾಗಿ ಕೃತ್ರಿಮ (ಆವುರ್ತ್, ಬನಾವಟ್)ಯ ಸಂವೇದನೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರುಚಿಯ ಬದಲು ಪದಗಳ ಕುಸುರು ಕೆಲಸದ ಒಲವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಸ್ನವಿ

ರೂಪದ ಪ್ರಶಂಸಾ ಪದ್ಯ ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಸೀದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಂಶ ವೈಭವವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಮಸ್ಕವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹರುವಿಕೆಯಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದರ ಕಾಲ ಹಿಂದಿ ಕಾವ್ಯದ ಭಕ್ತಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಸ್ಕವಿಯ ಮನೋಭಾವ (ರೀತಿ, ರಿವಾಜು?) ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾಲದ್ದಾಗಿದೆ ಅಂದರೆ 'ಭಾವನೆ', ಮತ್ತು ಭಾವನೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಪದಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯದ ಒಲವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ಉಪಮೆ, ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಹೋಲಿಕೆ ಮೇಲಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಸ್ಕವಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಸಂತ ಋತುವನ್ನು ಬಸಂತ್ ರಾವೊ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಳಿಸಿರುವುದು, ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಉಪಮಾನದ ಸ್ವರೂಪ. ಮಸ್ಕವಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್, ವಜ್ರಿಯ ಹಾಗೆ ಅಟವಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮಿಲನದ 'ಫಾಂಗ್ ಫೋಲ್'ನಿಂದ ಅವನು ಶುದ್ಧವಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನರ್ತಕಿಯರ ಯೌವನ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯದ ಚಿತ್ರೀಕರಣದಲ್ಲಿ ರುಚಿ ಏನೋ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅಂತಹ ಶಾಹನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾಗಿದೆ. ಅವನ ಮಾರ್ಗವೇ ಇದು:

"ಏಕ್ ಹಸೀನ್ ಔರತ್ ಔರ್ ತಂಬೂರ ಚಾಹಿಯೆ"^{೧೨}
ಒಬ್ಬ ಸುಂದರ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ತಂಬೂರಿ ಬೇಕು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಕಾವ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಅಕರ್ಷಣೆಯೆಂದರೆ ಅವನ ವಿವರಣಾ ಕೌಶಲ್ಯ ವಿಸ್ಮಯಕರ ಉಪಮೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಿಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ಸಂಕೇತಗಳ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ನಿರ್ಮಾಣ ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ:

ಕೆ ಯಾ ರಾಕ್ಶಿನ್ ಕೆ ದೊ ಮಜ್ಬೂರ್ ಧರ್
ನೌರಸ್ ಮಹಲ್ ಕೆ ಕಾನ್ಸಂ ಬುನಿಯಾದ್ ಕರ್
(ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಕೆಲಸದಾಳಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಯಿತು
ಇವರಿಗೆ ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ಬುನಾದಿ ಇಡುವ ಕೆಲಸ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.)

ಲಿಯಾ ಗಗನ್ ಕಾ ಟೋಕ್ತಾ ದೀಸ್ ಸರ್
ಸುರಬ್ ಈಂಟ್ ಮಾನಕ್ ಸೊ ಧರ್ ಚರ್ಟ್ ಭರ್
(ಹಗಲು ತನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಗಗನ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಿತು.
ಸೂರ್ಯನು ರತ್ನಗಳ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ.)

ನಿತ್ ಉತ್ ದೊ ಹೊವ್(ವೊ) ದರ್ಯಾ ಮಂಝಾರ್
ಚೊವ್ ನೀರ್ ಪ್ರಗಟ್ ಹೊ ಕಿರ್ನಾ ಕಿ ಧಾರ್
(ಆಗಲೇ ಎರಡು ಹೊಳೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ
ನೀರು ಹರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅವು ಕಿರಣಗಳ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.)

ಯಹೀಂ ರಾತ್ ಭಿ ಸೀಸ್ ಆಪನ್ ಧರೆ
ಗಿಲಾವಾ ಮೊತಿಯೊ ಚಾಂದ್ ಚೂನಾ ಕರೆ
(ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯೂ ತನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡು
ಚಂದ್ರನ ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮುತ್ತುಗಳ ಗಾರೆ.)

ಗಿರಾ ಟೋಕ್ತಾ ಭಿ ಜೊ ಸುಸ್ ಲಯಾಯಿ ಕರ್
ಪಡಿಯಾಂ ಉಭಲ್ ಭಪ್ಪಾ ಹೊ ತಾರೆ ಬಿಖರ್
(ಗಾರೆಯ ಬುಟ್ಟಿ ತಲೆಮೇಲಿಂದ ಜಾರಿ ಬಿತ್ತು
ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಮೇಲೆ ಅವೇ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದವು.)

ಸುಮಾರು ಇದೇ ರೂಪಾಲಂಕಾರ 'ದರ ತರೀಫ್ ಮಜ್ಬಿಸ್ ಹಜ್ಜತ್ ಶಾಹ ಆಲಂ ಪನಾ' ವೊ "ದರ್ ತರೀಫ್,ಕೆ ಶಬ್ ಗಜ್ಜ್ ವೊ ರೋಜ್ ಖುಬ್ ಆರಾಸ್ತ್ ಕರ್ದ ಬ ಮಜ್ಬಿಸ್ ಶಾಹ ಆಮದ್" ನಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಜಾನೆಯ ಆಗಮನವನ್ನು ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಇಶಾರೆಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ:

ಉಡಿ ರಾತ್ ಕೊಬಲ್ ಗಗನ್ ಬನ್ ಉಪರ್
ನಿಕಲ್ ದೀಸ್ ಕಾ ಬಾಝ್ ಸಬ್ ಸುಬಹ್ ಪರ್
(ರಾತ್ರಿಯ ಕೋಗಿಲೆ ಗಗನ ಬನದ ಮೇಲೆ ಹಾರಿತು
ಆಗ ಹಗಲಿನ ಬಾಝ್(ಗಿಡಗ) ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳಗಿನ ಮೇಲೆ ಬಂದ.)

ಪಕಡ್ ಸುರಬ್ ಚುಂಗಲ್ ಸೂಂ ನಬ್ ಕಿರಣ್ ರಾತ್
ದಿಸ್ತಾ ಲಾಲ್ ಲುಹೂ ಶಫ್ಫಿ ಗಗನ್ ಧಾತ್.
(ಸೂರ್ಯನನ್ನು ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಮುಖಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಕಿರಣಗಳಿಗೆ
ಉಗುರು ತಾಕಿತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಗಗನ ಕಿಂಪು ರಕ್ತದಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸ ತೊಡಗಿತು.)

ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 'ಇಬ್ರಾಹೀಂನಾಮಾ'ದಲ್ಲಿ ಏನು ಕುಶಲತೆ ಸಿಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದರ ಉತ್ತರ ಹಳೇ ಉರ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಬ್ದುಲ್ ತನ್ನ ಶೈಲಿಯ ತಾನೇ ಸ್ವಾಪಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಈ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನ ಮಸ್ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿವಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಫಲೂಲುನ್, ಫಲೂಲುನ್, ಫಲೂಲುನ್, ಫಲೂಲುನ್ ನಂತಹ ಪ್ರಚಲಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತ (ಆರಕಾನ್)ವುಳ್ಳ ಕವಿತೆಯ ವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಲ್ಲದರೂ ಸಹ ಮಸ್ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಂದುವರಿಕೆ, ಸಂಕೋಚದ ಇರುವಿಕೆ, ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯ ಅಧಿಕ ಬಳಕೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಏಕೆಂದರೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ಗೆ ಎಂತಹ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತೆಂದರೆ, ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಇನ್ನೂ ಶಿಲ್ಪಗೊಳ್ಳದ ನೀಚ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಶಾಹ ನಾಮಾ' ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಆ ಭಾಷೆಗೆ ಅರಬ್ ಮತ್ತು ಆಜಂ ಮಸ್ಕವಿಗಳ

ಶೈಲಿಯ ಅನುಭವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಹ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಕೇವಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಲ್ಲ. ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮಾ ಸ್ವತಃ ಒಂದು ಕಾವ್ಯದ ಅಸಾಧಾರಣ ಕೆಲಸ. ಅದು ಸೃಜನಶೀಲ ಹಾಗೂ ನಿರೂಪಣೆ ಹಾಗೂ ಉಪಮಾ ಶೈಲಿಯ ಬುನಾದಿಯೂ ಸಹ, (ಮೂಲಸ್ವರೂಪ). ನುಸ್ತೆ ಘವಾಸಿಯನ್ನು ಸದಾಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಶಾಲೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯನಾದ ಅಬ್ದುಲ್‌ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಅಹಂಕಾರಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಅವನಿಗೆ ಹಾದಿ ಸುಗಮ ಮಾಡಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅಲಿನಾಮಾವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಗುಟ್ಟು ಅಡಗಿದೆ. ದಖನಿನ ಯಾವ ಕವಿಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರಗಾರನೇ ಆಗಲಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಅಬ್ದುಲ್ ದೆಹಲಿಯ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಶಾಸ್ತ್ರಬದ್ಧ ಓದುವಿಕೆ ಒಂದು ಬುದ್ಧಿಯ ಶ್ರಮವೂ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾದ ಭಾಷೆ:

ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾದ ಭಾಷೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಮುನ್ನ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಮಾತು ಅಬ್ದುಲ್ ತನ್ನ ಭಾಷೆ 'ಹಿಂದವಿ' ಹಾಗೂ ತನ್ನನ್ನು ದೆಹಲಿ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಬಾನೆ ಹಿಂದವಿ ಮುರ್ಝ ಸೊ ಹೂರ್ ದೆಹಲಿ.

ನಾವು ಮೊದಲೇ ಹಿಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ದೆಹಲಿಯ ಈ ಸಂಬಂಧ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಕೀರ್ತಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವನು ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿರಬಹುದು, ಏಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಇಬ್ರಾಹೀಂ ಜಗತ್ ಗುರುವಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೋಷಣೆಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ 'ಐವತ್ತಾರು ದೇಶ'ದ ಕಲಾವಂತರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ದೂರ ದೂರ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಹಾಗೂ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ದೆಹಲಿಯ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉಹೆ ಎಂದರೆ ಅವನ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರಬಹುದು, ಹೇಗೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ತನ್ನ ಹೊರಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತಾರೆ, ಅಬ್ದುಲ್ ತನ್ನನ್ನು ದೆಹಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹ ಹೀಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಅವನು ತನ್ನ ತಂದತಾಯಿಯರೊಡನೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು, ಹಾಗೂ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಭಿರುಚಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯ ವಿವೇಚನೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲು ಈ ನಗರವಾಗಿರಬೇಕು.

ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಬಹುದು, ಅವನ ಮುಂದಿರುವ ಬಿಜಾಪುರದ ಲೇಖಕ

ಶಾಹ್ ಬುರ್ರಾನುದ್ದೀನ್ ಜಾನಂನ ದೃಢೀಕೃತ ಕೃತಿ 'ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ನಾಮಾ', ಮತ್ತು ಅದರ ನಂತರದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಧಿಕೃತ ಕೃತಿ ಸನತಿ ಬಿಜಾಪುರಿಯ 'ಖೈಸ್ಸಿಯೆ ಬೆನಜೀರ್'ನ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಹೋಲಿಕೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆ ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಅಥವಾ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಹೋಲಿಕೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಮತ್ತು ಗೊಲ್ಕಂಡದ ಹೆಸರಾಂತ ಸಾಹಿತಿ ಮುಲ್ಲಾ ವಜ್ಜಿಯ ಭಾಷೆಯು ಸಹ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆಯ ಆ ಎಲ್ಲ ವಿರೋಧಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅದು ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ದೆಹಲಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದು, ಜಾನಂ, ಸನತಿ, ವಜ್ಜಿ ಮತ್ತು ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆ ಸಂಯುಕ್ತ ಮೂಲಾಂಶಗಳ ಹೇರಳತೆ ಆಗಿವೆ. ಅದರ ವಿವರವಾದ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಾವು ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಅವು ಅಬ್ದುಲ್‌ನನ್ನು ದಕನಿ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಬೇರಡಿಸುತ್ತವೆ.

೧) ಜಾನಂ, ವಜ್ಜಿ ಮತ್ತು ಸನತಿಯ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ(ಚ್) ಒತ್ತಾಯದ ಅಕ್ಷರ ಅದನ್ನು ದಕನಿ ಭಾಷೆಯ ಚಾವಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು, ಮತ್ತೆ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೂ ಸಹ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ದಕನಿಯಲ್ಲಿ ಈ (ಚ್)ಒತ್ತಾಯ ಅಕ್ಷರ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಎರವು ಪಡೆದ ಅಕ್ಷರ, ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ನಾಡನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿವೆ. ಗುಜರಾತಿಯಲ್ಲಿ (ಹಿ)ಯ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿ (ಚ್) ಒತ್ತಾಯ ಅಕ್ಷರವೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ದಕನಿ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ (ಚ್)ವತ್ತಾಯ ಅಕ್ಷರ (ಹಿ)ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರಣವೂ ಸಹ ಆಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಅದರ ಉಚ್ಚಾರಣೆ (ಇ) ಆಗುತ್ತದೆ^{೨೨}

೨) ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಯರವು ಪಡೆದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರ ಅದು ದಕನಿಯ ಚಾವಿಯೂ ಹೌದು, ಹಾಗೂ ಹಳೇ ಮತ್ತು ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಂಬಂಧ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವುದೆಂದರೆ ನಕಾರ ಅಕ್ಷರ "ನಕ್ಕೋ" ಅದು ನಃ, ನ, ನಯಿಂ ಮತ್ತು ನಾನಹೀಂ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೊಡನೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಈ ಅಕ್ಷರ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಲೇ ಇಲ್ಲ.^{೨೩}

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಕೆಳಕಾಣಿಸಿದ ವಿವಿನ್ನತೆಗಳೂ ಸಹ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಕೀಯತೆಯ ಸಾಕ್ಷಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. [ಇದರ ಇಂಡೋಆರ್ಯನ್ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದರಿಂದ ಜಾಸ್ತಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಕೆಳಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೃಢೀಕೃತ ಒಂದು ಪದದಿಂದ ಬೇರೆ ಪದ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ: ಸಂಸ್ಕೃತ: ನ ವಿಲ್ - ಪ್ರಾಕೃತ: ನಕ್ಕೋ ಮರಾಠಿ: ನಕ್ಕೋ ದಕ್ಕಿ=ನಕ್ಕೋ- ಈ ನಕಾರ

ಶಬ್ದದ ಯಾವುದೇ ಉದಾಹರಣೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ನಾಡನುಡಿಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ದಕನಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಇದೊಂದು ಸದೃಶ ಸಾಕ್ಷಿ.]

೧) ದಕನಿಯ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ ರೂಪಗಳು ಕರೊ(ಕರ್ ಕೆ ಬದಲು) ಜಾಕೊ (ಜಾಕೆ ಬದಲು) ಇವುಗಳು ವಿಷೇಶವಾಗಿ 'ಖಿಸ್ತಿಯೆ ಬೆನಜೀರ್' ರಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ, ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

೨) ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಪದ ಆಯಿ, ಜಾಯಿ ಬದಲಾಗಿ ಬಿರ್ಜ್ ಭಾಷೆಯ "ಆವೋ" ಜಾವೋ" ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೩) ಪದಗಳ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಸಂಪರ್ಕದ ಉಚ್ಚಾಟನೆ ಹಳೆ ಉರ್ದುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ಆದು ದಕನಿನ ಬೇರೆ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಬಳಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಇಂತಹ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ಇವುಗಳ ಉದಾಹರಣೆ ಬೇರೆಯವರ ಬಳಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಫಜಾನ್ ಗಂಜ್ (ಭಾಷೆಯ ಖಜಾನೆ),- ಚಿತ್ ಜನಾವರ್ (ಹೃದಯದ ಪಕ್ಷಿ), ಶಾಖ್ ಗ್ಯಾನ್ (ವಿದ್ಯೆಯ ಶಾಖೆ), ರಾತ್ ಪರ್ದಾ (ರಾತ್ರಿಯ ಪರದೆ), ಶಾಹ ತೇಜಿ (ಜಾದಶಾಹನ ಕುದುರೆ) ತಖ್ತಿ ಶಾವುಂ (ಸಿಂಹಾಸನದ ಜಾಗ, ರಾಜಧಾನಿ) ಭಂವರ್ ನಯನ್ (ನಯನದ ದುಂಬಿ) ಈ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ನಾವು ಊಹಿಸಬಹುದೇನೆಂದರೆ, ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪು ಆಗಲಾರದು. ಈ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಭಲಿತಾಂಶ ದೊರೆಯುವುದೇನೆಂದರೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಹಿಂದವಿ(ದೆಹಲಿ) ಬಿಜಾಪುರದ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತ ಯೋಗ್ಯ ಇದು ಈ ಮಾತಿನಿಂದಲೂ ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಆದರ ದಕ್ಷಿಣದವರೆಗೂ, ದೆಹಲಿಯ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತದ ಒಂದರಿಂದ ಅಧಿಕ ನಾಡನುಡಿಗಳವರಿಗೂ ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ತಲುಪಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಗಳ ಅನುಸಾರ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಿಯ ಭಾಷೆ ಬಿರ್ಜ್ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಜೋಗಿಗಳ ಸಂತರ ಭಾಷೆ 'ಸಧಡಿ' ಖಿಡಿ ಬೋಲಿ. ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿರ್ಜ್ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಿಡಿತವಿತ್ತು. ಇವುಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಾಹ ಮೀರಾಂಜಿ ರಂಸುಲುಖ್ವಾನ್, ಶಾಹ ಬುರ್ಹಾನುದ್ದೀನ್ ಜಾನಂ (ಸುಖ್ ಸಹೇಲ) ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹನ ಗೀತೆಗಳ ಸಂಕಲನದ ಭಾಷೆಯವರೆಗೆ ತಲಪುತ್ತದೆ. 'ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್'ನಲ್ಲಿ ಬಿರ್ಜ್ ಮತ್ತು ಖಿಡಿ ಬೋಲಿಯ ಮಿಶ್ರಣ ಸಿಗುತ್ತದೆ. 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮಾ'ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ (ಚ್) ಒತ್ತಾಯ ಅಕ್ಷರದ ಉಪಯೋಗ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸಲಿಗೆ ಬಿಜಾಪುರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನಾಡನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವತಃ ಬಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೆ ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಮೇಲೆ ಹಳೇ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠರ ಪ್ರಭಾವ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಮುಘಲ್ ರಾಯಭಾರಿ ಅಸದ್ ಬೇಗನ ಸಾಕ್ಷಿಯಂತೆ

ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ತನ್ನ ಅನೇಕ ಆಸ್ಥಾನಿಕರೊಡನೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ದಕನಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕದ ಭಾಷೆಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ದೆಹಲಿ ಭಾಷೆಯ (ಆದು ಹಳೇ ಹರ್ಯಾನ್ ಮತ್ತು ಖಿಡಿ ಬೋಲಿಯೇ ಆಧಾರಿತ) ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಲಾವಣೆ. ಬಹುಶಃ ಶಾಹ ಬುರ್ಹಾನುದ್ದೀನ್ ಜಾನಂನು 'ಸುಖ್ ಸಹೇಲ' ಬಿರ್ಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದರೆ 'ಇರ್ರಾದ್ ನಾಮಾ'ಗಾಗಿ ದೆಹಲಿ ಭಾಷೆ (ಆದನ್ನು ಅವರು ಗೋಜರಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದವಿ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ) ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ಬಿರ್ಜ್ ಭಾಷೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ 'ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್' ವರೆಗೆ ಕೆಲವು ಗೀತೆಗಳು ಶುದ್ಧ ದಕನಿ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿವೆ. ಗೊಲ್ಲೊಂಡಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ಖುತುಬ್ ಶಾಹನ ಗೀತೆಗಳು ಇದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ 'ಹಿಂದವಿ'ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಧ್ವನಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದಿಂದಾಗಲಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣಾಧಾರಿತವಾಗಲಿ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನರ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅವನು ಬಹಳಷ್ಟು ಭಿನ್ನವೇನಲ್ಲ. ಇದರ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಾಗಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದಂದರೆ ಬಹುಶಃ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ವ್ಯಾಸಂಗ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದಂದರೆ ಸ್ವ ೧೬೦೦ರ ಹತ್ತಿರ ಉತ್ತರ ಉರ್ದು ಮತ್ತು ದಕನಿ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಭೇದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲದಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಧ್ವನಿಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಷೇಷತೆಯ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರ ದಕನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿಶೇಷ ಭೇದ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ:

(ಅ) ಹಕಾರಿ ಉಚ್ಚಾರ: ಖೋಟ್ (ಕೋಟ್) ಖೋ (ಕೋ) ಖಿಯಾ (ಕಹಾ) ಅರ್ಹತ್ (ಆರ್ಹ್)=ಅರ್ಹ್

(ಆ) ಹಕಾರೇತ ಉಚ್ಚಾರ: ಬಾಂಧ್ (ಬಾಂಧ್ವಾ) ಚಡ್ (ಚಢ್ವಾ) ಇತ್ಯಾದಿ.

(ಇ) ಅನ್ನಿ (ಮೂಗಿನಿಂದ ಹೊರಡುವ) ಉಚ್ಚಾರ: ಕಾಂ (ಕ) ಕುಂ-ಕುಂ-ಖೀತೀಂ (ಖೀತೆ)

(ಈ) ಅನ್ನಿ ರಹಿತ: ಚಾರೊ (ಚಾರೋ=ನಾಲ್ಕು)-ಕಿರ್ನಾ (ಕಿರ್ನಾ = ಕಿರಣ) - (ಉಂಗ್ಲಿಯು(ಉಂಗ್ಲಿಯಾರ್=ಬೆರಳುಗಳು)- ರುಠಾಡು (ರುಠಾಡೋ =ಮರಗಳು) ಚೌಸ್ತ್ (ಚೌಸ್ತ್=ಆರವತ್ತುನಾಲ್ಕು)- ಸೊ (ಸುಫ=ಇಂದ) ಶಾರೊ(ಶಾರೋ=ನಕ್ಷತ್ರಗಳು) ಧೂಡ್ವಾ (ಧೂಂಡ್ವಾ=ಹುಡುಕುವುದು) - ಆಗನ್ (ಆಗನ್=ಅಂಗಳ)

(ಉ) ಕಡಿತವಾದ ಶಬ್ದಗಳು: ಸಿರ್ಟ್ (ಸೂರಜ್=ಸೂರ್ಯ), ಬಿಜ್ಜ್ (ಬೀಜ್=ಮಧ್ಯ), ಕಹ್ಜ್ (ಕಹ್ಜ್=ಆಕಾಶಗಂಗೆ).

(ಊ) ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಶಬ್ದಗಳು: ಜಾಲ್ಮಾ (ಜಲ್ಮಾ=ಹುರಿಯುವುದು) ಮೂರ್ಯ್ (ಮೂರ್ಯ್=ನಾನು ನನ್ನದು) ಸಾರ್ಜ್ (ಸಾರ್ಜ್=ಸತ್ಯವಾದಿ) ಜಾಖ್ನಾ (ಚಿಖ್ನಾ = ರುಚಿನೋಡುವುದು) ಅಖ್ಲಿಲ್ (ಬುದ್ಧಿ) ಇಪ್ಪ್ (ಪ್ರೇಮ)

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೋ, ವಜ್ಜಿಯ ಖುತುಬ್ ಮುಷ್ಠಿಯ ಹಾಗೆ (ಖ್ಫಾಫ್)ನ ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆ (ಫೈನ್) ಆಂತೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ 'ಲಗಾಂ' ಬದಲಾಗಿ 'ಲಫ್ಫಾಮಿ' ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. (ಗಾಫ್)ನ (ಫೈನ್)ಗೆ ಬದಲಾಗುವುದು ದಕನಿ ಉರ್ದುವಿನ ವಿಶೇಷತೆ, ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ನಾಡನುಡಿಯೂ ಸಹ, ಉದಾಹರಣೆ: ಉಫ್ಫಾಲ್ಮಾಸ್ (ಉಗಾಲ್ಮಾಸ್), ಬೇಫಂ (ಬೇಗಂ), ಫೂಂಡ (ಗೂಂಡ), ಫೂಟರ್ ಫೂಂ (ಗುಡಗುಂ) ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದೇ ರೀತಿ ಶ್ರವಣ ಪದಗಳ ಜೋಡನೆಯ ಅಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುವುದು. ಹಳೇ ಉರ್ದುವಿನ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶೇಷತೆ, ಅದು ಅಬ್ಬಲ್ ಬಳಿಯೂ ಸಹ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಉದಾಹರಣೆ: ಫ್ರಗಟ್ ಅಥವಾ ಫ್ರಕಟ್, ಲಾದ್ ಅಥವಾ ಲಾಕ್. ಮತ್ತೆ ಇದೇ ರೀತಿ (ಪೆ) ಮತ್ತು (ಬೆ)ಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಲವು ಪದಗಳು.

ವ್ಯಂಜನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಧ್ವನಿ ವಿಶೇಷತೆಯ ಸರಿಯಾದ ನಿರ್ಣಯ ಬರಹಗಾರ [ಕಾತಿಬ್]ನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಶೈಲಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದೆ ಅದೇನೆಂದರೆ [ರೆ] ಮತ್ತು [ಡೆ] ಯ ಸಮಸ್ಯೆ. ಬರಹಗಾರ ಅನೇಕಸಲ [ರೆ] ಮತ್ತು [ಡೆ]ಯ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪರ್, ಪಡ್, ಝಡ್, ಝಡ್, ಝಡ್ ಒಂದೇ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವನು [ಡೆ] ಗೆ [ರೆ] ಕೆಳಗೆ ಮೂರು ಚುಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ಸಹ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಪಾದಕನಿಗೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆಂದರೆ ಅವನು [ಝರ್]ಗೆ, ಅದು[ಪರ್] ಜೊತೆ ಪ್ರಾಸಪದ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ [ಝಡ್] ಓದುವುದೇ ಅಥವಾ [ಝರ್]. ಒಮ್ಮೆ ಬಿಜ್ಜ್ ಭಾಷೆಯ ಉಚ್ಚಾರ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ [ರೆ] ಜೊತೆ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಒಮ್ಮೆ ಖಡಿ ಬೋಲಿ ಮತ್ತು ಹರಿಯಾನಿ ನಾಡನುಡಿಯ ಉಚ್ಚಾರ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ [ಡೆ] ಜೊತೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ನೆರೆಹೊರೆ ನಾಡನುಡಿಗಳ ಉಚ್ಚಾರದ ಪ್ರಭಾವ ಉರ್ದು ಉಚ್ಚಾರದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಲೇಖಕನ ಮುಂದೆ ಯಾವ ಉಚ್ಚಾರವಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ ಹಳೇ ಉರ್ದುವಿನ ಪ್ರಾಸಪದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದಲೇ ಪಾತಿಂರವರು ತನ್ನ 'ದೀವಾನ ಷಾದೆ'ಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ [ರೆ]ಯಿಂದ ಮುಗಿಯುವ ಅಕ್ಷರಗಳ[ಡೆ]ಯಿಂದ ಮುಗಿಯುವ ಅಕ್ಷರಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲ ಪ್ರಾಸ ಮಾಡುವುದು ಅಕ್ರಮವಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರು.

ಕೆಳಕಂಡ ನಾಮಪದಗಳು ಆ ಕಾಲದ ಲೇಖಕರು ಜಾನಂ, ವಜ್ಜಿ ಮತ್ತು ಸನತಿ ಮೊದಲಾದವರು ಅಬ್ಬಲ್ನ ಜೊತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂದ್. ಅಂದ್ಲು, ಜಿಗ್ನಿ (ಜಿಗ್ನಿ=ಮಿಂಚುಹುಳ), ದಸನ್ (ದಾರ್ತ್=ದಂತ), ಧರ್ತ್ (ಧರ್ತಿ=ಭೂಮಿ) ದೀಸ್ (ದಿಸ್=ದಿನ), ಡೋರ್ಗರ್ (ಪಹಾಡ್=ಪರ್ವತ), ಗಗನ್ (ಗಗನ=ಆಕಾಶ) ಡಿಗ್ (ಡೇರ್=ರಾಶಿ,ಹೇರಳ,ಗುಟ್ಟಿ), ಪೂರ್ಗಾ (ಲಡ್ಕಾ= ಬಾಲಕ), ಪದಕ್ (ಕಂಠ ಮಾಲೆ), ನವಾ(ನಯಾ=ಹೊಸದು), ನೀರ್ (ಪಾನಿ=ನೀರು), ಕಾಲವಾ (ನಾಲೆ=ಕಾಲ್), ಅಪಾರ್ (ಬೆ ಹದ್=ಮಿತಿಮೀರಿದ), ಜನಾವರ್ (ಜಾನ್ವರ್=ಪರು), ಝಾಡ್ (ದರಖ್ತ್=ಮರ) ಕಹ್ಜ್ (ಕಹ್ಜಾಂ= ಆಕಾಶಗಂಗೆ) ನಾವೂರ್ (ನಾಮ್=ಹೆಸರು), ಪಾನ್ (ಎಲೆ) ಸೂರ್ (ಸೂರಜ್= ಸೂರ್ಯ) ಫ್ರಕಟ್ (ಫ್ರಾಹ್=ಫ್ರಕಟ್) ನಿಸ್ (ರಾತ್=ರಾತ್ರಿ).

ಅಬ್ಬಲ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಕನಿ ಉರ್ದುವಿನದೇ ನಾಮಪದ ಸರ್ವನಾಮ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಬಿಜ್ಜ್ ಭಾಷೆಯ ಒಂದು ಸರ್ವನಾಮ 'ಕು' ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಕೊಯಿ'ಯನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅದು ಅವನ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಬ್ಬಲ್ನು ಅನ್ಯ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಹೀಗಿವೆ. ಮೂರ್ಯ್, ಮೂರ್ಯ್ (ನನ್ನದು), ತೂರ್, ತುರ್ಯ್ (ನಿನ್ನದು) ಹಮನ್ (ನಾವು), ಅಪಸ್ (ತನ್ನತಾನೆ), ತುಷ್ಟನ್, ತುಮಃ (ತುಮ್=ನೀನು) ಉಷ್ಟನಃ (ವೊಹ್ ನ ಬಹುವಚನ), ಯು (ಇದು) ನಾಮಪದ ಬಹುವಚನ: ಅದಾಗ್ಯೂ ದಕನಿ ಉರ್ದು[ಅಲಿಫ್+ನೂನೆ ಫುನ್ನ್=ಆಫ]ಯ ಬಹುವಚನದ(ವೊಹ್)ದ ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಅದ್ವಿತ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅದಾಗ್ಯೂ (ವೊಹ್)ನ ಉಪಯೋಗ ದಕನ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುವುದು ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ. ಅಷ್ಟನ್ ನೌಸುರ್ದಾರ್‌ನಿಂದ ವಜ್ಜಿಯ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಾಗೂ ಸುಮಾರು ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖಕರು[ವಹ್]ನ ಬಹುವಚನ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಈ ಉಪಯೋಗ [ಆಫ] ನ ಎದುರಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿರಳವಾಗಿದೆ. [ಆಫ] ನ ಬಹುವಚನದ ಮೂಲ ಹರಿಯಾನಿ ಹಾಗೂ ಖಡಿ ನಾಡನುಡಿಗಳು ಇವು ಅಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. ದೆಹಲಿಯ ಹಳೇ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ, ದೆಹಲಿಯ ಅದು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾಷಾ ರೀತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬಳಕೆ ಇಂದು ಸಹ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಅಬ್ಬಲ್ನು ಎರಡೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದೇ ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹತ್ತಿರದ ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ (ನೋಡಿ ಮೇಟ್(ಮೊಳೆ)ನ ಬಹುವಚನ ಮೇಟ್ ಮತ್ತು ಮೇಟ್, (ಕ್ರಮವಾಗಿ ದ್ವಿಪದಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೪೬ ಮತ್ತು ೪೪೭ರಲ್ಲಿ). ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಬ್ಬಲ್ನು [ಒಹ್]ನ ಬಹುವಚನದ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರ ಎದುರಾಗಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. [ಉಫ್]ನ ಬಹುವಚನ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಜಾವಿಯಹಾಗಿ, ಯಾವ ಲೇಖಕನ ಪೂರ್ವಜರು ಉತ್ತರಭಾರತದ ಯಾವ ಭಾಗದಿಂದ ಬಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ. [ಆಫ]ನ

ಸಮರ್ಥನೆ ಪಂಜಾಬಿ, ಹರಿಯಾನಿ ಹಾಗೂ ದೊಆಬ (ಎರಡು ನದಿಗಳ) ವಿಡಿಯಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ.

ದಖನಿಯ ವಿಶೇಷ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳ (ಆಫ್‌ಆಲ್) ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಹ(ಅಬ್ದುಲ್ ಬಳಿ ಆತ್ಮಲ್), ಆತ್ಮಾ (ಅಬ್ದುಲ್ ಬಳಿ ಆತ್ಮಲ್), ಸಪಡ್ನಾ (ಅಬ್ದುಲ್ ಬಳಿ ಆತ್ಮಲ್), ಸಜ್ನಾ(ಎಸೆಯುವುದು)ಧಾನ, ಸರ್ನಾ, ನಪಾನ, ಫಾಲ್ನಾ, ಸಂಜ್ನಾ (ಶೇಖರಿಸುವುದು).

ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ ಎಂಥದಂದರೆ ಅದರ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ದಕನಿ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಫಾರ್ಸಿಯ ಗುಣವಾಚಕ 'ನಮೂದನ್' ನಿಂದ ಉರ್ದು ಕ್ರಿಯಾಪದ 'ನಮಾನ' ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು, ತೋರಿಸುವುದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಕ್ರಿಯಾಪದ ಚಿನ್ನೆ 'ಸೀ'ಯೂ ಸಹ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ ಆದರೆ ವಿರಳವಾಗಿ. ಉದಾಹರಣೆ: ದಮಾಮಿಯೂಂ ಧಮಕ್ ಸುನ ನ ರಹ್ ಸೀ ಸಂಭಾಲ್(೪೩೩)

ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿರ್ಜ್ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ:

ದಕನಿ ಉರ್ದುವಿನ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬಿರ್ಜ್ ಭಾಷೆಯ ನೆಂಘಿಯ ಉದ್ದನೂಲು ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲನೆಯ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೂಡಿತ್ತು. ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಭಾಷೆಯೂ ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್ [ಗಾ.ಗಿ.ಗಿ]ಯ ರೂಪಗಳಲ್ಲದೆ ಬಿರ್ಜ್‌ನ [ಹೆ]ಯಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತ ಕಾಲಸೂಚಕ ವ್ಯಾಕರಣದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಹ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ ಉದಾಹರಣೆ:

೧) ಜೊ ಲಗ್ ತುಮ್ ನ ದೇಖಿಯೋ ಶಕಾ ದೀದಾರ್ (೪೮೮)

೨) ಮುಯಿ ರ್ನಾಡ್ ಜೇವೇಂ ತೊ ದೇಖಿಯೆಂ ದೀದಾರ್ (೪೯೧)

ಈ ಪಂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇಖಿಯೋ= ದೇಖೋಗೆ(ನೋಡಲಿದ್ದೀರಿ) ಮತ್ತು ದೇಖಿಯೆಂ=ದೇಖೇಂಗಿ(ನೋಡಿದರೆ), ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ 'ಮಿಲಾ' ಮತ್ತು 'ಮಿಲೆ'ಗಳಿಗಾಗಿ ಬಿರ್ಜ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಿಲೊ'ಯ ರೂಪ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಸಹ ಈ ರೂಪ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ :

ಬಿದ್ಯಾವಂತ್, ಜಿತಾ ಲೋಕ್ ಆಲಂ ಮಂಝಾರ್

ಮಿಲೊ ಆಯೆ ಕರ್ ಬಾರ್‌ಗೇ ಶಹೆ ತಿಲ್ವಾರ್ (೫೭೧)

ಬಿರ್ಜ್‌ನ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪ ಅದು ಅಬ್ದುಲ್ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಸಿರುವುದೆಂದರೆ ಆವೊ (ಆಯೆ ಅಥವಾ ಆವೇ, ಬದಲಾಗಿ), ಬಜಾವ್(ಬಜಾಯೆ ಅಥವಾ ಬಜಾವೆ, ಬದಲಾಗಿ)

ಮಿಲ್ಯಾ ರ್ನಾಡ್ ಲಷ್ಕರ್ ಹರಕ್ ಜಿನಸ್ ಆವೊ(೫೨೩)

ಸತರ್ ಬಾಂಧ್ ಆರ್ದಾಹ್ ಪತ್ತಿ ಖಿಲಾವೊ(೧೦)

ಆಗರ್ ಹಾಥ್ ಧರ್ ಕುಲ್ ಜೊ ಬಾಜೆ ಬಜಾವೊ(೨೮೦)

ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ದಕನಿಯ ಅನ್ಯ ಲೇಖಕರ ಹಾಗೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಬಿರ್ಜ್ ಭಾಷೆಯ ಗುಣವಾಚಕಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆ: ಖೇಲನ್(೪೧೩) ಇತ್ಯಾದಿ.

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪದಗಳ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೋ ಅನ್ಯ ಲೇಖಕರ ಹಾಗೆ ಲಯಿ(ಬಹುತ್=ಜಾಸ್ತಿ) ಹೌಲ್, ಜುಮ್(ಹಮೇಶ=ನಿತ್ಯ), ಸತಿ(ಸ=ಇಂದ) ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಅವನು 'ಸೊ'(ಸೆ)ಗೆ 'ಸೂಫ' ಅಥವಾ 'ಸೀಫ' ಬದಲಾಗಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ದೆಹಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವನ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿರ್ಜ್ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ, ದಕನಿಯ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಅಕ್ಷರ(ನಕ್ಕೊ, ಚ್ ಒತ್ತಾಯ ಅಕ್ಷರ ಇತ್ಯಾದಿ)ಯ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, [ವೊ]ಯ ಬಹುವಚನ[ಆಫ]ನ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಹೇರಳ ಉಪಯೋಗ, ಇವೆಲ್ಲ ಕವಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರ ನಿಘಂಟು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣದ ರೂಪಗಳ ಅಸಾಧ್ಯ ಜೋಡಣೆ, ಅವನ 'ನಾರಿಯಲ್' ಗೆ (ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ) 'ನಾಲೇಲ್' ಎಂದು ಬರೆಯುವುದು ಅದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಗುಜರಾತಿ ಭಾಷೆಯ ಸನದುಧಾರಿ ಪದವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ, ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ ಈ 'ದೆಹಲ್ಲಿ'ಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿದ್ದು ಬಹಳ ಕಾಲ ಕಳೆದಿರಬಹುದು. ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿರುವವನಲ್ಲ, ಅದಾಗ್ಯೂ ಅವನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸವಾಗಿರಬೇಕು ಹಾಗೂ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಬಹುದು.

ಇಬ್ರಾಹೀಮನಾಮಾದ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ತಾರೀಖು :

ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾದ ಎರಡು ಕೈಬರಹ ಪ್ರತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕೃತಿರಚನೆಯ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ:

ಬಚಸ್ ಫೂಲ್ ಗೂಫ್ ಯೂಫ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮ್

ಕಿಯಾ ಸಹಸ್ ಪರ್ ಬರಸ್ ಬಾರ ತಮಾಮ್

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮೆ'ಯ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ವರ್ಷ ಸ್ವ ೧೦೧೨ಹಿಜರಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಸೀರುದ್ದೀನ್ ಹಾಫಿ, ಡಾ.ಜೋರ್, ಡಾ.ನವೀರ್ ಅಹ್ಮದ್ ಮತ್ತು

ಅನ್ಯ ಸಂಶೋಧಕರು ಇದನ್ನು ಹಿಜರಿ ಸನ್ ಎಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಇದರ ಈಸ್ಟಿ ಸನ್ ೧೬೦೩/೪ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಸಂಶೋಧಕರ ದೃಷ್ಟಿ ಮಸ್ಕವಿಯ ಕೊನೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಿರಬಹುದು, ಅದು ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ: "ದರ್ ತವಾರೀಬಿ ಖಿತ್ತ್ ಕಿಶಾಬ್ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ರಹೂರ್ ಸ್ ೧೦೧೨".^{೨೬} ಈ ಸನೆ ಶಹೂರಿಗೆ ಹಿಜರಿ ಸ್ ೧೧೧೨ ಬದಲಾಯಿಸಿದ ನಂತರ ಇಸವಿ ಸ್ ತೆಗೆದರೆ ೧೬೧೧/೧೨ ಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದೇ 'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ' ರಚನೆಯಾಗಿರುವ ಸ್ ಆಗಿದೆ.

'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ'ದ (೧೦೨೦-೨೧೬೬/ಪ್ರಕಾರ೧೬೧೧-೧೨) ಕೃತಿ ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕೆಳಕಂಡ ಒಳ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ.

೧) ಬಿಜಾಪುರದ ಹೆಸರು ವಿದ್ಯಾಪುರವೆಂದು ೧೦೧೨ಹಿ/೧೬೦೩-೪ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಬಿದ್ಯಾಪುರ ಅಥವಾ ಬಿದ್ಯಾ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ, ಆದರೆ ಇದು ಬಿಜಾಪುರದ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೆಂದು ನಿಷ್ಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಗರದ ಈ ಎರಡೂ ಹೆಸರುಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಿರಬಹುದು. "ದರ್ ತಅರೀಫೆ ಶಹರೆ ಬಿಜಾಪುರ್ ಗೋಯದ್" ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಸುನೋಂ ಆಬ್ ಸಿಫತ್ ಶಃ ರಹನ್ ತಖಿತ್ ಶಾವೋ
ವಿದ್ಯಾಪುರ್ ನಗರ್ ಹೈ ಭಿ ಉಸ್ಕಾ ಜೊ ನಾವೋ

ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾದ ರಚನೆಯವರೆಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿ ಸುಮಾರು ಎಳು(೭) ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಇದು ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

೨) ನೌರಸಪುರದ ಬುನಾದಿ ಹಿಜರಿ ೧೦೦೮/೧೫೯೯-೧೬೦೦ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾದ ರಚನೆಯ ವರ್ಷ ಸ್ ಹಿಜರಿ ೧೦೧೨/೧೬೦೨-೩ ಇಸವಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಹೂಸ ನಗರ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿರ್ಮಾಣ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಮುಗಿದಿತ್ತೆಂದು ಸಹ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ನೌರಸಪುರದ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕೆ ಮುಖ್ಯಕೆ ಬಿಜಾಪುರದವರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ, "ಈ ನಗರದ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಡಲಿಕೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಏಕೆ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ಬಾದಶಾಹನಿಗೆ ಜೋತಿಷಿಗಳು ಹೇಳಿದರಂತೆ, ಬಿಜಾಪುರದಿಂದ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರೆ ಅದು ಅಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗದು, ಹಾಗೂ ಏನಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಅನಾಹುತ ಆಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ....."^{೨೭} ಅದರಿಂದ ಸನ್ ಹಿಜರಿ ೧೦೧೨ಗೆ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ವರ್ಷ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡು ಹಸ್ತಲಿಪಿ ಪ್ರತಿಗಳ ಕೊನೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿರುವ ಈ ೧೦೧೨ ಸನೆ ಶಹೂರ್ ಆಗಿದೆ, ಅದರಿಂದ 'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ'ದ ಕೃತಿರಚನೆ ಸನ್ ೧೦೨೦-೨೧ ಹಿಜರಿ/೧೬೧೧-೧೨ ಇಸವಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಹಳೇ ಉರ್ದುವಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಸ್ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ಜಿಯ ಖಿತ್‌ಮ್ ಮುಪ್ತರಿ(ಸ್ ೧೦೧೮ ಹಿ/

ಕ್ರಿ ತ ೧೬೦೯-೧೦)ಗೆ 'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ'ದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಮುಂದಾಣಿಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ.

ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು:

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ 'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ'ದ ಎರಡು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಶೋಧನೆಯಾಗಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹಳೇ ಪ್ರತಿ, ಇದರ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಪ್ರಸಕ್ತ ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯದ ಬುನಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಇದೆ, ಕೆಲವು ಕಾಲ ಹಿಂದಿನವರೆಗೂ ಅವಂಥ ರಾಜ್ಯದ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಚೀಫ್ ಸಾಹೆಬರು ಪಂತ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯವರ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಮುನ್ನ ಇದು ಬಾಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಕೀವ್ ಅಯಿಂಡ್ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ಮಾನುಮೆಂಟ್ಸ್ ಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀ ಭಾಗವತ್ ದಯಾಲ್ ವರ್ಮಾವರು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು.^{೨೮}

ಈ ಪ್ರತಿ ನಸ್ಹ ಕೈಬರಹದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ಸಾಯಿಫ್ ೬"ಉದ್ದ, ೪" ಅಗಲವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಇದು ಲಿಪಿ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಪುಟದಲ್ಲಿ ೯ ಸಾಲುಗಳಿವೆ. ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ದಪ್ಪಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬರವಣಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಹಾಗೂ ಪದಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವರಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು (ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ) ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಆಧಾರದಂತೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಹಗಾರ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಸೈಯದ್ ಯೂಸುಫ್‌ರವರ ಮಗ ಸೈಯದ್ ಅಬ್ದುರ್ ರಹೀಂ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮುರಖ್ಖಿಯೆ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು ಬರಹಗಾರರ ಮಾದರಿಗಳು ಶಾಮಿಲಾಗಿವೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಹೆಸರು ಯೂಸುಫ್ ಬ್ರಾಹೀಂ ಸಹ ಇದೆ.^{೨೯}

ಸೈಯದ್ ಅಬ್ದುರ್ ರಹೀಂ ಇದೇ ಆಸ್ಥಾನ ಬರಹಗಾರನ ಮಗ. ಒಮ್ಮೆ ಅವನ ತಂದೆ ಯಾರೋ ಅಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯೂಸುಫ್ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬಹುಶಃ ತನ್ನ ಪಿತೃನಾಮವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಯ ದಿನಾಂಕ ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಸೈಯದ್ ಅಬ್ದುರ್ ರಹೀಂನ ಮುರಖ್ಖಿ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಯ ಯೂಸುಫನ ಮಗ ಎಂದು ಖಚಿತವಾದರೆ ಬರಹಗಾರ ಇಬ್ರಾಹೀಂ ಆದಿಲ್ ಶಾಹನ ಕಾಲದಿಂದ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಬಹುಶಃ ಈ ಪ್ರತಿ ಬಾದಶಾಹನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ತಯಾರಿಸಿರಬಹುದು. ಈ ಪ್ರತಿಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಶೇಷತೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

೧) ಪೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರಚಿಹ್ನೆಗಳು(ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ) ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ದಕನಿ ಉರ್ದುವಿನ ಬಹಳ ಹಳೇ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಶೈಲಿ. ('ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್', 'ಖಿತ್‌ಮ್ ಮುಪ್ತರಿ', 'ಕುಲ್ಲಿಯಾತೆ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಖಿತ್‌ಮ್ ಶಾಹ' ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ)

೨) ಸ್ವರಚಿಹ್ನೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ 'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ'ದ ಈ ವಿಶೇಷತೆ ಪ್ರಸ್ತಾವಾರ್ಹ ಅಂದರೆ ಪದಗಳ ಅಂತ್ಯ ಹೈಸ್ವಾಕ್ಷರ(ಸಾಕಿನ್)ವಲ್ಲ ಇದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ 'ಅ'ಕಾರ (ಫತಹ=ಒಬರ್) ಜೋಡಿಸಿ ಚಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ: ತೂಫ=ತೂನ, ಪೋಲ್=ಪೋಲ, ಬೂಂದ್=ಬೂಂದ, ಬಹುಶಃ ಇದು ದೇವನಾಗರಿ (ಅಥವಾ ಮರಾಠಿ) ಅಕ್ಷರಜೋಡನೆಯ ಅನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೈಸ್ವಾಕ್ಷರದ ಕಲ್ಪನೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಕ,ಚ,ತ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಕ್ಷರಜೋಡಣೆ ಶೈಲಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬರಹಗಾರನೂ ತಪ್ಪು ಸ್ವರಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಅಂಟಿಸುವುದುಂಟು ಅದರಿಂದ ಪದ ಪ್ರಾಸದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆ: ರಹೆ ಕಹೊ ಇಷ್ಟ ಮ ಜಿ ಸೊ ಉನಕೆ ದ್ವಾರ್ (ಇಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ ಇಷ್ಟ, ಅದು ಪದ ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ) ಅಥವಾ ಬೈಶೆ ದೊ ತರಪ್ಪ ರಾಪ್ ಕರ್ ತಾಫಿ ಹೊ (ಇಲ್ಲಿ ಸರಿ ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ ತರಪ್ಪ, ಅದು ಪದ ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ.)

೩) ಗಾಫ್ ಮತ್ತು ಕಾಫ್ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಬರಹಗಾರ ಒಂದೇ ಗೆರೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಉದಾಹರಣೆ: ಕ್ಯಾನ್ (ಗ್ಯಾನ್),ಏಕತ್ (ಜಗತ್)

೪) [ಬೆ] ಮತ್ತು [ಪೆ] ಎರಡಕ್ಕೂ ತಪ್ಪು ತಪ್ಪಾಗಿ ಮಿಶ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ ಫಕ್ತಿ (ಪಂಖಡಿ)ಗೆ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಫಿರಾಯಿಗೆ ಭರಾಯಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಭೋರ್ (ಭಂವ್ರಾ)ಗೆ ಫೋರ್ (ಪಂಕ್ತಿ) ಮತ್ತು ಭೇರ್ ಗೆ ಫೇರ್ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ (ಪಂಕ್ತಿ ೩೯)

೫) [ಡಾಲ್] ಮತ್ತು [ದಾಲ್] ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಹ ಕೆಳಗೆ ಮೂರು ಚುಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ [ಡೆ]ಗೆ ಕೇವಲ[ರೆ] ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಳೇ ಉರ್ದು ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೆ ಅಂದರೆ ಹಳೇ ಉರ್ದು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ [ಡಾಲ್] [ಡೆ] ಮತ್ತು [ರೆ]ಗಳಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ದೆಹಲಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಅನೇಕ ನಾಡನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪದ ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪದದಲ್ಲಿ [ಡಾಲ್] ಮತ್ತು ಆ ಪದದಲ್ಲಿ [ಡೆ] ಅಥವಾ [ರೆ] ಎಂದು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಾಡನುಡಿಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಬ್ರಾಹೀಮನಾಮಾದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಗಳ ನಿರ್ಣಯದ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳು ಅನೇಕ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

೬) [ಜೇಂ] ಹಾಗೂ[ಜೇಂ]ನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಸಹ ಬರಹಗಾರ ಅನೇಕ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಡೆಗಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

೭) ಪೇಶ್ ['ಅ' ಕಾರವನ್ನು 'ಉ' ಕಾರ ಮಾಡುವ ಚಿಹ್ನೆ] ಮತ್ತು ವಾವೆ ಮಜ್ದೂಲ್

(ಈ ವಾವ್‌ದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳು ಹಳೇ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಓದಲಾಗುತ್ತದೆ, ಉ: ಬೋಲ್, ತೋಲ್ ರೋಲ್, ತೋಡ್), ಯಾಯಿ ಮಅರೂಫ್ (ಈ ವಾವ್‌ನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರ ಮೇಲೆ 'ಉ'ಕಾರ ಚಿಹ್ನೆ ಪೇಶ್ ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯೆ ಬರುವ ವಾವ್ ಗೆ ಉಲ್ತಾ ಪೇಶ್(') ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಉದಾಹರಣೆ: ದೂರ್, ಜೂರ್, ಹೂರ್, ತೂಲ್, ನೂರ್ ಇತ್ಯಾದಿ), ಮತ್ತು ಯಾಯಿ ಮಜ್ದೂಲ್(ಪದಗಳ ಮಧ್ಯೆಬರುವ ಯೆ ಉ: ತೇಲ್, ರೇಶ್, ಪೇಲ್ ಇತ್ಯಾದಿ) ಮಿಶ್ರಣದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಂತೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪುಟದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆ: ಮುಲ್ಗೆ ಮೂಲಕ್ (ಶೆರಃ) ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

'ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ'ದ ಮತ್ತೊಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಲೈಬ್ರರಿ, ಹೈದ್ರಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಕ್ರಮ ಸೂಚಿ ಅಂಕ ಜೇಂ ೧೦೦೧, ಇದು ೬೨ ಪುಟಗಳ ಆಧಾರಿತ, ಸಾಯಿನ್ಸ್ ಲೈಬ್ರರಿ, ಶಿ'ಅಗಲ, ಪ್ರತಿ ಪುಟದಲ್ಲಿ ೧೨ ಸಾಲುಗಳಿವೆ. ಕಾಗದ ದೇಸಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದಿ. ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಒಂದು ನಕಲು ಡಾ. ಜೋರ್‌ರವರು ತಾವೆ ಸ್ವತಃ ಮಾಡಿ, ಇದಾರಯೆ ಅಧಿಯಾತೆ ಉರ್ದು (ಹೈದ್ರಾಬಾದ್)ನ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಆಸಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಹ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ನಸ್ತಾಲೀಫಿ ಬರಹದಲ್ಲಿದೆ, ಸುಮಾರು ನೂರು ನೂರಿಪ್ಪದೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಬರವಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಉರ್ದುವಿನ ಕೊಞ್ಜಶಬ್ದಗಳು (ಟೆ,ಡಾಲ್,ಡೆ ಇತ್ಯಾದಿ)ಗಳಿಗೆ ಹಳೇ ಮೂರು ಚುಕ್ಕೆ (?) ಅಲ್ಲದೆ ತೋಯ್ (?)ಯ ಚಿಹ್ನೆಯೂ ಸಹ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕೊಞ್ಜ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ತೋಯ್‌ನ ಚಿಹ್ನೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಫೋರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಕಾಲೇಜಿನ ಮುದ್ರಣದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಸ್ವ ೧೮೦೦ರ ನಂತರ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಾಬ್ ಅಷ್ಫಫ್ ಸಾಹೆಬರ (ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಮ್ಯೂಜಿಯಂ) ಸಾಕ್ಷಿಯಂತೆ ಈ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯ ಕಾಗದ ಸ್ವ ೧೨೩೦ ಹಿ/೧೮೩೪ ಇಸ್ತಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದಿನಲ್ಲೇ ತಯಾರಿಸಿದೆ. ಈ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದಲೂ ಫೋರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ನಂತರ ಇದರ ಬರವಣಿಗೆ ಎಂದು ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ. ಬರಹಗಾರನು ನಿರ್ಮಾಣಕಾಲದಿಂದ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿರುವನು ಅಂದರೆ (ತೋಯೆ) ಚಿಹ್ನೆ ಕೊಞ್ಜ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮೂರು ಚುಕ್ಕಿಯ ಚಿಹ್ನೆ ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಕೆಲವು ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಓದುವವನ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯ ಭರವಸೆ ಮಾಡಿ ಎರಡೂ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಒಂದೇ ಪದದ ಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಸಮಯ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆ: ಲೆಜಾ ಅರಿಫೋರ್ ಕಿ ದಿಖಾ ನಜರ್ ಹಾತ್ ಅಥವಾ ಪಡೆ ಜಹ್ರ ರುಡ್ ಡಾಡ್ ಸಿಯಾಹಿ ಭರಾಫ

ಆರ್ವಫ್ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ (ಅ) ಮತ್ತು ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ (ಸ) ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ

ಹಾಗೆ ಬಹಳ ಅಂತರದಿಂದ ಬರಿಯಲಾಗಿದೆ. ಎರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಳೆದಿದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯದ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಒಡಕುಗಳಿಂದ ಈ ಮಾತು ಖಚಿತವಾಗಿ ಸಾಬೀತಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ(ಸ), ಹಸ್ತಪ್ರತಿ(ಅ)ನಿಂದ ನಕಲುಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಎರಡರಲ್ಲೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಎಂತಹ ಅಂಶಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆಂದರೆ ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದರೆ ಪ್ರತಿ(ಅ)ನ ಯಾವುದೋ ನಕಲಿನ ನಕಲೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕೊಂಡಿ ಇರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಒಂದರಿಂದ ಜಾಸ್ತಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಕೆಳಕಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೧) ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ದ್ವಿಪದಿ (ನಂ.೪೯)ರಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಇಮ್ಮಾ (ಅಕ್ಷರಜೋಡಣೆ) 'ಐನ್' ಬದಲಾಗಿ 'ಅ' ಅಕ್ಷರ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ 'ಅಬ್ದುಲ್' ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಸರಿಯಾದ ಇಮ್ಮಾ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

೨) ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ "ಗೊಂದರಾಜ್"ನ ಇಮ್ಮಾ "ಗೊ ಆದ್ದರಾಜ್" ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅದಾಗ್ಯೂ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಇಮ್ಮಾ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ(ದ್ವಿಪದಿ ೬೧)

೩) ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪದಿ ನಂ ೧೦೦೦ದ ಎರಡನೆಯ ಪಂಕ್ತಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ತಪ್ಪು ಪದಬಂಧದಲ್ಲಿದೆ:

ತುರ್ ಹರೇಕ್ ಧಬಾನ್ ಕರ್ ಶೆರ್ ತುರ್ ಬಾತ್ ಕುರ್

೪) ದ್ವಿಪದಿ ನಂ ೧೨೩ ರಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ "ಫವಾಸ್"(ಸ್=ಸ್ವಾದ್)"ನ ಇಮ್ಮಾ ಫವಾಸ್(ಸ್=ಸೀನ್) ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಎರಡು ಡಬ್ಲನ್‌ಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಇವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಬದಿಟಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ'ದ ಸಂಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಶೃಂಗರಿಸುವ ಕೆಲಸ, ಪ್ರೊ. ನಜೀಬ್ ಅಪ್ಪಜಿ ನದವಿರವರು ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವತಿಯಿಂದ ಅವರ್ಧ ಪ್ರತಿಯ ಫೋಟೋ, ಲಾಲ್ ಬೊಂಬಾಯಿ ಆರ್ಕೈವ್‌ನಿಂದ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಈ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲೂ ಯಾವ ಯುವಸಾಹಸ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷಮಯವಾಗಿ ನದ್ವಿಸಾಹೆಬರು ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಧನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರಿಗಾಗಿ ಜೀವದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೋ, ಅದು ಕೇವಲ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಜ್ಞಾನ ಔದಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕೃತಜ್ಞತೆ ಎರಡೂ ಸಹ ತೀರ ಕಡಿಮೆ.

ನನ್ನ ವಿಭಾಗದ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಜೇನತ್ ಸಾಜಿದರವರಿಗೂ ನಾನು ಚಿರಮುಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಪ್ರತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಕಲು, ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ನನಗೆ ನೀಡಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನನಗೆ ಪದೆ ಪದೆ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕಷ್ಟ ತಪ್ಪಿತು. ಹೀಗೆ ಸಮಯವೂ ಉಳಿಯಿತು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್‌ಇಎಚ್‌ವಿ ನಿಜಾಂ ಚಾರಿಟಿಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ರವರ ಧನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ವಿಷೇಶ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಧನಸಹಾಯದಿಂದ ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಎರಡನೆ ಸಂಚಿಕೆಯು ಸಹ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಚಿಕೆಯು ಸಹ ಅದರದೇ ಉಪಕೃತ. ನಾನು ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದರ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ದಿವಗಂತ ಸೈಯದ್ ಸಾದಿಕ್ ಅಲಿ ಹಾಷ್ಮಿರವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಸಿಫಾರಿಷ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಪೋಷಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಂಚಿಕೆ ಹೊರಬರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹಾಷ್ಮಿಸಾಹೇಬರಿಗೆ ದಿವಗಂತ ಎಂದು ಬರೆಯುವಾಗ ಲೇಖನಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯ ಮುಂಚೆ ಅವರು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಯ ಜೀವಂತ ಮತ್ತೆಳಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮರಣದಿಂದ ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಒಬ್ಬ ಸಂರಕ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಉಪಕಾರಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವರು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಷಾದಕರ ಸಂಗತಿ. ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಸಂಸ್ಥೆ ತನ್ನ ಉಪಕಾರಿಯಲ್ಲದ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ದಿವಗಂತರ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧಿಕರೊಡನೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ದಕನ್ ಮೇ ಉರ್ದು (ಆರನೇ ಮುದ್ರಣ) ಪು ೧೯, ೧೯೩೩ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ವಿಷಯಸೂಚಿ. (ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಪು.೮೦೦)
೨. ತಜ್ಜಿರ ಉರ್ದು ಮಖ್ತೂತಾತ್ (ಸಂಪುಟ ೧) ಪು. ೨೬೬
3. Zahuri; Life and works p.144 (1953)
೪. ಫರಿಶ್ತನ್ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಮೊದಲನೇ ಸಲ ಪರ್ಶಿಯನ್ ವಿದ್ಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಗಮನ ರಾಹ್ಮಾನ್ ಫಾನ್ ಮಂತ್ರಿಯು ೧೦೦೪/ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೮೩ ಹಿಜರಿಯಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದಿದ್ದನು. ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅಸದ್ ಬೇಗ್ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೦೦ ರಲ್ಲಿ ಮುಘಲ್ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ 'ಪರ್ಶಿಯನ್ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅದರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತೊಂದರಿಸಿ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. (ವಖಾಯಿ ಅಸದ್ ಬೇಗ್ ಅಬ್ದುಲ್‌ಗೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ನಂ. ೨೬೦/ ೪೦ ಫ. ಅಬ್ದುಸ್ಸಲಾಂ ಕಲೆಕ್ಟ್ಸ್ ಮೌಲಾನಾ ಅಜ್ಜಾದ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಆಲಿಗಢ್)

ಹಾಗೆ ಬಹಳ ಅಂತರದಿಂದ ಬರಿಯಲಾಗಿದೆ. ಎರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಳೆದಿದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯದ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಒಡಕುಗಳಿಂದ ಈ ಮಾತು ವಿಚಿತವಾಗಿ ಸಾಬೀತಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ(ಸ), ಹಸ್ತಪ್ರತಿ(ಅ)ನಿಂದ ನಕಲುಮಾಡಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಎರಡರಲ್ಲೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಎಂತಹ ಅಂಶಗಳು ಸಿಗುತ್ತದೆಂದರೆ ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದರೆ ಪ್ರತಿ(ಅ)ನ ಯಾವುದೋ ನಕಲಿನ ನಕಲೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕೊಂಡಿ ಇರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಒಂದರಿಂದ ಜಾಸ್ತಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಕೆಳಕಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೧) ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ದ್ವಿಪದಿ (ನಂ.೪೯)ರಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಇಮ್ಮಾ (ಅಕ್ಷರರೂಪದೇ) "ಎನ್" ಬದಲಾಗಿ 'ಅ'ಅಕ್ಷರ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ 'ಅಬ್ದುಲ್' ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಸರಿಯಾದ ಇಮ್ಮಾ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

೨) ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ "ಗೊಂದರಾಜ್"ನ ಇಮ್ಮಾ "ಗಸ್ ಅದ್ದರಾಜ್" ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಇಮ್ಮಾ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ(ದ್ವಿಪದಿ ೬೧)

೩) ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪದಿ ನಂ ೧೦೦೦ದ ಎರಡನೆಯ ಪಂಕ್ತಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ತಪ್ಪು ಪದಬಂಧದಲ್ಲಿದೆ:

ತುಫ್ ಹರೇಕ್ ಝಬಾನ್ ಕರ್ ಶೆರ್ ತುಫ್ ಬಾತ್ ಕುಫ್

೪) ದ್ವಿಪದಿ ನಂ ೧೨೩ ರಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ "ಫವಾಸ್"(ಸ್=ಸ್ವಾದ್)"ನ ಇಮ್ಮಾ ಫವಾಸ್(ಸ್=ಸೀನ್) ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಎರಡು ಡಬ್ಲಿಂಗ್‌ಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಇವೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಬೀಳುತ್ತದೆ, ಬದಿಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ'ದ ಸಂಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಶೃಂಗರಿಸುವ ಕೆಲಸ, ಪ್ರೊ. ನಜೀಬ್ ಅಪ್ಪುಜಿ ನದವಿರವರು ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವತಿಯಿಂದ ಅವರ್ಧ ಪ್ರತಿಯ ಫೋಟೋ, ಲಾಲ್ ಬೊಂಬಾಯಿ ಆರ್ಕೈವ್‌ನಿಂದ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಈ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲೂ ಯಾವ ಯುವಸಾಹಸ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷಮಯವಾಗಿ ನದ್ವಿಸಾಹೆಬರು ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಧನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರಿಗಾಗಿ ಜೀವದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೋ, ಅದು ಕೇವಲ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಜ್ಞಾನ ಔದಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕೃತಜ್ಞತೆ ಎರಡೂ ಸಹ ತೀರ ಕಡಿಮೆ.

ನನ್ನ ವಿಭಾಗದ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಜೇನಕ್ ಸಾಜಿದರವರಿಗೂ ನಾನು ಚಿರಾಯಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಸಾಲಾಲ್ ಜಂಗ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಪ್ರತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಕಲು, ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ನನಗೆ ನೀಡಿದರು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ನನಗೆ ಪದೆ ಪದೆ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕಷ್ಟ ತಪ್ಪಿತು. ಹೀಗೆ ಸಮಯವೂ ಉಳಿಯಿತು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್‌ಇಎಚ್‌ವಿ ನಿಷ್ಠಾಂ ಚಾರಿಟಿಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ರವರ ಧನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ವಿಷೇಶ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಇದೇ ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಧನಸಹಾಯದಿಂದ ವಿದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಎರಡನೆ ಸಂಚಿಕೆಯು ಸಹ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಚಿಕೆಯು ಸಹ ಅದರದೇ ಉಪಕೃತ. ನಾನು ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದರ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ದಿವಗಂತ ಸೈಯದ್ ಸಾಜಿದ್ ಅಲಿ ಹಾಷ್ಮಿರವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಸಿಫಾರಿಷ್ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಪೋಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಂಚಿಕೆ ಹೊರಬರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹಾಷ್ಮಿನ್‌ಹೇಬರಿಗೆ ದಿವಗಂತ ಎಂದು ಬರೆಯುವಾಗ ಲೇಖನಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದೆ, ವಿಕೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯ ಮುಂಚೆ ಅವರು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಯ ಜೀವಂತ ಪುತ್ರಳೆಯಾಗಿದ್ದರು, ಅವರ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮರಣದಿಂದ ವಿದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಒಬ್ಬ ಸಂರಕ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಉಪಕಾರಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ವಿದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದವು, ಅವರು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಷಾದಕರ ಸಂಗತಿ. ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಸಂಸ್ಥೆ ತನ್ನ ಉಪಕಾರಿಯವರ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ದಿವಗಂತರ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧಿಕರೊಡನೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣೆಗಳು :

೧. ದಕನ್ ಮೇ ಉರ್ದು (ಆರನೇ ಮುದ್ರಣ) ಪು ೧೯, ೧೯೩೩ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ವಿಷಯಸೂಚಿ. (ಸಾಲಾಲ್ ಜಂಗ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಪು.೮೦೦
೨. ತಜ್ಜಿರ ಉರ್ದು ಮಖತೂತಾತ್ (ಸಂಪುಟ ೧) ಪು. ೨೬೬,
3. Zahuri; Life and works p.144 (1953)
೪. ಫರಿಶ್ತನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಮೊದಲನೇ ಸಲ ಪರ್ಶಿಯನ್ ವಿದ್ಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಗಮನ ಕಾಹ್ಮಾನ್ ಖಾನ್ ಮಂತ್ರಿಯು ೧೦೦೪/ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೮೩ ಹಿಜರಿಯಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದಿದ್ದನು, ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅಸದ್ ಬೇಗ್ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೦೦ ರಲ್ಲಿ ಮುಘಲ್ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ 'ಪರ್ಶಿಯನ್ ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆದರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತೊಂದರಿಸಿ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. (ಮಖತೂತಾತ್ ಅಸದ್ ಬೇಗ್ ಅಬ್ದುಲ್‌ಗೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ನಂ. ೨೬೦/ ೪೦ ಪು. ಅಬ್ದುಸ್ಸಲಾಂ ಕಲೆಕ್ಟನ್ ಮೌಲಾನ ಆಜಾದ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಅಲಿಗಡ್)

ಹಾಗೆ ಬಹಳ ಅಂತರದಿಂದ ಬರಿಯಲಾಗಿದೆ. ಎರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಳೆದಿದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯದ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಒಡಕುಗಳಿಂದ ಈ ಮಾತು ಖಚಿತವಾಗಿ ಸಾಬೀತಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ(ಸ), ಹಸ್ತಪ್ರತಿ(ಅ)ನಿಂದ ನಕಲುಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಎರಡರಲ್ಲೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಎಂತಹ ಅಂಶಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆಂದರೆ ಆದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದರೆ ಪ್ರತಿ(ಅ)ನ ಯಾವುದೋ ನಕಲಿನ ನಕಲೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕೊಂಡಿ ಇರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಒಂದರಿಂದ ಜಾಸ್ತಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಕೆಳಕಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೧) ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ದ್ವಿಪದಿ (ನಂ.೪೯)ರಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್‌ನ ಇಮ್ಮಾ (ಅಕ್ಷರಬೋಧಕೆ) 'ಐನ್' ಬದಲಾಗಿ 'ಅ' ಅಕ್ಷರ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ 'ಅಬ್ದುಲ್' ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಸರಿಯಾದ ಇಮ್ಮಾ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

೨) ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ "ಗೊಂದರಾಜ್"ನ ಇಮ್ಮಾ "ಗಸ್ ಆದರಾಜ್" ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಎರಡರಲ್ಲೂ ತೀರ್ಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಇಮ್ಮಾ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ(ದ್ವಿಪದಿ ೬೧)

೩) ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪದಿ ನಂ ೧೦೦೦ದ ಎರಡನೆಯ ಪಂಕ್ತಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ತಪ್ಪು ಪದಬಂಧದಲ್ಲಿದೆ:

ತುರ್ ಹರೇಕ್ ಫಜಾನ್ ಕರ್ ಶೆರ್ ತುರ್ ಬಾತ್ ಕುರ್

೪) ದ್ವಿಪದಿ ನಂ ೧೨೩ ರಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ "ಫವಾಸ್"(ಸ್=ಸ್ವಾದ್)"ನ ಇಮ್ಮಾ ಫವಾಸ್(ಸ್=ಸೀನ್) ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಎರಡು ಡಬ್ಲನ್‌ಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಇವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಬದಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ'ದ ಸಂಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಶೃಂಗರಿಸುವ ಕೆಲಸ, ಪ್ರೊ. ನಜೀಬ್ ಅಪ್ಪಜಿ ನದವಿರವರು ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವತಿಯಿಂದ ಅವರ್ಧ ಪ್ರತಿಯ ಫೋಟೋ, ಲಾಲ್ ಬೊಂಬಾಯಿ ಆರ್ಕೈವ್‌ನಿಂದ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಈ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲೂ ಯಾವ ಯುವಸಾಹಸ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷಮಯವಾಗಿ ನದ್ವಿಸಾಹೆಬರು ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಧನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯವರಿಗಾಗಿ ಜೀವದ ಹಂಗು ತೊರೆದು ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೋ, ಅದು ಕೇವಲ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಜ್ಞಾನ ಪಿದಾಯ್ ಮತ್ತು ಕೃತಜ್ಞತೆ ಎರಡೂ ಸಹ ತೀರ ಕಡಿಮೆ.

ನನ್ನ ವಿಭಾಗದ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಜೇನತ್ ಸಾಜಿದರವರಿಗೂ ನಾನು ಚಿರಾಯೇಕೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಪ್ರತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಕಲು, ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ನನಗೆ ನೀಡಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನನಗೆ ಪದೆ ಪದೆ ಲೈಬ್ರರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕಷ್ಟ ತಪ್ಪಿತು. ಹೀಗೆ ಸಮಯವೂ ಉಳಿಯಿತು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್‌ಇಎಚ್‌ವಿ ನಿಜಾಂ ಚಾರಿಟಿಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ರವರ ಧನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ವಿಷೇಶ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಧನಸಹಾಯದಿಂದ ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಎರಡನೆ ಸಂಚಿಕೆಯು ಸಹ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಚಿಕೆಯು ಸಹ ಅದರದೇ ಉಪಕ್ರಮ. ನಾನು ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆದರ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ದಿವಗಂತ ಸೈಯದ್ ಸಾಬಿರ್ ಅಲಿ ಹಾಷ್ಮಿರವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಸಿಫಾರಿಷ್ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಪೋಷಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಂಚಿಕೆ ಹೊರಬರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹಾಷ್ಮಿಸಾಹೇಬರಿಗೆ ದಿವಗಂತ ಎಂದು ಬರೆಯುವಾಗ ಲೇಖನಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯ ಮುಂಚೆ ಅವರು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಯ ಜೀವಂತ ಮತ್ತಳಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮರಣದಿಂದ ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಒಬ್ಬ ಸಂರಕ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಉಪಕಾರಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವರು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಷಾದಕರ ಸಂಗತಿ. ಖದೀಂ ಉರ್ದುವಿನ ಸಂಸ್ಥೆ ತನ್ನ ಉಪಕಾರಿಯವರ ಶೋಕದಲ್ಲಿ ದಿವಗಂತರ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧಿಕರೊಡನೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ದಕನ್ ಮೇ ಉರ್ದು (ಆರನೇ ಮುದ್ರಣ) ಪು ೧೯, ೧೯೬೩ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ವಿಷಯಸೂಚಿ. (ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಪು.೮೦೦)
೨. ತಜ್ಜಿರ ಉರ್ದು ಮಖತೂಶಾತ್ (ಸಂಪುಟ ೧) ಪು. ೨೬೬,
3. Zahuri; Life and works p.144 (1953)
೪. ಫರಿಶ್ತನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಮೊದಲನೇ ಸಲ ಪರ್ಶಿಯನ್ ವಿದ್ಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಗಮನ ಕಾಪ್ಪಾಜ್ ಖಾನ್ ಮಂತ್ರಿಯು ೧೦೦೪/ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೮೩ ಹಿಜರಿಯಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದಿದ್ದನು. ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅಸದ್ ಬೇಗ್ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೦೦ ರಲ್ಲಿ ಮುಘಲ್ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ 'ಪರ್ಶಿಯನ್ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆದರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತೊಂದರಿ ಸಿ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. (ವಘಾಯೆ ಆಸದ್ ಬೇಗ್ ಅಬ್ದುಲ್‌ಗೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ನಂ. ೨೬೦/ ೪೦ ಫ. ಅಬ್ದುಸ್ಸಲಾಂ ಕಲೆಕ್ಟನ್ ಮೌಲಾನ ಆಫ಼ಾದ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಆಲಿಗಡ್)

೫. ಶೇಖ್ರಿ ಖೋ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಚಿತ್ರವರು 'ಆಮ್ನಾಜಿ ಖೋಜಿ' (ರಚನೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೯೩)ಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೈಂ ದಿಲ್ ಆರಬ್ ಆಜಂ ಕಿ ಪಾತ್ ಸುನ್ ಬೋಲಿ ಬೋಲಿ ಗುಜ್ಜಾತ್.
೬. ಕಿತಾಬಿ ನೌರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ, ಭಾಕಾ ನ್ಯಾರಿ ನ್ಯಾರಿ, ಭಾವೋ ಏಕ್, ಕಹಾ ತುರ್ಕ್, ಕಹಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.
೭. 'ಇಬ್ರಾಹೀಂ ನಾಮಾ'ದಲ್ಲಿ ಬಚ್ ಮತ್ತು ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಏನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅದರ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪದ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥದ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ (ಸೆಹ್ ನಸರ್ ಲಹೂರಿ ಪು. ೧೭ ನವೆಂಬರ್ ಎಡಿಷನ್)
೮. ಬಿಜಾಪುರ ವಿಜಯಪುರದ ತದ್ವಪ. ವಿಜಯದ ಅರ್ಥ ಜಯಗಳಿಸುವುದು ದಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ಯಾಪುರ, ವಿದ್ಯಾಪುರದ ತದ್ವಪ. ವಿದ್ಯೆಯಿಂದರೆ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕಲೆ. ಅಬ್ದುಲನು ಬಿಜಾಪುರ ಪಟ್ಟಣದ ಉಪಾಯ ಪುರ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರವೆಂದು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ ಆಸಲಿಗೆ ಪುರ ಮತ್ತು ನಗರ ಒಂದೇ ಅರ್ಥಕೊಡುವ ರಬ್ಬಿಗಳು..... ಒಂದು ಕಡೆ ಕೇವಲ "ಬಿದ್ಯಾ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದಲೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಿದ್ಯಾ, ಬಿದ್ಯಾದ ಹಕಾರ ರೂಪ ಆದು ಹಳೇ
೯. ನೋಡಿ: ಸೆಹ್ ನಸರ್ ಅಧ್ಯಾಯ ಏಳು(೭) "ಸೂರತೆ ಜೇಬಾ ವ ತಲತ ಜಹಾಂಆಲಾ" ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯ ಎಂಟು(೮) ಸೀರತೆ ಪಸಂದೀದ ವ ಆತಾರೆ ಬರ್ಗಜೇದ) ಉರ್ದುವಿನ ಉಚ್ಚಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
೧೦. ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ಮುಖದ ಮೃದುವಾದ ರೋಮದ ಪ್ರಸ್ತಾವದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಕರಿಕೂದಲೇ ಇತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ೯ ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಕ್ರಿ ಶ ೧೫೮೦ ರಲ್ಲಿ ಗದ್ದಿಗೆ ಏರಿದ್ದ. ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮದ ರಚನೆ ೧೬೧೧/೧೨ರಲ್ಲಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಈ ಕೃತಿರಚನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ೩೯ ವರ್ಷವಿರಬಹುದು.
೧೧. ಕಿತಾಬಿ ನೌರಸ್ ಪು. ೧೪.
೧೨. (ಸೆಹ್ ನಸರ್, ೩೭-೩೮)
೧೩. ಶಾಹ್ ಆಲಂ ಪನಾಹ್‌ರವರ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸುತ್ತಾ ಅಬ್ದುಲ್ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಹೀಂ ಮಿಲ್ ಭಿವ್ವಾಲ್ ಥಾಡಿ ಸೊ ಆಯಿ ನೌರಸ್, ಬುಧ್ ಪ್ರಕಾಸ್ ಗಾವೇಂ ಉಫಾಯಿ
೧೪. ಡಾ. ನಜೀಲ್ ಅಹಮದ್‌ರವರು 'ಕಿತಾಬಿ ನೌರಸ್' ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ನಂತರ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗೀತೆಗಳು ದೊರಕಿವೆ.
೧೫. ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಕಾರ 'ಬುಧ್ ಪ್ರಕಾಶ್' ತಾನ್‌ಸೇನನ ಒಂದು ಕೃತಿ ಹೆಸರು ಅದನ್ನು ಹಕೀಂ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಅವ್ಜಾನಿರವರು ಇದಕ್ಕೆ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಉಡುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು (ಮಜ್ಲೂಮೀನೆ ಆಸಿಫ್ಲಾ ಲಹೂರಿ ಲಿಖ್ತೋ ೧೯೯೨).
16. (Gazetteer Bombay presidency Vol xxIII p. 424, 1884)

೧೭. ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮದಲ್ಲಿ 'ದರ್ ತರೀಫೆ ಆರಾಬ ವೆ ಬಯಾನೆ ಹಿಸಾರ್ ವೆ ಮಹಲ್' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರದ ನಗರ ಸುತ್ತಿದ ಗೋಡೆ ಮತ್ತು ಅರಕ್ ಖಿಲ್ದಾದ ಅರಮನೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಬಂದಿದೆ. ಪದ ಆರಾಬ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ೧.ಆಈನ್ ೨.ಅಲಿಫ್ ಗಳೊಡನೆ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪದದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆ ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಆಈನ್ ನಿಂದ ಆರಾಬ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿದೆ. ಇದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅಲಿಫ್ ನಿಂದ ಆರಾಬ ದ್ವಿಪದಿ ೨೩೫,೨೩೬,೨೪೪ ಮತ್ತು ೩೪೦ ರಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.
- ಆರಾಬ ಅಥವಾ ಆರಾಬ ಅಬ್ದುಲ್‌ನು ಅಪ್ಪಟ ದಖನಿ ಉರ್ದುವಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಗರಸುತ್ತಿದ ಗೋಡೆಗಳ ಜಗಲಿ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿ/ಅಡ್ಡೆಗಳಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ತೋಪುಗಳು ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಗಜೈನ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆರಾಬದ ನಿಫಂಟದ ಅರ್ಥ ದ್ವಿಯು ಚಕ್ರದಾಗಿದೆ. "ಗರೂಂ ಚೋಬೆ ಕೆ ಬರಾಫ್ ಬಾರ್ ಕುಸಂದ್" (ಬಹಾರೆ ಆಜಂ). ನಂತರ ತೋಪುಗಳಾದ ಅರ್ಥವೂ ಆಯಿತು. (forbs, plates, stengas) ಮೊದಲ ಅಲಿ ಅದಿಲಶಾಹನ ಕಾಲದ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನ (ಶಿಲಾಲೇಖನ ದಖನಿ ಸಾಡ್ಲಾಡ್ ದೊಡ್ಡಿ) ೯೭೬ನೇ ಹಿಜರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಈ ಪದ ಅಲಿಫ್ ಮತ್ತು ಆಈನ್ ಎರಡರಿಂದಲೂ ಬರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆರಾಬ ಪದದ ವಿವರಣೆ ಬಹಾರೆ ಆಜಂನವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ: "ಬಜೆ ದರ್ ರಸ್ಮೆ ಆರಾಬ ಬ ಆಈನ್ ನವೀಸಂದ್ ವೆ ಈಂ ಫಲತೆ ಅಂಆಸ್ತ್ ವೆ ಸಹೀ ಆರಾದ ಬೆ ಆಈನ್ ವೆ ದಾಲ್ ಮುಖ್ಲೀಫ್."
೧೮. Bombay gazette p.568. ವಾಖ್ಲಿಅತೆ ಮುಮಲಿಕತೆ ಬಿಜಾಪುರ್ (ಭಾಗ ೨) ಪು. ೮
೧೯. Bombay gazette p.568 to 584.
೨೦. ಸಾತ್ ಖಿನ್ (ಸಪ್ತ ಖಿನ್)ನಿನ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಕಿತಾಬಿ ನೌರಸ್‌ನ ಗೀತೆ ಸಂಖ್ಯೆ ೪೧ರಲ್ಲೂ ಸಹ ಬಂದಿದೆ.
೨೧. Bombay gazetter p. 585.
೨೨. ಹವಾಯಿ ಕನ್ಯ ಆಬೆ ಹ್ಯವಾಫ್ ಚಕದ್ (ಸೆಹ್ ನಸರ್ ಲಹೂರಿ ಪು. ೬೪.)
೨೩. Eliot and Down son (vi 103- 104)
೨೪. ಆಗರ್ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ದರ್‌ನೋರ್ ಸಾಬ್ಬಂದ್ ಚೆ ಖಾಕೆ ಪಾಕ್ ಬಿಜಾಪೂರ್ ಸಾಬ್ಬಂದ್ (ಸೆಹ್ ನಸರ್ ಲಹೂರಿ ಪು. ೯)
೨೫. ಸಿಹ್ ಚಿಷ್ಕ್ ಸಬ್ಬಾನೆ ರಂಗೀನ್ ನಿಗಾ ಬರೋಎ ನಮಕ್ ಅಫ್ ಶಕರ್ ಬಾಫ್ ಖ್ವಾಹ್ ಬದಿಲ್ ಆಫ್ ದೀದ ವೈಫಾಂ ದೆಹ್ ಪುರ್ ಆಫ್ ಬೋಸ ಲಬ್ಬಾಯಿ ದುಖ್ಲಾಂ ದೆಹ್ (ಸೆಹ್ ನಸರ್ ಪು.೬೨-೬೩)
೨೬. ವಾಖ್ಲಿಅತೆ ಮುದ್ದಿಕತೆ ಬಿಜಾಪುರ್ ಭಾಗ ೧-ಪು.೨೦೮-೨೦೯

೨೭. ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್ ಪುರ್ಖ್ - ೧೯೫೫

೨೮. ಸೆಹ್ ನಸಲ್ ಜಹೂರಿ: ಜಹೂರಿ ಗದ್ಯ ಮೂರು, ಪು.೬೦-೬೪

೨೯. ಪುರೋನಿ ಅಸ್ತರಾದಾದಿ: ಪುರೂಹಾತೆ ಅದಿಲ್ ಶಾಹಿ, ಪು.೧೫೭. ಉಲ್ಲೇಖಿ ಜಹೂರಿ-ಲಾಯಿಪ್ಪ್ ಆಯಿಂಡ್ ವರ್ಕಸ್, ಡಾ. ನಜೀರ್ ಅಹ್ಮದ್.

೩೦. ಜಹೂರಿ ಗದ್ಯ ಮೂರರಲ್ಲಿ ನೌರಸ್ತರದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಆದರೆ ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿಲ್ಲ.

೩೧. ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಇದ್ದಾಹೀಮನ ಸೈನ್ಯದ ಸಂಖ್ಯೆ ೫೨ ಸಾವಿರ ಸವಾರಿ ಸೈನ್ಯ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಅಷ್ಟಾಂಕ = ಸೇವಕರು ಮಾರೀಕನ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕೋಪ ಮಾಡುವವರು ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧಮಾಡುವವರು) = (ಪ್ರಾದ್ ಸಿಪಾಯಿಗಳು) ಹಾಗೂ ೯೫೫ ಆನೆಗಳು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. (ವಾಖಿಆತೆ ಮುಖ್ಲಿಕೆ ಬಿಜಾಪುರ್, ಭಾಗ ೧ ಪು.೨೨೬). ಅಬ್ದುಲ್ ಸಹ ಇದರ ಸಾಕ್ಷಿ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

೩೨. ಖುತುಬ್ ಮುಷ್ಠರಿ ಪು.೧೫

೩೩. ಖಿಸ್ತಿಯೆ ಬೆ ನಜೀರ್, ಸಂಪಾದಕರು ಅಬ್ದುಲ್ ಖಾದರ್ ಸರ್ದರಿ

೩೪. ಕಿತಾಬೆ ನೌರಸ್

೩೫. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಂತ್ಯವ್ರತ್ಯಯ (ಚ) (ಚಿ) ಹಾಗೂ(ಚೇ) ಮೂರು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಇದರ ಮೂಲಸ್ವರೂಪ ಹೀಗಿದೆ ಸಂಸ್ಕೃತ=ಚಿ ಇ+ಯು: ಚಯು: ಪ್ರಾಕೃತ್:ಚಿ+ಆ-ಚ್-ಚಿ ಈ ಅಂತ್ಯ ವ್ರತ್ಯಯದ ಉಪಯೋಗ ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೂ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲದಂತಹದು ಆದರೆ ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ಡಾ.ಮಾತಾ ಪ್ರಸಾದ್ ಗುಪ್ತರವರು ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಒಂದು ಹಿಂದಿ ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿ 'ಕುತುಬ್ ಶತಕ' ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.ಅದರಲ್ಲಿ (ಚೇಂ) ತಾಕೀತಿಯ ಉಪಯೋಗ ಎರಡು ಕಡೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಬರಹಗಾರನ ಹೆಸರೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಸನ್ ಸಹ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಪ್ರತಿಯಮೇಲೆ ಕೃತಿ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ ಅದು ೧೬೩೪ ಸಂಬತ್, ಅದು ಕ್ರಿಶ ೧೬೫೩ರ ಸಮಾನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುತುಬ್ ಶತಕನ ಈ ತಾರೀಖಿನ ಮುನ್ನ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವಂತಹದೇ. ಈ ಉದ್ದನೆ ಕವಿತೆ (ಶತಕ= ನೂರು)ದಹಲಿಯ ರಹಿನ್ನಾಹ ಪುರೋಚ್ ಶಾಹನ ಯುವರಾಜ 'ಮುತ್ತುದ್ದೀನ್' ಮತ್ತು ದೆಹಲಿಯ ಖಾಜೆ ದಾನಿಷ್ಕಂದ್ ರವರ ಮತ್ತಿ 'ಸಾಹಿಬ'ರ ಅನುರಾಗದ ಕಥೆ ಇದೆ. ಖುತ್ತುದ್ದೀನ್ ಮತ್ತು ದಾನಿಷ್ಕಂದ್ ಇವರಿಬ್ಬರ ಇರುವಿಕೆ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಸಾಬಿತಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ದಖನಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಹೋಲಿಕೆ ಇದೆ, ಅದು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸರ್ಮಥಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ ದಖನಿ ಹಳೇ ಉರ್ದುವಿನ ಸ್ವಭಾವ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಅದು ಯಾವುದೇ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ೧೪ರಿಂದ ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದವರೆಗೂ ಒಂದೇ ಭಾಷೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಬಾಜನ್ ರವರು 'ದೆಹಲ್ವಿಯೆ' ಹೆಸರಿಂದ ಕರೆದರು

ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬರಹಗಾರರು ಅಬ್ದುಲ್ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಿಂದಿ ಅಥವಾ ಹಿಂದವಿಯ ಹೆಸರಿಂದ.

ಕುತುಬ್ ಶತಕಲ್ಲಿ (ಚೇಂ)ತಾಕೀತು ಎರಡು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.೧. ಫಿರ್ ಏಕ್ ಚಾರಾತ್ ಬೀತಿ (೩೮) ೨. ಪರ್ಥ್ವಾ ಚಿ ಸಿಂಗಾರಿ ಬೋಲಿ(೯೨). (ಚೇಂ) ತಾಕೀತಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಉದ್ಧಾರಣೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಆಡು ಭಾಷೆಗಳ ಪುರಾತನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಈ ಅಂತ್ಯವ್ರತ್ಯಯ ದಖನಿಯ ಮರಾಠಿಯಿಂದ ಎರವು ತಂದಿರುವಂತೆ ಒಪ್ಪಿರುವಂತಹ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೇವಲ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಹುದೆಂದರೆ ದಖನಿ ವ್ಯಾಕರಣದ ಈ ವಿಶೇಷತೆಯು ಸಹ ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಗಳ ವಿಷೇಷತೆಗಳ ಹಾಗೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಸಮರ್ಥನೆ ಮರಾಠಿಯಿಂದಲೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಭಾಷಾ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮ ಖಾಯಂಗೊಳಿಸುವುದು ಹೊತ್ತಿನ ಮುಂಚೆಯಾಗಬಹುದು.

೩೬. ಇದರ ಇಂಡೋಆರ್ಯನ್ ಮೂಲದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದರಿಂದ ಜಾಸ್ತಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಕೆಳಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೃಢೀಕೃತ ಒಂದು ಪದದಿಂದ ಬೇರೆ ಪದ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ: ಸಂಸ್ಕೃತ: ನ ಖಿಲ್ - ಪ್ರಾಕೃತ್: ನಕ್ಕೊ ಮರಾಠಿ: ನಕ್ಕೊ, ದಖೀ:ನಕ್ಕೊ- ಈ ನಕಾರ ಶಬ್ದದ ಯಾವುದೇ ಉದಾಹರಣೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ನಾಡನುಡಿಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ದಕನಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಇದೊಂದು ಸದೃಢ ಸಾಕ್ಷಿ.

೩೭. ಪರ್ಷಿಯನ್ ನಲ್ಲೂ ಸಹ 'ನಫಾಂ' ಇದೆ. (ಅಸ್ತಿಂಗಾಸ್)

೩೮. (ಸಫ ೧೦೧೨ ಪಹೂಲ್ ೨೫ ಮೇ ೧೬೧೧ಇಸವಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ, ಅದು ೨೨ ರಬಿಯಲ್ ಆಪ್ತಲ್ ೧೦೨೦ ಹಿಜರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ೨೪ ಮೇ ಸಫ ೧೬೧೨ ಇಸವಿ/ಸಮಾನ ೩ ರಬೀಯಿಸ್ನಾನಿ ಸನ್ ೧೦೨೧ ಹಿಜರಿ. ಫಿಯಾಉದ್ದೀನ್ ದೇಸಾಯಿ ಸಾಹೆಬರು ಆರ್ಕಿಲಾಜಿಕಲ್ ಸರ್ವೆ ಅಫ್ ಇಂಡಿಯ ರವರ ಕೃಪೆ) ೨ [ಸನ್ ಪಹೂರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ನೋಡಿ "ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಫುರ್ಖಂಡ ಬುನಿಯಾದ್": ಸತ್ಗುರು ಪ್ರಸಾದ್, ಪು.೧೬೬]

೩೯. ಬಖೀರುದ್ದೀನ್ ಅಹ್ಮದ್: ವಾಖಿಆತೆ ಮುಖ್ಲಿಕೆ ಬಿಜಾಪುರ್ ಭಾಗ ೧ ಪು.೩೧೦-೩೧೧. see also M.Nazim: Bijapur inscriptions p.93- 102

೪೦. ರಿಸಾಲ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ(ಇಲಾಹಿ ಆಬಾದ್)ಜನವರಿ ಸಫ ೧೯೩೨ ಇಸವಿ ನೋಡಿ.

೪೧. ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಮ್ಯುಜಿಯಂ ಹೈದ್ರಾಬಾದಿನ ಸ್ವತ್ತು.

ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ

*

ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ

ದೇವಸ್ತುತಿ
(ದ್ವಿಪದಿ ೧೦೦೦ದ ೩೩ ವರೆಗೆ)

ಓ ಭಗವಂತನೇ! ನನ್ನ ನುಡಿಯ ಸಂಗ್ರಹ ತೆರೆದು ಅಮೂಲ್ಯವನ್ನೇ ಹರಿಸು, ನನ್ನ ಈ ಕ್ಷುಲ್ಲಕಕಾವ್ಯ ಏನೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳುವೆ. ಅದು ಅಲ್ಲಾಹ್, ಬರಲಿ. ಮುಖದ ಮೊಗ್ಗು ಅರಳಿ ನಾಲಿಗೆಯ ಪಕಳಿ ಅಲುಗಾಡಲಿ. ಮಾತಿನ ಸಿಹಿರಸ ಹನಿಯಾಗಿ ಬರಲಿ. ಸುಗಂಧ ಹರಡಲಿ. ದೇವಭಕ್ತರ ಕಿವಿಯ ದುಂಬಿ ಮರುಳಾಗಲಿ, ಹೃದಯದ ಪ್ರಾಣಿ ಹಾರಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮರದ ಗುಣ ಬೆಳೆಯುವುದು. ಆದರೆ ರೆಂಬೆ, ನಿನ್ನದೆಯಾದ ಒಂದು ಎಲೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ರೆಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹರಡಿಕೊಂಡು ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಹಾರಾಡಿದರೂ ಕೂಡ, ಅದು ನಿನ್ನ ಅಂತ್ಯದ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದ ರೆಂಬೆಯನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನೆ ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದೆ. ನೀನೇ ವಿಶ್ವದರೂಪದೊಳಗೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ತುಂಬಿದ ಅಡಕಿರುವ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೋ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿದೆ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನಂತರ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹರಡಿಸಿದೆ. ರಾತ್ರಿಯ ಪರದೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವನ್ನಿಟ್ಟು ಹಗಲನ್ನು ತಂದೆ. ಮಂತ್ರದ ಚಿಕ್ಕಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಬಲದ ಖಜಾನೆ ತುಂಬಿ ತಿರುಗಿಸಿದೆ. ಗೊಂಬೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುಚಿತ ಸೂತ್ರಕಟ್ಟಿ ಆಡಿಸಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯ ರೂಪ, ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಆ ಸೂತ್ರದ ಬುನಾದಿ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ತುಂಬ ತಡಕಾಡಿದರೂ ಆದರೆ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿ ಚಕಿತನಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಅದರ ಜ್ಞಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಹರಡಿಸಿ ನೋಡಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಕಾಣದು. ನೀನು ಭೂತಕಾಲವೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಕಳೆದೆ ಎಂದು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ಸವಾರರಲ್ಲರೂ

ಆ ದಾರಿಗೆ ಬಂದರು. ಧೂಳಾಗಿ ಹಾರಿದರು. ಅವರದೇನು ಸುದ್ದಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿಯ ಮಹಿಮಾವಂತ, ಜ್ಞಾನ ಬಲ್ಲವನು ಅವನು, ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಚರಕದ ಹಾಗೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿರುವನು, ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಾ ಜಾದೂಗಾರ. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ತೋರುವವನೋ ಅವನು ಅಟ ಅಡಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಂತೆಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಎರಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ತಿರುಗಿಸಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರವೆಂಬ ಲೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಹಾಗೂ ವಿಷವನ್ನು ಬೆರಸುವನು. ಒಮ್ಮೆ ಚಂದ್ರನ ಲೋಟದಿಂದ ಎಲ್ಲೋ ವಿಷ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಉದುದುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕುಡಿದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಸೂರ್ಯನ ಲೋಟದಿಂದ ಅಮೃತ ಕುಡಿದು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಜೀವಿಸುತ್ತದೆ. ರಾತ್ರಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪದ ಹಾಗೆ ಓಡುತ್ತಿದೆ. ಗಗನದ ಕೋಟಿ ಹತ್ತಿ ಮಲಗುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಬೆಳಕಿನ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದೇ ಮತ್ತೆ ಮಾರನೆಯದಿನ ಬೆಳಗಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಾಗಿ ಹಗಲು ತಂದೆ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ರಾತ್ರಿಯ ತಾಯಿ ಜನಿಸಿದ ಬಾಲಕ ಚಂದ್ರ ನಿರ್ಮಲ ರತ್ನವಾಯಿತು. ಗಗನಕ್ಕೆ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ಹಾಕಿ ತೂಗಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ದಾರ ಕಟ್ಟಿ ಅಲಗಾಡಿಸಿತು. ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆ ಹನಿಗಳೇ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿ ಹರಡಿದವು. ಕತ್ತಲೆಯ ಲೋಟ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಔಷಧಿ ಕುಡಿಸಿದರು. ಆದೇ ಚಂದ್ರನ ಮುಖದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಸಿಯಾಯಿತು. ಅದಲ್ಲದೇ ದಿನದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಗಗನ ಬಂಧಿಸಿ ಸೂರ್ಯ ಆಪ್ತಿಯನ್ನು ಅದರ ಕತ್ತಿಗೆ ಲಡಿಯಾಗಿ ಹಾಕಿದ. ರಾತ್ರಿಯು ಭಯಾನಕ ರೂಪದ ಸ್ತ್ರೀ ಇದ್ದಹಾಗೆ. ಅದು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿಯವಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಕಾಶ ಹಗಲನ್ನು ತರುವನು. ಅದಾಗಿ ಬರಹಗಾರನ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಅದರ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪವನ್ನು ಮೂಲ ಪದಾರ್ಥದ ಹಾಳೆ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುವನು. ಬಿಳುಪನ್ನು ಚಂದ್ರದ ಮಸಿಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಪದಗಳನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಯಿತು. ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಅಚ್ಚುಹಾಕಲು ಸೂರ್ಯನು ಚಿನ್ನದ ನೀರನ್ನು ಹುಚ್ಚಿಸಿದ. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಾಕಿಸಿದ. ಹೀಗಿರುವನು ಆ ಮಹಿಮಾವಂತ. ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ಆಕಾಶವನ್ನು ಚರಕದ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತಿಸಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುರುತು ಕೊಟ್ಟ. ಮೇಘಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಹನಿಗಳನ್ನು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಬೀಳಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹನಿ ಮತ್ತೆ ಸಮುದ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಆದೇ ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನು ಮಸಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಸಿಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸುತ್ತಲೂ ತುಂಬಿದರೆ ಇಡೀ ಗಗನದ ಹಾಳೆ ತುಂಬ ಅರ್ಷಕುರ್ಚಿ ಎಂದು ಬರೆಯಲು. ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಬೇಕು. ತ್ರಿಲೋಕದ ಎಲ್ಲಾ ಬರಹಗಾರರು ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಬ್ಬುಲ್ ನ ಒಂದೇ ನಾಲಿಗೆ ಅವನ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಗುಟ್ಟಜ್ಞ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರು ಕುಡಿದರೆ, ಸಮುದ್ರ ಮುಗಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆಯೆ?

ಹಜ್ರತ್ ರಿಸಾಲತ್ ಸಲ್ಲಲಾಹು ಅಲೈಹಿ ವ ಸಲ್ಲಂರವರ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೩೭ ರಿಂದ ೫೦ ವರೆಗೆ)

ಒಡೆಯನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದ ಮತ್ತೇನು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಹಮ್ಮದರವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಲಕ್ಷ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ.

ಯಾವ ಸಂಗ್ರಹವು ಗುಟ್ಟಾಗಿದ್ದವೋ, ಅವೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ. ಅನುರಾಗ ಕನ್ನಡಿ ಮೀಂ ಮಿಗಿಸುವ ಯಂತ್ರ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಅಹದ್ ದೂರ ಮಾಡಿ ಮೀಂ ಅಹದ ಮಾಡಿದ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರ ಸೇರಿ ನಾಲ್ಕು ಗುಟ್ಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟವು. ಪರೀಆತ್, ತರೀಖತ್, ಹಬ್ಬೀಖತ್ ಪ್ರವಚನ, ಮರಿಫತಿನ ಐನ್ ನನು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ/ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಿದ. ಆಕಾಶವು ಅವರ ದ್ವಾರದಮೇಲೆ ಸರತಿಯ ಮೇಲೆ ಪಹರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಆಕಾಶಗಂಗೆಯು ಸೊಂಟ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಸದಾ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹಗಲು ಅವರ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾಗಿ ನಿಂತುನಿಂತು ವೃದ್ಧ ರಾತ್ರಿಯ ಕರಿ ಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಂಚು ಹಿಡಿದ ಹಬಷಿ (ಕಪ್ಪು) ರಾತ್ರಿ ದೇವಿಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪ್ರಕಾಶದ ದೀಪ ಹಿಡಿದು ಹಗಲು ಬಂತು. ನಿಜವಾದ ದಿನ ಜಗತ್ತಿನ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಸೂರ್ಯನು ಶ್ರದ್ಧೆಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿದ. ಆ ಜಾತಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಜಗವನ್ನೆಲ್ಲ "ಲಾಲಾಕ"ದ ಕೂಗಿ ಕೇಳಿಸಿದ. ತಾನೆ ಪ್ರಿಯಕರ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯನಾದ. ತನ್ನದೇ ರೂಪ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ. ಅನುರಾಗ ಇದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿದ. ಆಗ ಅವನ ಹೆಸರು ಖಾತಮುಲ್ ಅಂಬಿಯಾ ಆಯಿತು. ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಫುಲ್ಲಕಮಾಡಿ ತಂದರೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ಗುಣ ದೊಡ್ಡ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹಾಳೆಯಲ್ಲೂ ಸಹ ತುಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೂದಲಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ನಾಲಿಗೆಯಾದರೂ ಅಬ್ಬುಲ್ ನೀನು ಅವರ ಒಂದು ಗುಣವನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಜೊತೆ ಮಾಡಿಕೊ. ಪಂಜನ್ ರವರ ದಾರ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಡು.

ಪ್ರವಾದಿ ಸೊಲ್ಲಲಾಹು ಅಲೈಹಿ ವ ಸಲ್ಲಂ ರವರ ಸ್ನೇಹಿತರ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೫೧ ರಿಂದ ೬೦ ವರೆಗೆ)

ನಬಿರವರ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರೀತಿಯ ಸ್ನೇಹಿತರಿದ್ದರು ಕೇಳಿ. ಆದರೆ ಆ ನಾಲ್ಕು ರತ್ನಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳು ಧರ್ಮದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪದಕದ ಹಾಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ್ದವು. ಸತ್ಯದ ಅಪ್ಪಟ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಅವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಬಿರವರು ಸರ್ದಾರರಾದರು. ಅವರ ಜ್ಯೋತಿ ಬಂದ ನಂತರ ಎರಡೂ ಪ್ರಪಂಚಗಳು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡವು. ಮೊದಲನೆಯ ರತ್ನ ಅಬುಬಕರ್ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಅವರ ನಿಷ್ಠಾಪಟ್ಟವನ್ನು ಪ್ರವಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ನಿಜವಾದ ರತ್ನವೆಂದರೆ ಉಮರ್ ಬಿನ್ ಖತ್ತಾಬ್. ಅವರ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಧರ್ಮ ಬೇಗನೆ ಆವರಿಸಿತು. ಮೂರನೆಯ ರತ್ನವೆಂದರೆ ಉಸ್ಮಾನ್

ಬೆನ್ ಆಪ್ಲಾನ್ ಎಂದು ತಿಳಿ. ನಾಚಿಕೆಯ ಕೊನೆಕಾಣಿಸಿದವರು, ಖುರಾನಿನ ಸಂಪಾದಕರು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ರತ್ನವೆಂದರೆ ಅಲಿರವರೆಂದು ತಿಳಿ. ಉದಾರತೆ, ಪಾಲನೆ, ದೇವಪ್ರಿಯ ಮುಹಮ್ಮದರವರು ಬೇರಾದರೆ ಅಲಿರವರು ಮರವೆಂದು ತಿಳಿ. ಇವರಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸೂಕ್ಷಿಸಂತತಿಗಳ ಶಾಖೆಗಳಾದವು. ಜಗತ್ತಿನ ಇಡೀ ಖಿಲಾಫತ್ ಆವರು ಪಡೆದರು. ತದನಂತರ ಬೈಅತಿನ ಹೂವುಗಳರಳಿ, ಸತ್ಯದ ಹಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿದವು. ಯಾರಾದರೂ ತನ್ನ ಗುರುವಿಗೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಅವನು ಬಹುದೇವ ತಾರಾಧಕನಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಮುರ್ದಿನ್ ಪಹ್ಲಾವ್ ಸಯ್ಯಿದ್ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಗೇಸೂ ದರಾಫ್ ರವರ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೬೧ ರಿಂದ ೬೨ ವರೆಗೆ)

ಓ ನಾಲಿಗೆಯೇ ಈಗ ಧರ್ಮಗುರು ಶಾಹ್‌ರವರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊ. ಅವರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಮುಹಮ್ಮದ್ ಹುಸೈನಿ ಗೇಸುದರಾಫ್‌ರವರು. ಅವರು ಅಲಿರವರ ವಂಶದ ದೀಪ. ಅವರೇ ನಬೀರವರ ಸಂತಾನದ ವಿಶೇಷ ತೋಟ. ಅವರೇ ಅನುರಾಗಿಯರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ವ್ಯಾಮೋಹದವರು. ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೋಹದ ಅಹಂಭಾವ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅವರೇ ಅನುರಾಗದ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಂದವರು. ದೇವಪ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಪಾಲನೆಯ ಬೆಳಕಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದವರು. ಆ ಶಾಹನ ಹಾಗೆ ಮಹಾಪಾಲನೆಯವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಯಾವ ಶಾಹನಿಗೆ ಶಾಹಿ ಕೊಟ್ಟರೋ ಅವರೇ ಆದರು. ವೈರೋಧನ ಮನೆಯಿಂದ ಶಾಹಿಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದರು ಅಷ್ಟಾನಂತಹ ತಿರುಕನಿಗೆ ಶಾಹನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೃಪೆತೋರಿದವರು ಶಾಹ್‌ರವರೇ. ಇದೇ ರೀತಿ ನನಗೂ ಸಹ ಕೃಪೆತೋರಿಸಿರಿ, ನಾನು ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ನನ್ನ ಈ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವ ಗುಟ್ಟು ರಚ್ಚಿಸುವೆ. ನೀವು ನನ್ನ ಪ್ರತಿ ದ್ವಿಪದಿಗೂ ಸಹ ಸುಂದರ ಪ್ರಪಂಚ ನೀಡಿ, ಅದು ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್ ರವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ತರಲಿ.

ಪಪ್ಪತ್ ಉಸ್ತಾದ್ ಆಲಂ ಪನಾಃ ಇಬ್ರಾಹೀಂ ಆದಿಲ್ ಶಾಹ ಖಿಲ್ಲದಲ್ಲಾಮ ಮುಲಕಹು ವ ಸುಲ್ತಾನಹು ರವರ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೬೯ ರಿಂದ ೯೯ ವರೆಗೆ)

ಹೃದಯ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಚಿಂತನೆಯ ಕಿವಿ ಹಿಡಿದು ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದನ ಬುದ್ಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿತು. ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವಂತಹ ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್ ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅವರು ಎಂತಹ ಉಪಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರೆಂದರೆ, ಅದರ ಉದಾಹರಣೆ ಎಲ್ಲೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನೇ ಅಲ್ಲೇ ಇದೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನು ಪರಮಪಾವನನಾದವನು. ಅವನೇ ಜಗದ್ಗುರು, ಶಾಹ ಸುಲ್ತಾನ. ಪರಮಪಾವನನಾದವನ ಯಾವ ರೂಪ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿತ್ತೋ ಅದು ಜಗತ್ತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಉಪಾಧಿ 'ಶಾಹ ಆದಿಲ್ ಬರಾಹೀಂ' ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಓ ದೇವರೆ ಒಂಬತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳು (ಶಾಹ ಇಬ್ರಾಹೀಮನ ೯ ಅಕ್ಷರಗಳು) ಸೇರಿ ಎಂತಹ ಪದವಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಕಾಣುವಂತಹ ಎಲ್ಲ

ಭೇದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಭಗವಂತ ಶಾಹ್ ರವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀಡಿದ. ಅದರಿಂದ ನೌರಸ್ ಅವತಾರ ರೂಪತಾಳಿತು. ಹೊಸ ರೂಪ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಒಂಬತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ವಿಚಾರಗಳು ಬಂದವು. ಚತುರನಾದ ಶಾಹ ನೌರಸನೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧವಿಧವಾದ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ. ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶವನ್ನು ತಂದು ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ. ಒಂಬತ್ತು ಗಗನಗಳ ಮೇಲೆ ನವಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತಂದು, ಭೂಮಿಯ ಒಂಬತ್ತು ಭಾಗಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂಬತ್ತು ರತ್ನಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ. ಇನ್ನಿತರ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿ. ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿಯ ರೂಪ ತಂದನು. ಸಂಗೀತದ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಸುರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕಣದಲ್ಲಿ ನವರಸಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ. ಮೊದಲಿಂದಲೇ ಭಗವಂತ ಇವುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದ. ಅದು ಜಗದ್ಗುರು, ಶಾಹ ನೌರಸ್‌ನ ಚಿತ್ರವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆ ಶಾಹನ ಗುಣಗಳು ಹೂವಾಗಿ ವಿಕೆ ಬರಲಾರವು? ನಾಲಿಗೆಯ ತೋಟಗಾರ್ತಿ ಮಾತಿನ ಹಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಳು. ಬುದ್ಧಿ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬುವಂತಹ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಚಿಂತನೆ ಕೈ ಇಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆ ಹೂಗಳು ಉದುರುತ್ತವೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾಲಿಯ ಗುಣ ಹೇಗೆ ಹೂಗಳನ್ನು ರಾಶಿ ಮಾಡುವುದು, ದುಂಬಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಾದಿಸಿ, ವಾಸನೆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತು. ಅದಾಗಿಯೂ ಅದು ಶಾಹನ ಮಟ್ಟದ ತುರಾಯಿ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಸಹ, ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿದ. ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎರಡರ ದಾನ ಮಾಡುವುದು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಇದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಎರಡೂ ಸಹ ಬಂದವು. ಸೌಖ್ಯ ಹಾಗೂ ಸುದೈವ ಗಳಿಸಿ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಶಾಹ ಗುರುವಿನ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೋಡಿ. ಅವನು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನ ಹಾಸಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಅವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರು, ಉಖ್ಯಾನಿನಂತಹ ಬುದ್ಧಿವಂತರಿದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದನ ಒಂದು ವಿಚಾರ, ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿದ್ಯುಗಳ ಪಂಡಿತರು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಮಹಾಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹೊಂದಿದವರಿದ್ದಾರೆಯೋ, ಅವರ ಬುದ್ಧಿ ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದನ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಣಕ್ಕೂ ಸಮಾನವಿಲ್ಲ. ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದನ ದೃಷ್ಟಿ ಯಾರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆಯೋ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೂ ಅವನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಾಹ ಜಗದ್ಗುರು ಪರುಷಕಲ್ಪಿನ ಗುರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ಪಣದ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪರುಷದ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಅವರಂಜಿಯ ಬೆಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶಾಹನ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವರಂಜಿ ತೂಕ ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದ್ ರವರು ಕೃಪೆ ಮಾಡಿ, ಅಬ್ದುಲ್‌ನಿಗೆ ಕರೆದು ಕರುಣೆಯ ಕೈ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಹೊಸ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಬರಿ, ಯಾರೂ ಸಹ ಆ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂಚೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿರಬಾರದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಗುರತನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದು ಕೇವಲ ಮಾತು ಹಾಗೂ ದ್ವಿಪದಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊ. ದ್ವಿಪದಿಯಿಂದಲೇ ಗುರುತು ಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಜೀವಂತವಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರಪಂಚ

ಬಹುಷಯವಾಗಿದ್ದು, ಭರಿತ ದ್ವಿಪದಿ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗುರುತಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದನ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ನಾನು ಜಗದ್ಗುರುವಿಗೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪದಿ ಹೇಳಲೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಭಾಷೆ ಹಿಂದಿ, ನಾನು ದೆಹಲಿಯವನು. ಮಸ್ಲಿಮ್ ಹೇಳಲು ಅರಬಿ ಅಥವಾ ಅಜಮೀ ಭಾಷೆ ಬಲ್ಲವನಲ್ಲ.

ಹಫ್ತಾ ಉಸ್ತಾದ್ ರವರ ದ್ವಿಪದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶ
(ದ್ವಿಪದಿ ೧೦೦ ರಿಂದ ೧೧೨ ವರೆಗೆ)

ಶಾಹಉಸ್ತಾದ್ ಅಬ್ದುಲನಿಗೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ನೀನು ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರಿಸಿ. ದ್ವಿಪದಿಯ ಕಲೆ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಒಂದೇ, ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯ ರೂಪ ಪ್ರಕಟಿಸು. ಅದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಹುಡುಕಾಡಿ ನೀನು ಗುರುತನ್ನು ಮಾಡು. ನೀನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪದಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳು. ಅರ್ಥ, ಜ್ಯೋತಿ ತುಂಬಿದ ರತ್ನಗಳ ಹಾಗೆ ತೂಗು. ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ದ್ವಿಪದಿಯ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಬಾ. ಬುದ್ಧಿಯ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಾ ದಾಳಿಮಾಡು. ನೀನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಲಗಾಂ ಹಾಕು, ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಅದುಮಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸು. ವಿವೇಕದ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಡಿ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ದಂಗು ಬಡಿಸುವ ತಮಾಶೆ ಮಾಡು. ಉಪಮೆಯ ಮಾತನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಏಕೆ ಸುತ್ತಾಡುವೆ. ಓ ಚಾಟ ಸವಾರನೇ, ನಾಲಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಮಾತಿನ ರೂಪವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಚಾಟ ಹೊಡೆ. (ನೀನು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು) ಬಲ್ಲವರ ಹತ್ತಿರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತೋರಿಸು. ಆಗ ನಿನಗೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಲೋಪದೋಷಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ಲಕ್ಷ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಜ್ಯೋತಿ ತುಂಬಿದ ರತ್ನವಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಗುಣದೋಷ ಪರೀಕ್ಷಕ ಅಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಸಿರು ಗಾಜು ಮತ್ತು ಹಸಿರುಬಣ್ಣದ ರತ್ನ ತೂಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ತಿಳಿಯುವವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಮೌಲ್ಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. "ಅಬ್ದುಲ್" ನಿನ್ನ ಈ ಮಾತು ಗಾಜದ ಹಾಗೆ, ಅದನ್ನು ಶಾಹ ಉಸ್ತಾದನಿಗೆ ತೋರಿಸು ಅವು ರತ್ನಗಳಾಗುವವು.

ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತು ಹಾಗೂ ಪದಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೧೧೩ ರಿಂದ ೧೩೩ ವರೆಗೆ)

ಹೃದಯದ ಕೊಠಡಿಯ ಅನುಮಾನದ ಬೀಗ ತೆರೆದು ಹೇಳುವೆ. ವಿವೇಕದ ಚಾವಿಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಕೈ ತೂಗಿ ನನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ನಾಲಿಗೆ ಉನ್ನತಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು, ಚಿಂತನೆಯ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿ, ರತ್ನಕಂಬಳಿ ಹಾಸಿ, ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸರಿ ಪಡಿಸಿ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಹೊಸ ವಿಷಯದ ಮಾತಿನಿಂದ ಸಭೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದೆ. ಶಾಹರವರು

ಮಾತಿನ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದರು. ನಿಂತುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಸಪದಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದರು. ಅರ್ಥ ಭೇದದ ಸುಗಂಧ ಹರಡಿ, ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಹರ್ಷ ಉಲ್ಲಾಸ ಉಂಟಾಯಿತು. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೇ ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲ್ಯವಿದೆ. ಕಾವ್ಯವೇ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೂವಿನ ಸುಗಂಧ, ಕಾವ್ಯ ರೂಪಧರಿಸಿ ಜಗವನ್ನೇ ರಚಿಸಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ರತ್ನವಾಯಿತು. ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೀತಿಯ ಕಲೆಗಳು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಮಾತಿನ ರೂಪವಾಗಿ ಕುನ್ ಫಯೂನ್ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದಿ ಹಾಗೂ ಅಂತ್ಯವಿದೆ. ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ಜ್ಞಾನದ ಹೊಳೆಯಿಂದ ಒಂದು ಮಾತಿನ ಹನಿ ಹೊರಟು, ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಅಲೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆದ್ದಿತು. ಮುಳುಗುವವನಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವನು. ವಿವೇಕ ಚಿಂತನೆಯ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವನು. ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತುಟಿಯ ಕೊನೆಗೆ ಹಿಡಿ ಮಾತಿನ ಮುತ್ತುಗಳು ವಿಷಯವಾಗಿ ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ಉದುರುವವು. ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಗಣಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳ ಹಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬಹಿರಂಗ ಪಡಿಸುವನು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ತೋರಿಸು. ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೂಪದ ಜ್ಯೋತಿ ತೋರಿಸು. ಮಾತಿನ ವಿಡಂಬ ಧರಿಸಿ ನಾನು ಬಂದರೆ, ನೌರತ್ನಗಳೂ ಸಹ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಚಿಕೆ ಪಡುತ್ತವೆ. ರತ್ನ ಮತ್ತು ಮಾತು ಒಂದೇ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿದರೆ, ರತ್ನಕ್ಕಿಂತ ಮಾತಿನ ಮೂಲ್ಯ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಹಸ್ರಾರು, ಲಕ್ಷಾಂತರ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನಗಳು ಸಿಗಬಹುದು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾತಿನ ವಿಚಾರದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾಳಿಸಿ ಎಸೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ಹೊಸರತ್ನ ಕಲ್ಲಿನ ಗಣಿ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಮಾತು ಹೃದಯಮಧ್ಯದಿಂದ ಹೊರ ಬರುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯ ಕೈಗೆ ಚಿಂತನೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಗುದ್ದಲಿ ಕೊಡು. ವಿವೇಕದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ಕೇವಲ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಮಾತಿನ ನಗವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯ ಹಾರದ ಪದಕ ಜೋಡಿಸುವೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಮಾತಿನ ಜ್ಯೋತಿಮಾಣಿಕ್ಯ ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಬಳಿ ಇಡುವೆ.

ಲೇಖಣಿ, ಕಾಗದ ಹಾಗೂ ಪದಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೧೩೪ ರಿಂದ ೧೪೪ವರೆಗೆ)

ಕಾಗದ ರೂಪ ಕರ್ಪೂರದ ಮೈದಾನದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಲೇಖಣಿ ಕಸ್ತೂರಿ ಜಿಂಕೆಯ ಹಾಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಓಡುವುದು. ಬುದ್ಧಿಯ ಶಿಕಾರಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೃದಯದ ಗುಟ್ಟಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಯ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಾತಿನ ಬಾಣ ಹೊಡೆಯುವನು. ತುಡಿ ಕಸ್ತೂರಿಜಿಂಕೆಗೆ ತಗಲಿದಾಗ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ರತ್ನವು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದು,

ಪದಗಳ ಕಸ್ತೂರಿ ಉದುರಿತು. ದುಂಬಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡಿ, ಅರ್ಥಗಳ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವ ಸುವಾಸನೆ ರೆಕ್ಕಗಳ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯಿತು. ಈಕಡೆ ಕಾಗದವು ಅಮೃತದ ತೊಟ್ಟ ತುಂಬಿ ಅದರ ಮಧ್ಯೆ ಲೇಖಣಿ ಹಾವಿನ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಲೇಖಣಿಯ ತುದಿ ನಾಲಿಗೆಯ ಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಾ ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿತು. ವಿಷ ವವಡೆಗಳಿಂದ ಮಸಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಉದುರಿತು. ಅದರ ಹಾವಿನ ವಿಷದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಜಗಳಾಡಿದಾಗ ಮೂರು ಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿ ಓದಿದರು. ವಿಷ ಎರಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ದೈರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಹೃದಯ ಕಳವಳಗೊಂಡರು. ಓ ಭಗವಂತನೇ! ಪದಗಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ ದೃಷ್ಟಿಯ ಪುಟ್ಟ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ನೀನು ಪದದ ಮರವನ್ನು ಹಣ್ಣು ತುಂಬಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥಭರ್ತಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸು. ನೀನು ಅರ್ಥಗಳ ಬೀಜವನ್ನು ದಾಳಿಂಬರೆಯ ಬೀಜಗಳ ಹಾಗೆ ತುಂಬು. ಪದಗಳು ಕಡಿಮೆ ಇರಲಿ, ಅರ್ಥ ಅನೇಕವಿರಲಿ.

ಪ್ರಜ್ಞಾ ಶಾಹ ಆಲಂಪನಾಪರವರ ಗುಣಗಾನದಿಂದ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾ ಕೃತಿಯ ಆರಂಭ (ದ್ವಿತೀಯ ೧೪೫ ರಿಂದ ೧೯೭ವರೆಗೆ)

ಇಬ್ರಾಹೀಮ ನಾಮಾವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವನ ಗುಣ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ತುಂಬಿದೆ. ಸ್ವರ್ಗ, ಮೃತ್ಯುಲೋಕ, ಪಾತಾಳ, ಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲಕಡೆ, ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದೆ. ಆಮೆಯ ಬೇರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶೇಷನಾಗುವು ನಿಂತಿದೆ. ಪ್ರೌಢ ಕಮಲದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂಟು ದಿವಸಗಳಾದುವು. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇರು ವರ್ಷವನ್ನು ವರೆಸಿ ಇಟ್ಟನು. ಹನಿರಸ ಆ ಸದಾ ಹರಿಯುವ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಸುತ್ತಲೂ ಹರಡಿತು. ಶಾಹನ ಗುಣದ ಸುಗಂಧದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧತೆ ಎಲ್ಲಕಡೆ ತುಂಬಿತು. ಆಕಾಶದ ದುಂಬಿಯು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿತು. ಅದರೂ ಸಹ ಶಾಹನ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿ. ಅದು ಮರದ ಹಾಗೆ ಭೂಮಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಎಂಟು ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಬೆಗಳು, ಗಗನವೂ ಎಲೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಎಲೆ, ಹಣ್ಣು ಗುರುತಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಮರದ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾಲಿಗೆ ನದಿಯ ಗುಣ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬುದ್ಧಿ ಬಡಪಾಯಿ ಆಕ್ಷರ್ಮ ಪಟ್ಟಿತು. ಶಾಹನ ಗುಣದ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಡಿಯುವುದು? ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು, ಬುದ್ಧಿ ಚಿಂತನೆಯ ಕಾಲು ನಾಲಿಗೆ ಸವಾರನಾಗಿ ಮಾತಿನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಓಡಿತು. ಈ ರೀತಿಯ ಗುಣದ ಪ್ರಕಾಶದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಇಬ್ರಾಹೀಮ ಆದಿಲ್ ಶಾಹನ ರಾಜ್ಯದ ಅದೇ ಚಂದ್ರಮ, ಶಾಹ ಜಗತ್ತಿನ ಬೆಳದಿಂಗಳು. ಅದೇ ಚಂದ್ರಬೆಳಕಿನ ನೆರಳು ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರ ಬೆಳಕು. ಅದೇ ರೂಪದ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಮರೆತು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಅದರ

ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಆ ರೂಪದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಗಳು ಹೀಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತವೆ. ಆ ಶಾಹನನ್ನು ನೋಡಲು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಜಪ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಬೆಳಗಿನ ಸೂರ್ಯ ಬಂದಿ ಬಡೆದು ಕೊಂಡು ಜೋಗಿಯಾದ ತಲೆಯ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಂಜೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಅದು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ (ಮುಳುಗುತ್ತದೆ). ಮುಂಜಾನೆ ಬಂದು ಅದು ಶಾಹನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ಬೇಡುತ್ತದೆ. ಓ ಶಾಹ ಆಲಂ, ನೀನು ಸೂರ್ಯ ರೂಪ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡು. ನನ್ನ ದೇಹದ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಇಡೀ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಬೆಳಕಾಗಲಿ. ನನ್ನ ತೇಜದ ರೂಪ ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಸೂರ್ಯನ ನೇತ್ರ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ರಾತ್ರಿಯೂ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯದೇನೆಂದರೆ ಚಂದ್ರನೂ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ರೂಪ ಅಲಂಕರಿಸುವನು. ಗಗನ ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ಊಟ ಬಿಟ್ಟು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ದೂರನಾದ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅದರ ಮೈ ತೆಳುವಾಗಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಕ್ಷೀಣನಾಗಿದ್ದ. ಮರದ ರಸ ಕುಡಿದ, ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಮಸಿ ತಗಲಿತು. ಅದರ ಗುರುತು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಿರಣಗಳ ರತ್ನಗಳ ಮಾಲೆ ಹಿಡಿದು ಜಪ ಮಾಡುತ್ತ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಹಾರಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಜಪದ ಭಾಗ ಮಾಡಿದ. ಬೇಡಿದರೆ, ಶಾಹ್ ಆಲಂ ಬಣ್ಣವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡುವನು. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಕಲೆ ಜ್ಯೋತಿ ಆ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರಕಾರ ಗಗನದ ಹಾಳೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಶಾಹನ ರೂಪದ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯ ಹನಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ, ಅದರ ಚಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸರಿಸಮಾನ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ಶಾಹನ ಸುಂದರತೆಯ ಉದಾಹರಣೆ ಹೇಗೆ ಕೊಡಲಿ? ಉಷ್ಣದಿಂದ ಸೂರ್ಯನೇನೋ ಜಗದಲ್ಲಿ ಆಗ್ನಿಯ ಕಿಂಡ ಆದ.

ಚಂದ್ರ ಕ್ಷೀಣನಾಗಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಸಿ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡ. ಸೂರ್ಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ದಾರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಚಂದ್ರನೂ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮರೆಯಾಗುವನು. ಸೂರ್ಯನು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಳಂಕವಿದೆ. ಸೂರ್ಯನ ಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ೧೨ ಕಲೆಗಳಿವೆ, ಎರಡನೆಯದು ಚಂದ್ರದಲ್ಲಿ ೧೬ ಕಲೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಎರಡೂ ಸೇರಿದರೆ ಒಟ್ಟು ೨೮ ಕಲೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಶಾಹನು ಸಂಗೀತ ಕಲೆಯ ಉಸ್ತಾದ್ ಆದ್ದರಿಂದ ೬೪ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಾದಶಾಹನ ರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಶಾಹನ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರವಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತವೆ. ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ತನ್ನ ಕಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಜಗತ್ತಿನ ರೂಪವಂತ ಬಂದು ಒಂದು ಸಲ ಭೇಟಿಯಾದರೆ ಶಾಹನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹಸ್ರಾರು ಲಕ್ಷ ಸೇರಿ ಪೈಪೋಟಿಗೆ ಬಂದರೂ ಸಹ ಸೂರ್ಯನ ತಟ್ಟಿಯ ಒಂದು ಕಿರಣಕ್ಕೂ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯ ಶಾಹನ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಮರೆಯಾದ. ಅನೇಕ ಚಂದ್ರನಂತಹ ರೂಪವಂತರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜಿತರಾದರು. ಈ ರೀತಿಯ ಶಾಹನ ರೂಪದ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಮಿಸ್ಟ್ (ಈಜಿಪ್ಟ್) ಯೂಸುಫ್ ಸಹ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದೆ ಹೇಳಿದ. ಓ ದಕ್ಷಿಣ ಬಾದಶಾಹ ನನ್ನ ರೂಪದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ರೂಪ ಅಧಿಕವಿದೆ. ಕಲೆಯ ಅರವತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದೆ. ನನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಛಲೇಖ್ಯಾ ಒಬ್ಬಳೇ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆತಳು, ಆದರೆ ಬಾದಶಾಹನ ರೂಪ ನೋಡಿ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಮರೆಯಿತು. ಅವನು ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನೇ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಹ ಆಲಂನು ಹೀಗೆಂದು ಜಗತ್ತು ತಿಳಿದಿದೆ. ಅವನ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಗುಬ್ಬಿಚ್ಚಿಗೂ ಸಹ ಹೆದರಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಬಾಘ್ ಅಂತಹ ಹಕ್ಕಿಯ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪೃಥ್ವಿ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮೇರು ಪರ್ವತ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ. ದೀಪದ ಜ್ಯೋತಿಯ ಪ್ರಕಾಶ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು. ಸೂರ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೂ ಉದುರಿಸಿತು. ಆ ಹೂಗಳು ಉದುರಿ ಗಗನದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು. ದಿಗಂತದ ರೂಪಧರಿಸಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿತು. ಹೊಗೆಬಣ್ಣವಾಗಿ ಗಗನ ಸುಟ್ಟು ಮೈ ಮೇಲೆ ಬೊಬ್ಬೆ ಬಂದಿತು. ಆ ಬೊಬ್ಬೆಗಳೇ ರಾತ್ರಿಯ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ಬೊಬ್ಬೆಗಳಿಂದ ಬಹಳ ನೀರು ಸುರಿದು, ಬೆಳಗ್ಗಿನ ರೂಪಧರಿಸಿ ಗಗನದ ಕೆರೆ ತುಂಬಿತು. ಸೂರ್ಯ ಆಮೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆ ನೀರಲ್ಲಿ ತೇಲಿತು. ಪಾಚಿಯೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಓಡಾಡಿತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಾಹ ಆಲಂ ರವರ ಹೆಸರು ಜಗತ್ತಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಸಿಕಂದರ್ ಫುಲ್‌ಖರನೈನಿನ ಕಾಲ ಮರಳಿ ಬಂದಿದೆ. ನೌಷೇರ್‌ವಾನ್ ಏನೋ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಗಳಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕಪಟವಿತ್ತು. ನಾನು ಶಾಹನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹೇಗೆ ತಲೆ ಎತ್ತಲಿ? ಲಕ್ಷಾಂತರ ನೌಷೇರ್‌ವಾನರು (ಶಾಹನ) ನ್ಯಾಯದ ಮುಂದೆ ಲಜ್ಜಿತರಾದರು. ಯಾರು ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಶಾಹನ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾನೋ, ಅವನು ಬೇಶ್ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಮಾತಿನ ಉಪಾಯ ಪಡೆದು ಸಂತ್ಯಜನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಸಲ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಯಾವ ಮಾತು ಬರುತ್ತದೋ ಏನು ಹೇಳಿದ್ದನೋ ಆ ಮಾತಿನಿಂದ ಎಂದೂ ಹಿಂದಿರುಗಿದವನಲ್ಲ.

ಹೈಡ್ ಶಾಹ ಆಲಂ ಫನಾ; ಅಬಿಲ್ ಮುಫ್ಫರ್ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ಆದಿಲ್ ಶಾಹನ ಉದಾರತೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ
(ದ್ವಿಪದಿ ೧೯೮೦ರ ೨೧೨ ವರೆಗೆ)

ಶಾಹನ ಉದಾರತೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಕರುಣೆ ಮೋಡಗಳಾಗಿ ಉದಾರತೆಯ ಧಾರೆಗಳಾಗಿ ಸುರಿಯಿತು. ಅಗ್ನಿಯ ರೂಪ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿತು. ಆತ್ಮಧಿಕ ದಾನ ನೀರಾಗಿ ಹರಿದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತು ಆರಳಿತು. ಶಾಹನು ದಾನ ಮಾಡಿದ

ನಂತರ ಕೈ ತೊಳೆದರೆ, ಭೂಮಿ ದುಂಡಾಗಿ ಎರಡು ತುಂಡಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಹನು ದಾನದ ಅವತಾರನಾಗಿ ಆಪಾರ ದಾನ ಮಾಡುವವನಾದ. ಆದರಿಂದ ಬಲಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಣರ ಹೆಸರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಎಷ್ಟೊಂದು ದಾನಮಾಡಿ ಜಗತ್ತಿನ ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಾನದ ರಾಶಿಗಳಿಂದ ದಾನಿ ಜನರಾದರು. ಶಾಹನ ದಾನದ ನದಿ ಆಪಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೈ ಕಮಲದಂತೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಮರೆತು ನಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಮಲದಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ರತ್ನಗಳು ಉದುರುವುದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದು. ಗಗನ ಆ ನವರತ್ನಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಗಲು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಎರಡೂ ಬಗ್ಗೆ ಕೈ ಚಾಚುತ್ತಿವೆ. ಅತಿಯಾಸೆ ಶಾಹನ ಬಳಿ ಬಂದು ದಾನ ಕೇಳಿ ರತ್ನಗಳನ್ನು ನವಗ್ರಹವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಮಲಗಿತು. ಬಾದಶಾಹನ ದಾನದ ಭಯದಿಂದ ಹಿಮಗಿರಿ ಹೆದರಿ, ಬೆಳಕನ್ನು ಎಸೆದು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರಲೋಕದವರು ಹೆದರಿ ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಹೇಳಿದರು. ಪರ್ವತವೇ ಮಾಯವಾದರೆ ನಾವು ಎಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟರು. ಮನದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ತುಂಬ ಮೋಸಹೋದರು. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದಾನವಿಲ್ಲದೆ ಸುಮರ ಪರ್ವತ ಶಾಹ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಶಾಹನ ದಾನ ಪ್ರಸಾದ ಕೆಳಗೆಲ್ಲ ಹರಡಿ ನಿತ್ಯವೂ ಹಗಲೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಎಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು? ಶಾಹನು ಚಿನ್ನದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಮುದ್ರ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಮೀನಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರತ್ನ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತದೆ. ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಐದು ಮುಖವುಳ್ಳ ಒಂದು ಮೀನು ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು ಸದಾಕಾಲ ಚಿನ್ನದ ಧಾರೆಯನ್ನೇ ಉಗುಳುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಶಾಹನನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ ಕೇಳಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಶಾಹನಿಗೆ ಹೊಂದಿಸುವಂತಹ ಅನ್ಯ ಉದಾಹರಣೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಾಹನ ಗುಣಗಳು ನದಿತುಂಬಿ ಹರಿಯುವ ಹಾಗೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿಯ ಹಾಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆ ಪಡೆಯಿತು. ಹಕ್ಕಿಗೆ ತುಂಬ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ನದಿಯನ್ನೇ ಹಾಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇರುವೆಗೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಲಕ್ಷ ರೆಕ್ಕೆಯಿದ್ದರೂ ಸಹ ನಿತ್ಯಪರಿಯುವ ನದಿಯನ್ನು ಹಾರಿ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಹೀಗೆ "ಅಬ್ದುಲ್" ಶಾಹನ ಗುಣಗಳ ನದಿಯನ್ನೇ ಹರಿಸಿದೆ. ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಶಂಸಿದರೂ ಒಂದು ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

*

ಬಿಜಾಪುರ ನಗರದ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಬಗ್ಗೆ

(ದ್ವಿಪದಿ ೨೧೮ ರಿಂದ ೨೨೫ವರೆಗೆ)

ಶಾಹನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಈಗ ಕೇಳಿ. ಅದರ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು ಬಿದ್ಯಾಪುರವೂ ಹೌದು.

ಧನ್ಯ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯ ಜಾಗ ತುಂಬ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿಯಾದಂತಹದು. ಅದರ ತಲೆಯಿಂದ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರ ನೆಲೆಸಿತು. ಆದರೆ ಪೃಥ್ವಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಈ ನಗರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಚೌಕವಿದೆ. ಅಂದರೆ ಅದನ್ನು ಈ ನಗರದ ಭಜ್ಜೆ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಏಳು ಅಂತಸ್ತಿನ ಅರಮನೆಯ ರೂಪ ಗಗನದಲ್ಲಿ ದ್ವಜವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯ ಚಿನ್ನದ ಹಾಳೆ ಜೋಡಿಸಿರುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕಿರಣಗಳು ದಾರ ಕಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಕುಂಡದ ತೇಜೋವಲಯ ನೀರು ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಮಾಸಿಯ ಚಂದ್ರ ನಿಂತಿರುವನು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಾಣಿಕ್ಯದ ಹಾರಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಿವೆ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹವಳಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟ ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಭಿಂದಿಬಿ ತೋಡಿಸಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿದ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಗಳ ಹಾಗಿದೆ.

ಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ತೋಜುಗಾಡಿದ ಜಗಲಿ ಹಾಗೂ ಕೋಟೆ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಮತ್ತು ಅರಮನೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ

(ದ್ವಿಪದಿ ೨೨೬ರಿಂದ ೨೩೪ವರೆಗೆ)

ಈ ವಿಸ್ಮಯ ಪಟ್ಟಣ ಸುತ್ತಿದ ಗೋಡೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಗಲವಾದ ಕಟ್ಟಿಗಳು, ಪೃಥ್ವಿ ತನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಪದಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಶೃಂಗರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅರಾಬ ಮಧ್ಯೆ ಗರಗಸದಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಸೇರಿ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಜೋಡಿಸಿದ ಎರಡು ಲಡಿಗಳ

ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಡುನಡುವೆ ಗೋಪುರಗಳು ವಿಸ್ಮಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಪಚ್ಚೆ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ವಜ್ರ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಜೋಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲೇ ನಗರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸುತ್ತಿನ ಗೋಡೆ ಮುತ್ತುಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾದಶಾಹನ ಅರಮನೆ ಸುಂದರ ರತ್ನ-ಮುತ್ತಿನ ಹಾಗಿದೆ. ಅದು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ವರ್ತುಲ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನ ಮನೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿವೆ. ನಗರದ ಕೋಟೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾದಶಾಹನ ಮನೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ ಅರಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಕೋಟಿಯನ್ನೇ ತೆರೆದಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕೋಟಿಯೊಳಗಿಂದ ಅರಾಬ ಸೇರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸೂರ್ಯ ಅರಳಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಐಶ್ವರ್ಯ ಉಡವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿಂತಿದೆ. ಜೋಡಿ ಕೋಟಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಅಭರಣವನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ. ಅದೇ ಕೊರಳಿನ ಅಭರಣದ ನೆರಳೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಸಹ ತಿಳಿ. ಸುತ್ತಲೂ ಅದರ ಗುರುತಾಗಿವೆ. ಅರಾಬನ ಕೈ ನೆಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಈ ನಗರಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಗದಿರಲೆಂದು. ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶದವರು ವಾಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಐವತ್ತಾರು ದೇಶದ ಜನ ಸುಖ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇದ್ದಾರೆ. ನಗರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗದ ನೆರಳಿನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಅರಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಾಯು ವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತೆರೆದ ಚಾವಣಿಗಳಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಬಾದಶಾಹರ ಮನೆಗಳು ಅನ್ಯ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಾರವು. ಇಡೀ ನಗರದ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಗಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿವೆ. ನಗರದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ಅತಿಯಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಸಂತೆಯು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾರತೊಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜುಮಾ ಮಸೀದಿ ಹಾರದಲ್ಲಿ ಪದಕ ಜೋಡಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಅನೇಕ ಸಂತೆಗಳಿವೆ. ತುರಾಯಿ ಸಿಹಾ ಮುತ್ತುಗಳ ಲಡಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿವೆ.

ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೂವ ಮುಡಿದ ಹಾಗೆ ರಾಜನ ಅರಮನೆ, ಅರಮನೆ ಮುಂದಿರುವ ಬುರ್ಜನಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುವ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಈ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜ ಪ್ರತಿ ಗಂಟೆ ಪ್ರತಿ ಮಾಸ ರಾಜ್ಯ ಆಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲ ವಿಚಿತ್ರ, ತರುಣ ಕಿಶೋರನಾಗಿ ನಿಂತ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರದ ರೂಪ ತಾಳಿ ನಿಂತ. (ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರ ಸುಂದರ ಯುವ ಹುಡುಗನಾಗಿ ನಿಂತ) ತಾಳೆ ಗಂಟೆಯ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ, ನಗರ ತನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಗಗನದಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಬಂದು ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರವನ್ನು ನೋಡಿ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಕಿಸಿದರು. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಅಷ್ಟು ತಾಷೆಯಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿದೆ.

ಗಗನ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ತಾಷೆಯ ತಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗಂಟೆಗೊಮ್ಮೆ

ಡಂಗೂರ ಬಾರಿಸತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಓಡಾಡಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದರು. ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಂದಲೂ ನೀರು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮೋಡಗಳಿಂದ ಬೀಳುವ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನು ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೋವಿನಿಂದ ನರಳುವವರ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಮುರಳಿ ಮತ್ತು ಶಹನಾಯಿಯ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನು ಕೂಗಿಲ್ಲ. ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಹ ಬರಿಕತ್ತಲೆ ಓಡಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಗಳ ಅಥವಾ ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಕಾಯುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಕೇಸರಿ ಮತ್ತು ಕಸ್ತೂರಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಯಾರು, ಯಾರಿಗೂ ಹೊಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಮಂಡಲದ(ನಗಾರಿ ತರ ಒಂದು ವಾದ್ಯ)ಗಾಯನ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೇನು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಟೆಯ ಶಬ್ದ ಪ್ರತಿ ಗಂಟೆಯೂ ಹೀಗೆಂದು ಬಾರಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವರೆ ಈ ಪಟ್ಟಣ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನೆಲೆಯೂರಲಿ. ಎಲ್ಲಾ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಾರಿನ ಸಾಲುಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆಂದರೆ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರ ಕೊರಳಿನ ಅಭರಣ ತೊಟ್ಟು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ, ಎಲ್ಲಾ ರೂಪದ ಬಣ್ಣಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆಂದರೆ ನವರತ್ನಗಳ ಜ್ಯೋತಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ತುಂಬ ನೆಲೆಯೂರಿರುವರು. ಐವತ್ತಾರು ದೇಶದ ಭಾಗ್ಯವಂತರು ರತ್ನ ಜೋಡಿಸಿರುವ ಹಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರತ್ನವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ರತ್ನಗಳ ರಾಶಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ದಿನಸಿ ರಾಶಿಗಳು ಇರಲಾರವು ತಿಳಿದುಕೊ. ಅಲ್ಲೇ ಸುಗಂಧ ವಸ್ತುಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳ ಸಾಲುಗಳೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಪರಿಮಳ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹರಡುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಮಾರಣಿಕ್ಯ ಧರಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪಚ್ಚಿ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಯಾರೋ ಹಸಿರು ಮೂಡಿದ ನೀಲಿ ರತ್ನ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನೀಲಮಣಿ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ರತ್ನಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ(ಬುರ್ಜಿಯಿಂದ) ಕೇವಲ ಅಬ್ಬಕ ಅಥವಾ ಮುತ್ತುಗಳ ಪುಡಿಯ ಗುರುತು ಗಗನದ ಸಣ್ಣ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹಗಲಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ. ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು ರಸ್ತೆ ಬದಿಯ ನಗರದ ರೂಪ ಹೀಗಿರುತ್ತೆ. ಸಂಜೆಹೊತ್ತು ಇಡೀ ನಗರ ಶೃಂಗರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಸ್ತೆಬದಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೂ ಹೇಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿರುತ್ತೆಂದರೆ, ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರ ಹೂ ಹಾಗೂ ರತ್ನಗಳ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ದೀಪಗಳ ಜ್ಯೋತಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಖಗಳು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಾರಿ ಬದಿ ಬಣ್ಣಾರುಗಳು, ಎಲ್ಲಾ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೀಪದ ಮುಖಗಳ ಮೇಲೆ ಹೋಗೆ ಹೇಗೆ ತುಂಬಿದವರೆ ನಗರದ ಅಂಧಕಾರ ತುಂಬಿ ಮುಖದಿಂದ ಉದುರುವ ಹಾಗೆ. ಹೀಗೆ ಬಾಣಾರ್‌ಗಳ ಸಾಲುಗಳು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗರಿಸಿವೆ. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಜನ ಎಲ್ಲ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುವರು.

ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಸ್ವತಹ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ನೃತ್ಯ ಬಣ್ಣಾರಗಳ ಗುಣದ ಬಗ್ಗೆ ತೋರುವಿಕೆ

(ದ್ವಿತೀಯ ೨೬೯ ರಿಂದ ೨೯೫ವರೆಗೆ)

ಅದೇ ಸಾಲುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಜನ ಕಲಾವಿದರು, ಕಲೆ ಬಲ್ಲವರು ಸರ್ವಾಂಗ ರುಚಿಗಳಿಂದ ಚಿರಪರಿಚಿತರು. ಒಂದು ಕಡೆ ನಾದದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಪರಾಶಂಕನೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸುವವರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾರೂ ಸಹ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹಾಡುವರು.

ಕಿವಿಗೆ ಮೋಹಿತವಾದ ಹಾಡು ಹಾಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಜನ ಬರುವರು. ಅವರು ಬಂದು ನರ್ತಿಸಿದರೆ ಅವರ ಸರಿಸಮಾನ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರಸಭೆ ನರ್ತಕಿಯರೂ ಸಹ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯೆ(ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯೆ)ಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸುಂದರ ಸಂಪೂರ್ಣತೆ ಪಡೆದಿರುವರು. ಕಲಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ರೂಪದಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಿದವರು, ಜಿಂಕೆಮರಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಅವರು ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆದರೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಚುಚ್ಚುವ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಗುಜರಾತಿ ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು, ಚಂದನದ ಗಂಧ ಲೇಪಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಬೆಳ್ಳಿ ಪದರದ ಪಾನ್ ಬೀಡ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನುಂಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ನಕ್ಕರೆ ಅವಳ ದಂತಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆಂದರೆ, ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಮಿಂಚಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಎತ್ತರ ದೇಹದವಳು. ತಲೆಯಾಡಿಸಿ ತೂರಾಡುತ್ತ ಹೇಗೆ ನಡಿಯುತ್ತಾಳೆಂದರೆ, ಸುಂದರವಾದ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಮರಗಳು ತೂರಾಡುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಮೈಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಗಿದು ನಿಂತಿರುವಳು. ವೈಯಾರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ರಾಜಹಂಸದ ನಡಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತಾರೋ ರತ್ನದ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶೃಂಗರಿಸಿ ನಿಂತಿರುವಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಮುತ್ತು ಕಟ್ಟಿ ಸುಂದರ ಕೊರಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಉಡುಪು ಸಹ ಸುಗಂಧ ತರುತ್ತದೆ. ಬಿಸಿಯಾಗಿರುವ ಮೈಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ತರದಲ್ಲಿ ಬರುವೆವು. ಮುಂಚಾಚಿದ ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ, ಮಹಡಿ ಏಳೇಳು ಪರಾಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಹಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಬೈಶಕಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಮನೆಗಳು ಇವೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಹೂರುಗಳು [ಅಪ್ಪರೆಯರು] ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಅವು ಆ ಅಪ್ಪರೆಯರಿಂದ ಅಧಿಕ ರೂಪವೆಂತರೆಂದು ತಿಳಿ. ಯಾವದೇ ಅಪ್ಪರೆಯರಿಂದ ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೂ ಸಹ ಕೇಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಹೂರುಗಳು ಗಗನದಲ್ಲಿರುವರು. ಅದರ ಇವು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿವೆ. ಯಾವನು ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಿದನೋ ಅವನು ಮೋಹಿತನಾದ. ಎಷ್ಟೋ ಜೋಗಿ ಜಂಗಮರು ಎಷ್ಟು ಅಪಾರ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದವರು, ಜೀವಂತ ಇರುವಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ಜೀವಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಮೋಹದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಅವರ ದ್ವಾರದಲ್ಲೇ

ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದ ಹೆಸರಾಂತ ಬಾದಶಾಹರು, ಸಹಸ್ರಾರು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಾಣದ ಗುರಿಯಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುಕರಾದರು. ಇದೇ ರೀತಿ ಮತ್ತೆ ಅನೇಕ ಅನುರಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರು, ಅವರ ನೇಹ ಬಾಣದಿಂದ ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಸಂಗೀತದ ಅರ್ಥ ಭೇದಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಬಲ್ಲವರು ಗಿಳಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗುಟ್ಟು ಅಥವಾ ಭೇದಭಾವಗಳ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದಿರುವರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ರೂಪಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯೆಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಬಣ್ಣತುಂಬಿ ನಿಂತಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣಾರುಗಳು ನಗರದ ಸುತ್ತಲೂ ಇವೆ. ಬಿದ್ಯಾನಂತಹ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲೂ ಉದ್ಯಾನವನವಾಗಿದೆ. ಕಲಾವಂತರು, ಕಲಾರೂಪ ಉಡುಪುಗಳಿಂದ, ಇವು ಸುಂದರವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳು. ಮರಗಳ ಹಾಗೆ ನಿಂತಿರುವರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತುಂಬಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ ಪಟ್ಟಣ ವಿವಿಧಕಡೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಬಣ್ಣಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ, ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹದರಲ್ಲಿ ಬಾದಶಾಹನು ಜರಿ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಂದರೆ, ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಸೌಂದರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಣವು ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಮುದ್ರವಾದರೆ, ಶಾಹನು ಅದರ ಸೂರ್ಯ. ಅದರ ಕಿರಣಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅದೇ ಕಿರಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಹೃದಯದ ಕಮಲ ಆರಳುತ್ತದೆ. ಜನ ಅವರಾಧ ದುಃಖದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಮರೆತಿದ್ದಾರೆ.

ಶಾಹ ಅಲಂ ಪನಾಹರವರ ದರ್ಬಾರಿನ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೨೯೬ ರಿಂದ ೩೧೧ವರೆಗೆ)

ಬಾದಶಾಹನ ದರ್ಬಾರಿನ ಶೃಂಗಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗ ಕೇಳಿ. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ವಾದ್ಯಗಳು(ನೌಬತ್) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುತ್ತವೆ. ಎತ್ತರವಾದ ಹೊಸ್ತಿಲಿನ ರೂಪ ಕಾಣಿಸುವುದು, ಹೇಗೆಂದರೆ ಎರಡು ಗಗನಗಳು ನಿಂತು ಪರಸ್ಪರ ತಲೆ ಗೂಡಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ. ಆದರೆ ಗಗನ ನೋಡಿ ಹಂಬಲಿಸುವವನಾಗಿ ಎರಡು ಕಡೆ ಕುಳಿತು ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಕಮಾನಿನಂತಾಗಿದೆ. ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ದ್ವಾರಗಳು ಚಂದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅವು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಸೇರಿ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸಲು ಕಾವಲುಗಾರರು ನಿಂತಿರುವರು. ಅಪರಂಜಿ ಮತ್ತು ರತ್ನವಿಚಿತ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿ ಅನೇಕ ಕುದುರೆ ಸವಾರರು, ಆನೆ ಸವಾರರು ನಿಂತಿರುವರು. ಬಾದಶಾಹ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಅನೆಗಳು ನಿಂತು ಆನಂದದಿಂದ ತೂಗುತ್ತಿವೆ. ಗಗನದ ಶಾಹನ ಹೊಸ್ತಿಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಹಾಗೆ. ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕಣ್ಣಲೆ ಮದ್ಯ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿದ ಹಾಗೆ. ಅವು ಬೆಟ್ಟಗಳು ಚಲಿಸಿದಹಾಗೆ ನಡೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಬಿದ್ಯಾಪುರ ನಗರ ಸಮುದ್ರದ ಹಾಗೆ ತುಂಬಿದೆ. ಗಗನದ ಶಾಹನ ಹೊಸಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಮೋಜು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಆನಂದದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುವ, ಹಡಗೆಂದು

ತಿಳಿಯಿರಿ. ಮಹಾವತ್ ಗುರು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಅಂಕುಶ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳ ಹಾಗೆ ಒಂಟಿಗಳ ಸಾಲು ನಿಂತಿವೆ. ವಾದ್ಯಗಳು (ನೌಬತ್) ಬಾರಿಸಿದಾಗ ಶಬ್ದದ ಅಲೆಗಳೇ ಕೂಗುತ್ತವೆ. ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲದೇ ಕುದುರೆಗಳು ಚಂಚಲತೆ ತುಂಬಿ ಮೀನಿನ ಹಾಗೆ ಒಂದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರವು. ನಿಂತಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಬಹಳ ಜೋರಾಗಿ ಅಂಗಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಾರಿದಾಗ, ಹೊಳೆಯುವ ಎರಡು ಕೈಗಳಂತೆ ಸೇರಿದ ಹಾಗೆ ಮನ ಮೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಯಾವಾಗ ಆಮೆಗಳು ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೋ, ಆಗ ಮೀನುಗಳು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಓಡಾಡುತ್ತವೆ. ಮಾರಕ ಬರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಂಪಿಸಲಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ ಹರಿಯುವ ನದಿಯ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳು ಬಂದು ತಿರುಗಿದ ಹಾಗೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಾದಶಾಹನ ದರ್ಬಾರ ತುಂಬಿದಾಗ. ಈಗ ಕೇಳಿ ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ಗುಣ ಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ.

ಅಲಂ ಪನಾಹರವರ ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ
(ದ್ವಿಪದಿ ೩೧೨ರಿಂದ ೩೪೩ ವರೆಗೆ)

ಈಗ ಕೇಳಿರಿ ಬಾದಶಾಹನ ಅರಮನೆಯ ಗುಣ. ಅವನಿರುವ ಜಾಗ, ಇದರ ಹೆಸರು ನೌರಸ್‌ಮಹಲ್ ಎಂದು, ಆದರೆ ಅರಮನೆಗೆ ನೌರಸ್ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಹೆಸರಿಡಲಾಯಿತು. ನಿತ್ಯವೂ ರೂಪ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ನೌರಸಿನ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ ಅದೇ ಅರಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾದಶಾಹರವರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಕುಳಿತಿರುವ ಹಾಗೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ ನೌರಸ್ ಮಹಲ್ ಹೇಗೆ ಎದ್ದಿದೆಯೆಂದರೆ, ಗಗನವು ಅದರ ಗುರುತಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಗಗನದ ಏಳು ವಿಣೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಸೇರಿದರೂ ಸಹ ಅದು ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ಒಂದು ಅಂತಸ್ತಿನ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗಗನ ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮರೆಯಾದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾಗದಲ್ಲೂ ಸಹ ಕಮಾನುಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ವಿಚಿತ ನೌರತ್ನ ಕೂಡಿಸಿದ ಅಪರಂಜಿ ಜರಿಯ ಅಲಂಕಾರ, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಒಂಬತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು/ನವಗ್ರಹ ಆದವು. ಗಗನ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿ ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೇ ಮುಖವಾಗಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಳಸವಾದ ತನ್ನ ಛಾಯವನ್ನೇ ತುಂಬಿ ಹಗಲಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ. ಭೂಮಿ ತನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ತಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೋಟೆ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕಂಗೂರದ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿತು. ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಝಂಕವಿಟ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿ. ಬೆಳಕು ಬಿದ್ದು ಹಗಲಾಗಿ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗಿತು. ರಾತ್ರಿ ಬೆಂದು ಕಾಡಿಗೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹರಡಿದಾಗ ಜನಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅದು ಸುತ್ತಲೂ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಗಗನ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಪಟ್ಟು ಸುಟ್ಟು ತನ್ನನು ತೆಳ್ಳನೆ ಬಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಮೈಯನ್ನೇ ಹರಿದ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸೂರ್ಯ ಬೆಂಕಿಯ ಹಾಗೆ ಕೆಂಪನೆ ಸುಟ್ಟು ಆಕಾಶಗಂಗೆಗೆ ಸೌದೆಯಿಟ್ಟು ಹೊಗೆಯಾಡಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಕೆಂಡ ಬಿದ್ದು ಚಂದ್ರ ಸುಟ್ಟು ಆರಿ ಬೂದಿಯಾದ. ಅದರ ರೂಪ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕಾಣಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕರಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹರಳು ಕಲ್ಲು ನೀರಾಗಿ ಒದ್ದೆಯಾದ ಸುಣ್ಣ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಾಗ ಅವು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಗಗನ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಹೀಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ. ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಲಂಕಾರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಹಗಲು ಇರುಳು ಎರಡು ಕೆಲಸದಾಳುಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ಬುನಾದಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ. ಹಗಲು ಗಗನದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಲೆ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಾಗ ಸೂರ್ಯ ವಜ್ರಗಳ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ. ಆ ನಿತ್ಯ ಹರಿವ ಹೊಳೆ ಆಗ ಎದ್ದು ಮಧ್ಯ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ನೀರು ಸುರಿದು ಕಿರಣದ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ರಾತ್ರಿಯು ಸಹ ತನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಚಂದ್ರ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಆರಡು ಸುಣ್ಣ ಮಾಡಿ ಗಾರೆ ತಯಾರಿಸಿದ. ಗಾರೆಯನ್ನು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತಂದು ಎಸೆಯುವಾಗ ಅದು ಹಾರಿ ಬಿದ್ದಾಗ ಹನಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಾಗಿ ಹರಡಿದವು. ನೌರಸ್ ಮಹಲ್‌ನಲ್ಲಿ ನೌರತ್ನಗಳು ಖಚಿತವಾಗಿವೆ. ಸುಣ್ಣ ಇಲ್ಲ, ಹರಳುಗಳಾಗಲಿ ಬಾದಶಾಹನಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂಬುದು ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಾರಸವಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಕಲ್ಲಿನ ರೂಪ ಧರಿಸಿದ ಇದು ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ತಾಗಿದರೆ ಅದು ಚಿನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಹ ಅಲಂಕಾರವರ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿ ಬಿದ್ದರೆ, ಕಲ್ಲು ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಗೆ ಸುಂದರವಾದ ರತ್ನ ಹಾಗೂ ಚಿನ್ನ ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳ ರಾಶಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಕಂಡಾಗ, ಅರಮನೆಯ ರೂಪಶಾಳಿ ನೌರಸ್ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಗಗನಮುಟ್ಟಿತು. ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನ ತೋಟ ತುಂಬ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವಚರರು ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವರ್ಗ ಮರೆತು ಬಂದರು. ಪರಸ್ಪರ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದರು. ಆದಿ ಈ ರೀತಿಯ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ ನೋಡಿ ಸರಿಪಡಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದುರಸ್ತಿಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಅರಮನೆಯ ಸರಿಸಮಾನ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅರಮನೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸುಂದರವಾದ ಶೃಂಗಾರ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಂಬ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ರತ್ನಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದೆ. ನೆಲ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿ, ಜಗಲಿಗಳು ಕುಂದಣದಂದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹರಳು ಅಮೂಲ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ತಂದು ಜೋಡಿಸಿದರು. ಚಿತ್ರ ಬರೆದು, ಬರೆದ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ಮೂಡಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೇಖೆ, ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದಿಯು ಕುಸುರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತ. ಗಮನವಿಟ್ಟು ರೇಖೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದ. ಆಗೋಚರ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬರೆದ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಅರಮನೆಯ ತೋಟದ ಒಂದು

ಭಾಗವನ್ನೂ ಬರೆದ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಲ್ಲ ಈ ಅರಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಗುರುತು ಪಡಿಸಿದ.

ಹಜ್ಜತ್ ಶಾಹ ಅಲಂ ಪನಾ:ರವರ ಸಭೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೩೪೭ರಿಂದ ೩೪೯ ವರೆಗೆ)

ಅರಮನೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಪಂಚ ಹೊಸ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ರತ್ನ ಖಚಿತ ಜರಿ ರತ್ನಗಂಬಳಿ ಹಾಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದವರು ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾದಶಾಹರವರ ಸಿಂಹಾಸನ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ, ಯುವಪ್ರಪಂಚ ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು ನಗುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅದರ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಖಚಿತ ವಜ್ರ ರತ್ನಗಳ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಹೊಳೆಯುವ ದಂತಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರತ್ನಗಳೊಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಖಚಿತವಾದಂತೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳು ಮೂಡಿದಂತೆ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡೂ ಕಡೆ ಗೋಲಾಕಾರದ ದಿಂಬು ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯ ಹೂಬಳ್ಳಿಗಳು ಜರಿ ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದೆ. ಯುವತಿ ಪ್ರಪಂಚ, ರುಧೆ ತೊಟ್ಟು ಶೃಂಗರಿಸಿದಂತೆ ಎರಡು ಕಡೆ ಸುತ್ತಲೂ ಏರುಯೌವನ ಅಲಂಕಾರ. ರತ್ನಖಚಿತ ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿದ ಮೇಣದ ಬತ್ತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟಾಗ ಎರಡು ನಾಲಿಗೆಗಳು ಸೇರಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದೇನು ಒಂದು ಕಿರಿಯೇ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇಣದ ಬತ್ತಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಕಮಲಗಳ ಮೊಗ್ಗಿನ ಹಾಗಾಗಿದೆ. ಅವು ಅರಿವ ನಂತರ ಕರಿ ಚೂರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೊಗ್ಗಿನ ಮೇಲೆ ದುಂಬಿ ಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ರತ್ನಖಚಿತ ಮರಗಳು ಇಡಲಾಗಿವೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಸಖಿಗಳ ಹಾಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿವೆ. ಮರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೊಂಬೆಯೂ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಿವೆ. ಸಖಿಗಳು ಕೈಜೋಡಿಸಿ (ಕೈಯಲ್ಲಿ) ರುಮಾಲುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಬಾದಶಾಹ ಮತ್ತು ಸಿಂಹಾಸನ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಹೀಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರಪಂಚ ತಲೆಮೇಲೆ ಖಚಿತಹೂ (ತಲೆಯ ಆಭರಣ) ಮುಡಿದು ಬಂದ ಹಾಗೆ ಬಾದಶಾಹನ ಇಡೀ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಣ್ಣ ಅಪರಂಜಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಳು ಸೇರಿ ಪ್ರಕಾಶ ಹರಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬಾದಶಾಹನ ಗಡ್ಡ ಪಚ್ಚಿ ಜೋಡಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಕೆಂಪನೆಯ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಎರಡು ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕಣ್ಣಿನ ನೇತ್ರಗಳು ಬಿಳಿಪಿನ ಮಿಶ್ರಣಿಯಿಂದ ಚಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನೀಲಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವಂತಹ ಮತ್ತು ಜೋಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂಗು ದೀಡುರಿಯ ರತ್ನದ ಮಧ್ಯ ಗೆರೆಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳು ರತ್ನಗಳ ಗಣಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಬಾದಶಾಹನ ಗೋಲಾಕಾರದ ಬೆರಳುಗಳು

ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಉಗುರುಗಳು ಪುಷ್ಕರಾಗದ ಹೊಳಪು ಸೇರಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿವೆ. ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಮಹಂದಿ ಉಗುರುಗಳ ಮೇಲಿದೆ. ಅದು ಹಳದಿಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಹರಳಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ಜೋಡಿಸಿದಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ರತ್ನಗಳ ಜ್ಯೋತಿ ಇದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ತನ್ನ ಸಹಸ್ರಾರು ಕಿರಣಗಳೊಡನೆ ಮರೆಯಾದ ನೌರಾಫಹಲ್ ಗಗನವಾದರೆ, ಸಿಂಹಾಸನ ಸೂರ್ಯ ಅಲ್ಲವೇ ನವರತ್ನಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಕಿರಣಗಳ ಜ್ಯೋತಿ ತುಂಬಿದೆ. ಆದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಉದ್ಯಾನವನದ ಗುರುತು ಬಾದಶಾಹರವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರವರೆಲ್ಲರೂ ಹೂಗಳೆಂದು ತಿಳಿ. ಯಾರೋ ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದರೆ, ಮತ್ಯಾರೋ ಹಳದಿ, ಯಾರೋ ಬೂದು ಬಣ್ಣ ಮತ್ಯಾರೋ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವ, ಮತ್ಯಾರೋ ನೇರಳೆ ಬಣ್ಣ, ಯಾರೋ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ, ನಸುಗೆಂಪು ಹೊಳೆಯುವ, ಯಾರೋ ಹಸಿರು, ಮತ್ಯಾರೋ ಪಾಚಿ ಬಣ್ಣ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿವೆ. ಐವತ್ತೆರಡು ರೀತಿಯ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ಎಲ್ಲರೂ ಹಚ್ಚಿರುವರು. ಆದರೆ ಪರಿಮಳ ಆಕಾಶದವರೆಗೂ ಹರಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದವರೆಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ದೇವಚರಿತೆ ಈ ಪರಿಮಳದಿಂದ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಹರ್ಷ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಆರಿವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಯಾವ ಬಾದಶಾಹ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಆಳುತ್ತಿರುವನೋ? ಅವನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪರಿಮಳ ಹರಡಿದೆ, ಭಗವಂತ ನಮ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ದಿನದಿಂದಲೂ ಈ ರೀತಿಯ ಪರಿಮಳ ನಮಗೆಲ್ಲೂ ನೋಡಲೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಕೃತಿ ಚಾಚಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಆ ಶಾಹನ ಕಾಲ ನೀನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರು. ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆಯೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಶಾಹನ ಗುರುತನ್ನು ಕಾಯಂಗೊಳಿಸು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಜನ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಈ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಹೂಗಳು ಅರಳಿವೆ. ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಅತಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿನ ಒಂಬತ್ತು ಒಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದಿರುವವರು. ಬಾದಶಾಹನ ದುಂಬಿ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೂವಿನ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು ಮಾತಿನ ಬಳಿ ರಸಹೀರಿ ಮೊಗ್ಗಿನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ. ಅಂದರೆ ಈಗಿರುವ ಬಾದಶಾಹನು ಮದನನ ರೂಪ ತಾಳಿದ್ದಾನೆ. ನವರತ್ನ ಖಚಿತ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮುಖದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ರತ್ನಗಳ ರಾಶಿಗಳನ್ನೇ ತಂದು ಸುರಿದರು. ಮದನರಾವು ಬಂದ ಹಾಗೆ ರೂಪಧರಿಸಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಆದರೆ ಮದನ ರೂಪ ಮತ್ತು ಶಾಹ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಜ್ಯೋತಿ ಚಂದ್ರನ ತಳದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮಾಯವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಜನ ಮದನರೂಪದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ಬಣ್ಣರಹಿತವಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಏನೂ ಗುರುತು ಸಹ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಾಹನ ರೂಪ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದೆ. ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರತ್ನದ ಜ್ಯೋತಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯಗಳೂ ಸೇರಿ ಎದ್ದರೂ ಅದು ಶಾಹನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಒಂದು ದೀಪದ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಬಾದಶಾಹ ಅಲಂಕಾರದ ಅತಿಸುಂದರವಾದ ರಾತ್ರಿಸಭೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕಾಶದವರೇ ವ್ಯಾಮೋಹಗೊಂಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿತೀಯ ೩೮೭ ರಿಂದ ೩೯೯ ವರೆಗೆ)

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಾಹನ ರೂಪವನ್ನು ಇಣಕಿ ನೋಡಿ ರಾತ್ರಿಯೂ ಬಂದಿತು. ಗಗನದ ಉಪರಿಗೆಯಿಂದ ತಲೆಸುತ್ತಿ ಬಿತ್ತು. ತಲೆಗೆ ಮುಡಿದ ಹೂಗಳು ಚೆಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಡಿದವು. ಬೆಳ್ಳನೆ ರೂಪವಾಗಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ರಕ್ತದ ಹನಿಗಳು ಸುರಿದು ಅವೇ ಮನಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿದು ಬೆಳಕು ಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಬಾದಶಾಹನ ವ್ಯಾಮೋಹದ ಕಾರಣ ರಾತ್ರಿಯ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪಾಯಿತು. ಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ ಮುಖದ ರೂಪ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಸೂರ್ಯ ಶಾಹನ ಕಿರಣಗಳಾಗಿ, ಪಂಜಗಳ ಉರಿಯುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ರಾತ್ರಿಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಂಜಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ ಅಂದರೆ ಕಸೂರಿಯ ರಾಶಿಯಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ರತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಹರಡಿವೆ, ಪಂಜಗಳು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಸಂಜೆಯು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪೃಥವಿ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಗಗನಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಡೀ ಭೂಮಿಯೂ ಆಕಾಶದಹಾಗೆ ಹೊಗೆ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಹರಡಿದಾಗ ಪಂಜಗಳೆಲ್ಲ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ದೀಪಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಅರಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಹಾಗೂ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮರಗಳ ಹಾಗೆ. ಅಂದರೆ ಮನಸಾರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಲೆಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಮೈ ಮೇಲೆ ರತ್ನಖಚಿತ ಚಾದರ್ ಹೊದಿಸಿದ. ಈ ಖಚಿತ ಮದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾದಶಾಹನು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುವನೆಂದರೆ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ರತ್ನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಜ್ರ ಕಾಣಿಸುವ ಹಾಗೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ತಾನೇ ರಾತ್ರಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ತನ್ನನೇ ಮರೆತು ತನ್ನ ವಿವೇಕವೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಬಾದಶಾಹನ ಸಭೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಐಷಾರಾಮದಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಯಿತು. ಈಗ ನಾನು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಕೇಳಿ.

ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಹೊಸದಿನ ತನ್ನ ನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿ ಬಾದಶಾಹನ ಸಭೆಗೆ ಆಗಮನದ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿತೀಯ ೪೦೦ ರಿಂದ ೪೦೪ ವರೆಗೆ)

ರಾತ್ರಿಯ ಕೋಗಿಲೆ ಗಗನದ ಬಸದ ಮೇಲೆ ಹಾರಿದಾಗ ಹಗಲಿನ ಗಿಡ್ಡ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂಜಾನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿತು. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಗಗನ ಹಾಗೂ ದಿಗಂತ ಕೆಂಪು ರಕ್ತದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ರಾತ್ರಿ ಮುಳುಗಿದ ನಂತರ ಹಗಲು ಮೂಡಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಕರ್ಪುರದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ರೋಮಿನ ಶಾಹನ ಕೆಂಪು ಹೊಸಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯನ ರೂಪ ಕಿರಣಗಳು ಡೇರೆಯ ಹಗ್ಗಗಳಾಗಿ

ಹಾಕಿತು. ಹೀಗೆ ರಾತ್ರಿ ಹೋಗಿ ಬೆಳಗಾದ ನಂತರ ಶಹನ್ ಶಾಹನು ಬೇಟೆ ಆಡಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು.

ಬಾದಶಾಹ ಆಲಂ ಪನಾಹನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರಿಗೆ ಶಿಕಾರಿಗೆ ಹೊರಟ ಸೈನ್ಯದ ಗದ್ದಲ ಹಾಗೂ ಅದರ ಭಯಂಕರ ಗರ್ಜನೆ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೪೦೫ರಿಂದ ೪೨೭ ವರೆಗೆ)

ಬಾದಶಾಹನ ಪ್ಲೂಮಾನ್ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೀಗೆ ಆಯಿತು. ನಗಾರಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಬಾರಿಸಿ ಆಜ್ಞೆ ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಡಂಗೂರ ಕಿರುಚಿದವು. ಗರ್ಜನೆ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಆಕಾಶ ಭೂಮಿ ಕಂಪಿಸಿದವು. ಮೊದಲಿಗೆ ಮೂರು ಕಟ್ಟಕೆಗಳ ಡಂಗೂರಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ತ್ರಿಲೋಕಗಳು ಹೆದರಿದವು. ನಗಾರಿಗಳ ಶಬ್ದದ ಗರ್ಜನೆಯ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲ ತುಂಬಿತು. ಆ ಶಬ್ದ ಏರಿ ಗಗನದ ಮೇಲೆ ಧುಮುಕಿತು. ಆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಆಕಾಶದ ಎದೆ ಸೀಳಿತು. ಅದರ ಯಕೃತ್ತು ಕೆಂಪು ಮಿಂಚಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತೆಂದು ತಿಳಿ. ನೋವಿನಿಂದ ಕಿರಿಚಾಡಿ ವ್ಯಾಕುಲತೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ನಗಾರಿಗಳ ಶಬ್ದದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ತುಂಡಾದರೂ ಈ ಪೃಥ್ವಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅವಿಂಡವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಸೀಳಿ ಒಂಬತ್ತು ತುಂಡಾಯಿತು. ಭಯ ಭೀತಿಯಿಂದ ರಕ್ತ ನೀರಾಗಿ ಉದುರಿತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ದರ್ಬಾರ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು, ಅಂದರೆ ಪೃಥ್ವಿ ತಟ್ಟಿ ಇದ್ದಹಾಗೆ ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ. ಸದಾ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೊಡ್ಡ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ನಗಾರಿಗಳ ಧಮಕ್ ನಾದ ಕೇಳಿ ಕಂಪಿಸಿತು. ನದಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೀರು ನಗಾರಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅಲುಗಾಡಿ ಆಲೆ ಆಲೆಯಾಗಿ ಓಡಾಡಿತು. ಸಮುದ್ರದ ಆಲೆಗಳು ನಾಲಿಗೆ ಚಾಚಿ ಹೀಗೆ ಕೂಗುತ್ತವೆ. ಶಾಹನ ನಗಾರಿಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಾನು ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ವ್ಯಾಕುಲತೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ನಗಾರಿಗಳ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ತಲೆ ಸುತ್ತಿ ಹುಚ್ಚಾಗಿ ನದಿ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ರಾತ್ರಿಯ ಸೆರಗು ಜಾರಿತು. ಪೃಥ್ವಿ ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದಾಗ ಯೌವನವು ಬಿಚ್ಚಿದಂತೆ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಕಾಣಿಸಿದವು. ತಲೆ ಕೂದಲೆಲ್ಲ ಮೈ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರ ನಿಂತಿದೆ. ಮೈ ಮೇಲಿನ ರೋಮ ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಹುಲ್ಲು ನಿಂತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣೀರು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಯನದ ಚಿಲುಮೆ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅವು ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದುವು. ಗಗನವು ಮೇಲಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯ ಈ ಕಳವಳವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಂತಿರುವ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸಿ ಮೇಘ ಧಾರೆ ಸುರಿಸಿತು. ಎಂಟು ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ಸಖಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರ್ವ ರೂಪದ ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಾದಶಾಹನ ನಗಾರಿಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಸಂಗೀತದ ಉಪಕರಣದ ವಾದ್ಯವೂ ಸಹ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ನಗಾರಿಗಳ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಾಸೂಕವೂ(೧) ಸಹ

ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಕಿವಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಂಡಲ(೨) ಹೊಡೆದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ನಗಾರಿಗಳ ಅಗಾಧ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸಲಾರದೇ ಮಿದುಳು ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ ತಲೆಬುರುಡೆ ಸೀಳಿತು. ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಆಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಹೊದಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಬಾದಶಾಹನು ಹೀಗೆ ವಾದ್ಯ ಮಾಡಿಸಿ, ಶಿಕಾರಿ ಮಾಡಲು ಹೊರಟನು. ಲೋಕ ತ್ರಿಲೋಕವೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೆದರಿ ನಿಂತವು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಾಹನ ದಂಡು ಬಂದು ಸೇರಿತು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸೈನ್ಯ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ನಿಂತಿತು.

ಬಾದಶಾಹ ಆಲಂ ಪನಾಹನವರ ಆನೆಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೪೨೮ ರಿಂದ ೪೫೦ ವರೆಗೆ)

ಮೊದಲಿಗೆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವದ ರೂಪವೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. ಅಂಧಕಾರದ ಅಲೆಗಳ ಚಂಡಮಾರುತ ಎದ್ದು ಹಗಲಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ. ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದರೆ ಅವು ಒಣಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಒಣಗಿರುವ ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ಆದೇ ನೀರು ಚೆಲ್ಲಿದರೆ ಸಮುದ್ರ ತುಂಬಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನೋಡುವ ಜನ ಶಿವಾಲಕ ಪರ್ವತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳು ಬಾದಶಾಹನ ಮದವೇರಿಂದ ಆನೆಮರಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಕೆನ್ನ ಸೇಂದೂರದ ಹಾಗೆ ಕೆಂಪಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅವು ಮುಸ್ಸಂಜೆಯ ಹಿಂದೆ ಕತ್ತಲೆ ತಗುಲಿದ ಹಾಗಿದೆ. ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸೊಂಡಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗರ್ಜಿಸಿದರೆ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಕೋಲಾಹಲ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮೇ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ದಂತಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆಂದರೆ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ಮೊಳಕೆ ಒಡಿದಂತೆ ಪಂಸಗಳ ಗುಂಪುಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದು ಹಾರದಹಾಗೆ ನಿಂತರೆ ಶಿವಾಲಕ ಪರ್ವತವೇ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಕಿರಿ ಮೋಡಗಳು ಅವರಿಸಿವೆ. ಕೊಕ್ಕರೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಯು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಇಲ್ಲವೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದ ಹಾಗೆ, ಅವು ಈ ದಂತಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿವೆ. ಆ ದಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹರಳುಗಳು ಖಚಿತವಾಗಿರುವುದು ರತ್ನಗಳ ಹಾಗೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮೊಳೆಗಳಿಂದ ಖಚಿತ ಹಾಗೆ. ಪಂಚರಂಗಿ ರೇಷ್ಮೆಯ ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವುದು ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಹಾಗೆ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಆನೆಗಳು ಕಣ್ತಲೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಾಮಾಂಧತೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಬೆಟ್ಟಗಳೇ ಓಡಾಡುವಂತೆ ಮತ್ತೆ ಅದರಿಂದ ಜಲಪಾತ ಹರಿಯುವ ಹಾಗೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಆನೆಗಳ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಪಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಆ ಸರಪಳಿಗಳು ಎರಡು ಹಾವುಗಳು ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇ ಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಆನೆಗಳ ತಲೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಸುಂದರವಾಗಿ

ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಉತಾರ್ ಹೇಗೆಂದರೆ, ನೀಲಂ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಹಾವುಗಳು ಪರಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. (ಅಂದರೆ ಆನೆಗಳ ಹಣೆಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ) ಕೆಲವು ಆನೆಗಳಿಗೆ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ ಪೃಥ್ವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರತ್ನವಿಚಿತ ಕಂಗನ ಅಲುಗಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಆನೆಗಳ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದ ಸರಿಗೆಗಳಿಂದ ನೇಯ್ದ ಬಟ್ಟೆಯ ಜೇನು ಹಾಕಿ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಆ ಆನೆಯೂ ಚಿನ್ನದ ಬೆಟ್ಟದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಆನೆಗಳು ಹಸಿರುಬಣ್ಣದ ಟೊಂಗೆಯ ಹಾಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಅವುಗಳು ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಮರಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಆನೆಗಳಿಗೆ ಕೆಂಪು ಟೊಂಗೆಗಳಂತೆ ಅಪಾರಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಸುರಿಯುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಆನೆಗಳು ಬಿಳಿ ಟೊಂಗೆಯಂತೆ ಧ್ವಜ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿವೆ. ಅವು ಪರ್ವತಗಳಿಗೆ ಆಕಾರದ ಸರಗುಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಮಾವುತ ಅಂಕುರ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತ ಆನೆಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯ ಬೆಟ್ಟದ ಕಡೆಗಿದ್ದು, ಹೊಸ ಚಂದ್ರನ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣಗಳ ಟೊಂಗೆಗಳು ಸೇರಿ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲೆ ಮರಗಳು ಹರಡಿದ ಹಾಗೆ ಉಬ್ಬಿದವು. ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಆದಿಲ್ ಶಾಹರಿಗೆ ಆನೆಗಳು ಬಂದು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದವು. ಈಗ ಕುದುರೆಗಳ ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ರೂಪಗಳು ಹೇಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ.

ಬಾದಶಾಹ್ ಆಲಂಪನಾಹ್ ರವರ ಕುದುರೆಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೪೫೧ ರಿಂದ ೪೭೧ ವರೆಗೆ)

ಬಾದಶಾಹನ ಚಂಚಲ ಕುದುರೆಯ ಗುಣ. ಅದು ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ. ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಬೋರ್, ಕಮಿಯತ್, ಗಡ್ಡೆ ಕರಂಗ್, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಚಾಲ್ ನಖರೆ ಜೊ ಲ್ಲದ್ ಸುರಂಗ್, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹಾಂಸ್ಲಿ ಹೌರ್ ಅಲ್ಲಖ್ ನಿಗಾರ್, ಕರ್ಹೀ ಮತ್ಸ್ಯಾ, ಪಂಚ್ ಕಲಿಯಾಣ್ ಸಾರ್, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಜೋರ್ ದೀನಾರೆ ಸಂದಲ್ ಅನಕಬೂತ್, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ರಂಗ್ ಸಾರಂಗ್ ಮಸ್ಕಿ ಸೊ ಜ್ಯೋತ್, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಮತ್ತು ಸಮಂದ್ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುದುರೆಯೂ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಚಿತ್ರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಲಾಸಾಯಿ ಜಾತಿಯ ಕುದುರೆ, ಅರಬ್ ದೇಶದ ಕುದುರೆ, ನಿಖಾನೆ ಇರಾಖಿನ ಕುದುರೆ, ಬದಖ್ತಾನಿ ಕುದುರೆ, ಕಫ್ ಗುಜರಾತ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕುದುರೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿ.^೧ ಬೆಂಕಿ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ, ಹಾಗೂ ಕಿವಿ ಮೀಳ್ಕದಲೆ ಕತ್ತಿರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿದರೆ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುವಂತಹ ಅವುಗಳು ಓಡಲಾರಂಭಿಸಿದರೆ ನದಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಕಾಲು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ನದೀ ಮಧ್ಯದ ಸೆಳವು ಸಹ ದಾಟಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಪವನದ ರೂಪವಿದೆ ಎಂದು ಯಾವ ಕಿವಿ

ಕೇಳುತ್ತಾ? ಅದು ಬಾದಶಾಹನ ಅರಬಿಕುದುರೆ. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಅದರ ನಿಶಾನೆ ನೋಡಿತು. ಮತ್ತೆ ಅದು ಏನಾದರೂ ಪವನದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪಣ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಪವನ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುವುದು, ಅದೇ ಮುಂದಿರುತ್ತದೆ. ಜೋರಾಗಿ ಎಳೆಹಿಡಿದು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟರೆ ಅದರ ಹಾಗೆ ಜೊತೆಗಾರನಿಗೆ ಆ ರೀತಿ ಕುಣಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಜಿಗಿತ ಜಿಗಿದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಹರಳು ಹಾರುತ್ತವೆ. ಇದು ಎಲ್ಲೂ ನೋಡಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಬರಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸವಾರನ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಕರೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬೆಂಕಿಯಾಗಲಿ ನೀರಾಗಲಿ ನೋಡಿ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಪವನದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಹೂವಿನ ಒಂದು ಕಣ ಹಾರಿ ಬಂದು ತಗುಲಿದರೆ ಸಾಕು, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅದರ ಮೈ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ರೋಷಾವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗುವುದು. ಅದರ ಅಹಂಬಾವದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಜಿಗಿತದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ಪಾರು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಚಮತ್ಕಾರದಂತೆ ಅದು ಎಷ್ಟು ಮಿಂಚಿನ ಓಟ ಓಡುತ್ತದೆಂದರೆ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಸಹ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಅದರ ಜೊತೆ ಹೋಗಲಾರದು. ನಿತ್ಯವೂ ಬಾಣಗಳು ಅದರ ರೆಕ್ಕೆಯಂತೆ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುವಂತೆ ನಿತ್ಯವೂ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮನ್ವೀತ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹಾರುವ ತೊಟ್ಟಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಅದರ ಈ ಕುದುರೆಗಳ ಓಟ, ಹಾರಿಹಿಡಿಯುವಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಚಾರ ಕಲಿತೆ. ಕೆಲವು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಜೇನು, ರತ್ನ ವಿಚಿತ ಲಗಾಂ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕೊತ್ತಲ ಕುದುರೆ (ಮರವಾಣಿಗೆ ಕುದುರೆ) ರತ್ನ ವಿಚಿತದ ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಮಕಮಲ್ಲಿನ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಜಿರಿಯ ಹೂಬಳ್ಳಿಯ ಅಲಂಕಾರ, ಕೆಲವು ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತು ರತ್ನವಿಚಿತ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಬಾದಶಾಹರು ಈ ರೀತಿ ಅಲಂಕೃತ ಎಲ್ಲ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬಾದಶಾಹರೇ ಜೀವನದ ಆಧಾರವಾಗಿರುವರು.

ಬಾದಶಾಹ್ ಆಲಂಪನಾಹ್ ರವರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿದವರ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೪೭೨ ರಿಂದ ೪೯೭)

ಈಗ ಬಾದಶಾಹನ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿದವರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದ ರಾಜಕುಮಾರರು ಸವಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವರು. ಗಾಳಿ ಬಾದಶಾಹನ ಶೃಂಗ ಸಭೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಗಾಳಿಯು ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಗಿಡ ಮರಗಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಿಡಮರಗಳಿಂದ ಮುಖದ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ಅರಳಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿತು. ಮರಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ತಾವೇ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡುವು. ಟೊಂಗೆಗಳ ಕೈ ಬೀಸಿ ಎಲೆಗಳಿಗೆ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು.^೨ ಭಗವಂತ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ದಿನದಿಂದಲೂ

ಈ ರೀತಿಯ ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಗಾಳಿ ಎಂದೂ ತಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಟೊಂಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೇಳಿತು. ಈ ರೀತಿಯ ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಪರಿಮಳ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಏನು ಸಮಾಚಾರ. ಓ ಗಿಡಮರಗಳೇ ಈ ಗಾಳಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿರುವನೇ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳುವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಾದಶಾಹ ರಾಜ್ಯ ಆಳುತ್ತಿರುವನು. ಅವನಂಥವನೆಂದರೆ ಯಾರೂ ಸಹ ಕೇಳಿಲ್ಲ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಆದೇ ಮರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಫಲ ನೀಡುವುದು. ಆ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯದ ತೋಟಗಳೇ ಆಡಗಿವೆ. ಆದರೆ ಗಗನ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಹನ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ಗುರುತನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಪೃಥ್ವಿ ತನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಪುರದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದೆ. ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯುನ್ನತ ರತ್ನಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಬುದ್ಧಿಯೂ ಸಹ ಏತ ಹಾಕಿ ನ್ಯಾಯದ ನೀರನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ದಾನ ಧರ್ಮದ ಕಾಲು ವೆ ಸದಾ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆ ರಾಜನ ಮೊಳಕೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಎಲೆಗಳಾಯಿತು. ಎಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಗುಣಗಳಿವೆಯೆಂದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕೃಪೆಯ ನೆರಳು ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೂ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗೂ ವಿವೇಕದ ಫಲ ಆಪಾರ. ಜ್ಞಾನದ ರಸ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಮರೆತು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ಸೇರಿದವೆಂದರೆ ಅದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದ ರೂಪಧರಿಸಿದಂತಿದೆ. ಅದರ ಅಂತರಾಳವೇ ಸಿಗದಂತಾಗಿದೆ. ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಕ್ಕಿಯೂ ಸಹ ಅಮಲೇರಿದ ಆನೆಯಂತೆ ಇದೆ. ಒಂಟಿಗಳು ತಮಗೆ ಉದ್ದನೆಯ ಹಾಗೂ ಎತ್ತರವಾದ ಕತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ರಾಶಿಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅಪಾರ ಕುದುರೆಗಳ ರೂಪ ಖರ್ಚಾಲ್ (ಸುಖ್ಯಾರ್ಬ್= ನೀರಿನ ಹಕ್ಕಿ)ರೀತಿಯಾಗಿವೆ. ಸೈನಿಕರು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಾಣ್ (ಹೆಣ್ಣು ಶಿಕಾರಿ ಹಕ್ಕಿ)ಹಾಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದರ್ವೇಷಿಯರು ಅವನ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮೋಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದರೆ. ಬೂದುಬೆಳವ ಹಕ್ಕಿ ಗಾಜಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವಹಾಗೆ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಗೆ ಕುಳಿತಿರುವರೆಂದರೆ ನೂರಿಯಾನರ(ಗೀತೆಯ ಒಂದು ಜಾತಿ) ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಗೀತೆಯ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತಿರುವರು. ಅವನ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಮೇಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶ ಹಾಗೂ ಆಲಬ್ಡ್? ಆಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಶಹರದಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಮರ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಮರದ ಸಭೆಯ ಸುವಾಸನೆ ನನಗೆ ತಗಲಿದೆ. ಹೀಗೆ ಗಾಳಿಯೂ ಶಾಹನ ವಿಜೃಂಭಣೆಯ ಕಥೆ ಹೇಳಿತು. ಇದನ್ನು ಪರ್ವತ ಮತ್ತು ಮರಗಳೆಲ್ಲ ಕಿವಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದುವು. ಗಾಳಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ. ಬುದ್ಧಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿತು. ನಡೆ, ಹೋಗಿ ಆ ಬಾದಶಾಹನ ಜಾಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಬರೋಣ. ಗಾಳಿ ಮರಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿತು. ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ವಿವೇಕವೇ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ.

ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬಾದಶಾಹನ ಶೃಂಗ ಸಭೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದನೋ ಆವಾಗಲಿಂದ ನನ್ನ ಮೈಗೆ ತುಸುವೂ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಬಾದಶಾಹ ಜರ್ಜಾ ಪನಾರವರ ತೋಟದಸಭೆಯ ಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿ ಕಾಡಿನ ಮರಗಳು ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೪೯೮ ರಿಂದ ೫೧೬ ವರೆಗೆ)

ಶಾಹನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮರಗಳಿಗೆ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಯಿತು. ಶಾಹನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಮೈಗೆ ವಿರಹ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ಎಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ಬಟ್ಟೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವು. ಹೂವುಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅದರ ತೋಟ್ಟು ಬೀಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತು, ಮೈ ಮೇಲೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ನಿಂತ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಕೈ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಡುಕ ಉಂಟಾಗಿ ಸುಸ್ತಾದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಹಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿ ಹೂವು ಕುಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ದೃಷ್ಟಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಮರಗಳ ಬನಪತಿರಾವೂ ಈ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿತು ಮರಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಮರೆತು ಹುಚ್ಚರ ಹಾಗೆ ನಿಂತಿವೆ. ಮೈ ಮೇಲೆ ಎಲೆಗಳ ಬಟ್ಟೆಯೂ ಸಹ ಚೇತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಟೊಂಗೆಯ ಕೈ ಕಾಲು ನಿಂತಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ನಡುಗುತ್ತಿವೆ. ಬಸಂತ್ ರಾವೂ [ವಸಂತ ಋತುರಾಜ] ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆದ. [ವೈದ್ಯ]ದುಂಬಿಯ ಗುಂಪು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದಿತು. ಮರಗಳ ನಾಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ಏನು ನೋವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ಬಂದು ತಿಳಿಸಿ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ದುಂಬಿಗಳು ಮತ್ತೆ ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಹಾರಿದವು. ಅವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋದುವು. ಹೀಗೆ ದುಂಬಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಹೋದುವು. ಎಲ್ಲ ಜಾಗದಲ್ಲೂ ಹೂವಿನಂತಹ ಮುಖಗಳು ಬಾಡಿದ್ದವು. ಟೊಂಗೆಗಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ದುಂಬಿಗಳು ನಾಡಿ ನೋಡಿದವು. ಎಲೆಗಳ ನರಗಳನ್ನು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ನೋವು ಎಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದವು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ದುಂಬಿಗಳು ಮರಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದುವು. ನಿಮಗೆ ಈ ನೋವು ಅನುರಾಗದ್ದೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಈ ನೋವಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಔಷಧಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಾಗಿದೆಯೋ ಅವನ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯ ಬೇಕು. ಶಾಹನ ದರ್ಶನ ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಓ ಮರಗಳೇ ನಿಮಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರದ ನೋವು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದ ನಂತರ ವೈದ್ಯ ದುಂಬಿಗಳು [ವಸಂತ] ರಾಯನ ಬಳಿ ಬಂದು ಹೇಳಿದುವು. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬಾದಶಾಹ ಇರುವನು. ಅವನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದರೆ ಎಲ್ಲ ಮರಗಳು ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನೋವಿನ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಬೇರೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅವನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದರೆ

ಮರಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ವಸಂತರಾಯನು ದುಂಬಿಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಿವಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಗೋವುಳ್ಳ ಬಾದಶಾಹನು ದಕ್ಷಿಣ ಪಥದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸುಂದರ ಗಿಡಗಳ ಬನದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಾನೆ.

ಬಾದಶಾಹನು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಮರಗಳೆಲ್ಲ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಸಂದರ್ಭದ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೫೧೧೨ ರಿಂದ ೫೧೪೬ ವರೆಗೆ)

ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿ ಕರೆದು, ಅವನಿಗೆ 'ಹಂಗಾಮ್ ಸೀರ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಯನು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಕೇಳಿದ. ಈಗ ಏನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು. ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಇಡೀ ದೇಶ ನಮ್ಮ ಬನ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ. ನೀನು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಗನೇ ನನಗೆ ಉಪಾಯ ಹೇಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಂದರ ಯುವ ಪ್ರಧಾನ ಹೇಳಿದ. ಹೇ ವಸಂತರಾಜನೇ, ಸೈನ್ಯವು ಮತ್ತೆ ಜೀವ ಪಡೆಯುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲ ಡಂಗೂರ ಹೊಡೆಯುವವರನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳು. ಕೋಗಿಲೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳು. ಅದು ಈ ಎಲ್ಲ ಬನ ದೇಶದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ಒಂಟಿಮರವಾಗಲಿ, ಮತ್ತೆ ದೊಡ್ಡ ಮರವಾಗಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಹೂವಿನ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹೆಸರು ಜಗದ್ಗುರು. ಬಿದ್ಯಾಪುರ (ಬಿಜಾಪುರ) ಅವನ ರಾಜಧಾನಿ. ಅವನು ಅಲ್ಲೇ ಇರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಬಾದಶಾಹನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಸಂತರಾವೊ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಗಿಡಮರಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಬನ್ನಿರಿ. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರದ ಟೊಂಗೆಗಳೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಹರ್ಷ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಕೆಲವು ಕೆಂಪಾದರೆ ಕೆಲವು ಹಳದಿಯಾದವು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬನದ ದೇಶದಿಂದ ಮರಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದವು. ಗಾಳಿಯು ವಾದ್ಯ ಊದತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಬಸಂತರಾವೊ ಬಂದು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಮರಗಳು, ಎಲ್ಲ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಟೊಂಗೆಯೂ ತನ್ನ ಹೂವಿನ ಬಾವುಟವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣದ, ಎಲ್ಲ ತರದ ಗುರಾಣಿಗಳು ತಂದಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರ ಟೊಂಗೆಗಳ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಹೇಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದರೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯದ ಸರ್ದಾರರ ಹಾಗೆ. ಮಾವಿನ ಮರ ಅವುಲೇರಿದ ಆನೆಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಚಲಿಸುವ ಆನೆ ತನ್ನ ಹೂವಿನ ಹಾಗಿರುವ ತಲೆ ಮತ್ತು ಕಿವಿ ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಿಡಿಕಾಯಿಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವೆಂದರೆ, ಆನೆಗೆ ಗೆಜ್ಜೆಗಳ ಮಾಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಡಗಿರುವ ಹೂಗಳ ರಸ, ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ಉದುರುತ್ತಿದೆ. ಲೋಟದಂತಹ

ಕಣ್ಣುಗಳು ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ತಾಳೆಮರದ ಹಾಗೆ ಅದರ ರೂಪ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂಟಿಗಳ ಸಾಲಿನಂತೆ ಹೊರಟವು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಮಾರ್(ಮಾವೊ) ಮರದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ವಸಂತ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯ ಮರಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಚೇತನ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮರಗಳಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಹಚ್ಚಿರುವುದು ವೀರನು ಸವಾರಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಲೆ ಮೇಲೆ ಭತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಂತೆ. ತೆಂಗಿನ ಮರ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಗೊಂಚಲು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕುಣಿಕೆ ಹಾಕಿದಂತಿದೆ. ಹಲಸಿನ ಮರ ಭೂಮಿಯು ಜೊತೆಗಾರ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಹಲಸಿನಹಣ್ಣು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹಚ್ಚಿದರೆ ಅದು ದೊಡ್ಡ ಬಟ್ಟಲು ಇಡುವ ವಾತ್ರೆಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅರಮನೆಯ ರಕ್ಷಕರು ರುಮಾಲನ್ನು ಹಾರಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಬಾಳಿಗಿಡದ ಎಲೆಗಳು ಅಲುಗಾಡಿದರೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಧ್ವಜ ಹಾರಿದರೆ ಹೇಗೆ ಅತಿಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವುದರಿಂದ ಖರ್ಜೂರದ ಮರಗಳು ತೂರಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹುಣಿಸೆ ಮರಗಳು ಕಾಲು ಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜಾಗೃತ ಕಬ್ಬಿಣದ ಚೂಪಾದ ಆಂಕಸಿನ ಹಾಗೆ ಅದರ ಹಣ್ಣು ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಗುಂಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರ್ವ ಮರಗಳು ನಡೆದವು. ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರೆ ಅದರ ಟೊಂಗೆಗಳು ಭತ್ತಿಗಳ ಹಾಗೆ ಅಲುಗಾಡುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಮರಗಳು ಎಲ್ಲಕಡೆಯಿಂದ ನಡೆದು ಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಹೋದವು. ಮರಗಳಿಂದ ಬೀಳುವ ಎಲೆಗಳು, ಗಾಳಿಯಿಂದ ಹಾರತೊಡಗಿದವು. ಕೆಲವು ಮರಗಳು ಸಿಡಿಮದ್ದನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದವು. ಗಾಳಿಬೀಸಿದಾಗ ದಾಳಿಂಬರೆಯ ಹೂಗಳು ಉದುರಿದವು. ದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಬಳ್ಳಿ ಚಪ್ಪರದಮೇಲೆ ರತ್ನಗಳ ಹಾಗೆ ಹರಡಿದೆ. ಸುತ್ತಿರುವ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಹೂವು ಉದುರುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಧ್ವಜದ ನೆರಳು ಬನದಲ್ಲಿ, ರಾತ್ರಿಯಾದಂತೆ ಚಂದ್ರ ಬೆಳಕಿನಂತಹ ಸಿಡಿಮದ್ದು ಹಾರತೊಡಗಿತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಬನ್ನತ್ ರಾವೊ ಹೊರಟನು. ಮರಗಳ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಮರಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿದವು.

ತನ್ನನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಾದಶಾಹ ಅಲಂ ಪನಾಹ್ ರವರ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ ಬಾದಶಾಹರವರು ಗೌರವ ವಸ್ತ್ರ ನೀಡಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶಂಸೆ
(ದ್ವಿಪದಿ ೫೧೪೮ ರಿಂದ ೫೧೯೯ ವರೆಗೆ)

ಬಾದಶಾಹ ಅಲಂ ಗಾಳಿ ಸೇವನೆ ಮಾಡಲು ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿ ಬನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರವೂ ಹೊಸ ರೂಪ ಧರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಸಂತರಾಯನು ಬಂದು ಇಳಿದ. ಬಾದಶಾಹರನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಭೇಟಿಮಾಡಿ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಐವತ್ತೆರಡು ಹೂಗಳ ಪರಿಮಳ ಧರಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರವೂ ಭೂಮಿಗೆ ತನ್ನ ತಲೆ ಬಾಗಿ ಬಂದವು. ವಸಂತರಾಯನು ಬಂದು ಬಾದಶಾಹರನ್ನು

ಆಲಂಗಿಸಿದ. ಆಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೂಪದ ಮರಗಳ ಸೈನ್ಯ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಬಾದಶಾಹನು ವಸಂತರಾಯನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ನಮ್ಮ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯವೊಡನೆ ಅತಿಥಿಯಾಗು,- ಎಂದು. ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಊಟದ ಹಾಸನು ಹಾಸಲಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಮಕ್ಕಲ್ ಹಾಗು ಚಿನ್ನದ ಸರಿಗಳಿಂದ ನೇಯ್ದು ಬಟ್ಟೆ ಹಾಸಲಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ತಂದರು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಸುಗಂಧ ಭರಿತ ನೀರು ತುಂಬಲಾಯಿತು. ರುಚಿನೋಡುವ ವಿವೇಕವುಳ್ಳ ಮಾಲಿಗಳು ಬಂದು ನೀರು ತುಂಬಿ ತಂದಿಟ್ಟು, ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಊಟ ಬಡಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಲಾಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು. ಎಲ್ಲ ಮರಗಳು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಊಟ ಮಾಡಿದವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರಕ್ಕೂ ಗೌರವ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಟೊಂಗೆ ರೇಷ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಧರಿಸಿದವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಳ ಹಾರಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿ ಮರಗಳು ಹೂಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಟೊಂಗೆ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪಾನ್ ಬೀಡ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡುವು. ತೋಟದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮರಗಳೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ನಿಂತವು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಚಿನ ಬಟ್ಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧ ತುಂಬಿ ಆಲಂಕರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕದಂ(ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸುಗಂಧ)ದಿಂದ ತುಂಬಲಾಗಿತ್ತು. ಮರಗಳ ಟೊಂಗೆಗಳ ನೆರಳು ಹೀಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಕೈಗಳಿಂದ ಕಾಸು ಚೆಲ್ಲಿದ ಹಾಗೆ. ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ ಅವು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದರೆ- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಆಲಾಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ತೊಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶದ ನೆರಳು ಬಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇದನ್ನು ಸೇರಿ ಸೂರ್ಯನ ರೂಪ ಧರಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭೂಮಿ ಕಣ್ಣಿನ ರೂಪದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಗಗನದ ಬಿಳುಪು, ಸೂರ್ಯನ ನೇತ್ರದಂತಿದೆ. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಬಣ್ಣ ಹಾಗು ಸುಗಂಧ ತುಂಬಿದೆ. ಆದರೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಲೆಗಳು ನೇತ್ರಗಳು ತುಂಬಿ ತೋರಾಡುತ್ತಿವೆ. ರೆಪ್ಪೆಗಳ ಕೊದಲು ಮರವಾಗಿ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿ ತಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆಗಳು ಅಲುಗಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯ ಮರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು. ಬಾದಶಾಹರು ಹೀಗೆ ಬನ್‌ಪತ್ ರಾಯನ ಆತಿಥ್ಯ ಮಾಡಿದರು

ಬಾದಶಾಹರವರು ವಸಂತನೊಡನೆ ವಿಚಾರವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿದರು, ನಾನು ಒಂದು ಕಡೆ ನನ್ನ ಕುಟುಂಬದವರ ಜೊತೆ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಮರಗಳು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆ

(ದ್ವಿಪದಿ ೫೬೭ ರಿಂದ ೫೮೯ ವರೆಗೆ)

ಬಾದಶಾಹನು ಬನ್‌ಪತ್ ರಾಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಓ ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಬಸಂತ್ ಆಟವನ್ನು ಆಡೋಣ. ಒಂದು ಕಡೆ ಓ ರಾಯ ನೀನು ಗಿಡಗಳ ಜೊತೆ ಸೇರು.

ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿಗಳು ಶೃಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬನ್‌ಪತ್ ರಾಯ ಬಾದಶಾಹನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಅದೇ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾನು ತಲೆ ಬಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಡೆ ಬಸಂತ್‌ರಾವೊ ಮರಗಳ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ ಆ ಕಡೆಗೆ ಬಾದಶಾಹ ರಾಣಿಯರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಆಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ. ಆದರೆ ಆ ರಾಣಿಗಳು ಮರಗಳ ರೂಪದಂತೆ ಕಾಣ ತೊಡಗಿದವು. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಮರಗಳು, ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಅಪರೂಪದ ಆಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಪರೂಪದ ಸುಂದರ ರೂಪತಾಳದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ತಾಳಿದಂಥ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತಂತಾಯಿತು. ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲೆಲ್ಲವೂ ಆಲಂಕಾರ ಮಾಡಿ ಶೃಂಗರಿಸಲಾಯಿತು. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮೈಗಳನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಜರಿಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮೈ ಮೇಲೆ ಹಳದಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಸುಂದರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಬನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಣ್ಣಗಳ ಮರಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿನ್ನದ ಮರದಲ್ಲಿ ರತ್ನವಿಚಿತ ಫಲ ಕುಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಆಭರಣಗಳು ಹೊಸ ಎಲೆಗಳಂತೆ ತನ್ನಿ ಆಧವಾ ಎಲೆ ಬೆರಳುಗಳು ಕುಂದನ್ ಟೊಂಗೆ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಉಂಗುರುಗಳು ರತ್ನದ ಹೂವುಗಳಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಎಲೆ ಮೇಲೆ ಹರಡಿತು. ಚಿನ್ನದ ತೋಳದಬಂದಿ ಜೊತೆಗೆ ತಾಯಿತಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆಂದರೆ ಚಿನ್ನದ ಮರದ ಟೊಂಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಗ್ಗಿನ ರೂಪದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ, ಎಲ್ಲ ಬಣ್ಣದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಜಾಗ ಮರೆತವು. ನವಿಲು ತನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಣ್ಣ ಧರಿಸಿ ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದೆ. ಗಿಣಿಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿದವನ ಮೂಗು ಸೇರಿದಂತಿದೆ. ಕೋಗಿಲೆಗಳು ಆದರದೇ ಆದಂತಹ ಕೂಗನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿವೆ. ದುಂಬಿಗಳು ಬಂದು ಹೂವಿನ ಮುಖಗಳ ಮೇಲೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕರಿ ಕೂದಲನ್ನು ಹರಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿವೆ. ಕೊರಳಿನ ಆಲಂಕಾರ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ, ಪಾರಿವಾಳವು ಕೂಡ ಮರೆತು ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸುಖ್ಯಾಬಿನ(ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕಿ) ಜೋಡಿಯಂತೆ ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವುದು. ಎರಡು ಸ್ತನಗಳ ಗುರುತು ರೂಪ ಧರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಳಲಿಕೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಹಂಸಗಳ ನಡುವೆ ಕಮಲದ ಕಾಲು ಇಡುವಹಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ನಾರಿಯರೆಲ್ಲ ಬಟ್ಟೆಧರಿಸಿ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಂಜರಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಣಿಗಳನ್ನು ಆಲಂಕರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾದಶಾಹ ಮದನನ ರೂಪಧರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ನಾರಿಯರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಸಂತ್ ಆಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕ, ಮೃತ್ಯು ಲೋಕ ಪಾತಾಳ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಐವತ್ತೆರಡು ತರದ ಸುಗಂಧ ತುಂಬಿತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ

ಬಾದಶಾಹರು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಬಸಂತ ಆಡಿ, ಎಲ್ಲ ದಿನವೂ ನೌರೋಜ್(ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ) ದಿನದ ರೀತಿ ರಿವಾಜ್ (ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು) ಆಚರಿಸಿದರು.

ವಸಂತ ಋತುವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಬಾದಶಾಹ ಆಲಂ ಪನಾಹ್ ಛೋಗವಿಲಾಸ ಮಾಡಿದನು. ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವವನ್ನು ತಾನೆ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಆತಿಥ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಂಸೆ (ದ್ವಿಪದಿ ೩೯೦ ರಿಂದ ೬೦೯ ವರೆಗೆ)

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಾದಶಾಹ ನೌರೋಜ್ ಆಡಿ ಬಂದು ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವದ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು.

ಈಗ ನಾನು ಬಾದಶಾಹನ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಹೊಸ ಚಂದ್ರನ ದಿನ ಆತಿಥ್ಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಹೊಸ ಚಂದ್ರನ ದಿನ ಆನಂದ ತರುವ ಇಂತಹ ಬಾದಶಹನನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲೂ ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ ಕೇಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಾದಶಹನ ಆಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶ, ದ್ವೀಪ, ಪಟ್ಟಣ ಹಾಗೂ ಮನೆ, ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಷ್ಟು ಬಿಡ್ಯಾವಂತರಿಂದಾದರೂ ಆವರಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಬಾದಶಾಹನ ದರ್ಬಾರಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗಬೇಕು. ಆರಮನೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಭಜ್ಜೆ ಕೆಳಗೆಲ್ಲ ಮಂಟಪಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಎತ್ತರವಾದ ಆರಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮಂಟಪ ಸೇರಿ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿತೆಂದರೆ, ಗಗನದ ಕೆಳಗೆ ಮೋಡಗಳು ಆವರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಎತ್ತರವಾದ ಮಂಟಪಗಳು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿವೆಯೆಂದರೆ, ಅವು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಗಳು ಗಗನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉರುಳುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೇಣದಬತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಎಂತಹ ರೂಪ ಆರಳಿಸಿತೆಂದರೆ, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಜ್ಯೋತಿ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬುಕಾ(ಚಿನ್ನದ ಧೂಳು) ಮತ್ತು ಕಸ್ತೂರಿ ಹರಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಧೂಳು ಹಗಲು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ಚಿನ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ಮಂಟಪಗಳ ಕೆಳಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಕಲಾವಿದರು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಜನ ಬಂದರು. ಶಾಹಿ ಸಂಗೀತಗಾರರೆಲ್ಲ ಆನಂದದ ಸಂಗೀತ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು ನಗಾರಿ ಮತ್ತು ತಬಲದ ಜೋಡಿ ತುಂಬ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ನಾದ ಗಗನದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಇಡೀಜಗತ್ತಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ನಗಾರಿಗಳ ಜೋಡಣೆ, ಭೂಮಿ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ತಳಕು ಮಾಡಿ ಇಡುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ತರದ ಬಣ್ಣಗಳ ಕೋಲುಗಳು ನಗಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು ಮೂಡಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಾದಶಾಹನ ದರ್ಬಾರಿನ ಆನಂದ ಮೂಡಿತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಗಾಯನ ಜೋಡಿಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಗಾಯಕರು ಬಂದು

ಸೇರಿ ನೌರಸ್ ಮತ್ತು ಬುಧ್ ಪ್ರಕಾಶ ಮನತುಂಬಿ ಹಾಡಿದರು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ನರ್ತಕಿಯರು ಕೈಮದ್ದಳೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನೌರಸ್ ಶಾಹ (ಇಮ್ಮಡಿ ಇಬ್ರಾಹಿಮನ ಬಿರುದು)ನ ಸ್ನೇಹಿತ ಆನಂದ ನುಡಿದನು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ, ಎಲ್ಲ ರೂಪದವರೆಲ್ಲರೂ ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಂತರು. ಎಲ್ಲ ದೇಶದವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಾಹ್ಯ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ, ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಸಿದರು.

ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ನರ್ತಕಿಯರು ಸೇರಿದ ಪ್ರತಂಸೆಯಲ್ಲಿ (ದ್ವಿಪದಿ ೬೧೦ ರಿಂದ ೬೮೬ ವರೆಗೆ)

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಕೂದಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೈತಲೆಯನ್ನು ಸೀಳಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಒರೆಗಳಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಗೆರೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಕರಿ ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜರಿಯಿ ದಾರ ಬಂದರೆ ಹೇಗೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

ಜಡೆ/ತುರುವಿನ ಪ್ರತಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ತುರುವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದು ಈ ರೀತಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಬಂಗಾರದ ಸರೈ ಮರದ ಮೇಲೆ ನವಿಲು ಕುಳಿತುರುವ ಹಾಗೆ ಅಥವಾ ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ದನೆಯ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕೋಗಿಲೆ ಕುಳಿತ ಹಾಗೆ ಕೆಂಪು ಹರಳಿನ ಹೂವು ಕೊಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಹಾಗೆ.

ಗುಂಗುರು ಕೂದಲಿನ ಪ್ರತಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಜಡೆ ಹೆಣೆದು ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ, ಚಿನ್ನದ ತುಂಡು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕುಬಿಟ್ಟರೆ ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ ಅಥವಾ ಚಿನ್ನದ ತುಂಡು ಕರಿ ನಾಗರಹಾವಿನ ಮೇಲೆ ಏರಿದಂತೆ ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಅದರ ತಲೆ ಹೆಡೆ ಹಿಡಿದ ಹಾಗೆ, ಮತ್ಯಾರೋ ಜಡಿತ ತಲೆಯ ಅಭರಣ ತಲೆ ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವಳು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಕಸ್ತೂರಿಯ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ರತ್ನ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಅಥವಾ ರಾತ್ರಿಯ ಕೊಳಡಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೀಪ ತಂದಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಹೂವು ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.

ರತ್ನ ಖಚಿತ ಸೊಸಲಾಭರಣ ಮತ್ತು ಹಣೆಯ ಪ್ರತಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ರತ್ನ ಖಚಿತ ತಿಲಕ ಹಣೆ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿರುವಳು. ಬೆಳ್ಳಿಯೇ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವ ಹಾಗೆ; ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಮಿಂಚು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು ಶಖೆಯ ಗುರುತಂತೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬೆವರಿನ ಹನಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕಸ್ತೂರಿ ಮತ್ತು ತಿಲಕ(ಹಣೆ ಮೇಲೆ ಇಡುವ ಕೇಸರಿ ಅಥವಾ ಕರಿ ತಿಲಕ)ದ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಕಸ್ತೂರಿಯ ತಿಲಕ ಹಣೆ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಬಂದರೆ, ಚಂದ್ರನ ಮಧ್ಯೆ ಕರಿ ಮಚ್ಚೆ ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಆ ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕದಿಂದ ಇದ್ದ ಹಾಗೆಂದು ತಿಳಿ. ಅದು ಕಣ್ಣಿನ ಎರಡು ಕಮಲದ ಮಧ್ಯೆ ನರ್ತಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಬುಲಾಖಿ(ಮೂಗಿನ ಆಭರಣ)ದ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮುತ್ತಿನ ಬುಲಾಖಿ ಮೂಗಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಅದು ಅಲುಗಾಡಿದರೆ ಚೆನ್ನದ ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪಾದರಸ ಉರುಳುವಂತೆ ಅಥವಾ ಮೂಗು ದೀಪ ಇರುವ ಹಾಗೆ ಮತ್ತು ಮುಖ ಅದರ ಜ್ಯೋತಿ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಬುಲಾಖಿನಿಂದ ಹೂವು ಉದುರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕಣ್ಣಿನ ಕಾಡಿಗೆಯ ರೇಖೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿರುವುದು, ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೆ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಅಥವಾ ಕಣ್ಣಿನ ಕುದುರೆ ಮೇಲೆ ಎರಡು ನೇತ್ರಗಳು ಸವಾರಿ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಆ ಚಂಚಲ ನಯನಗಳು ತಿರುಗಿದರೆ ನೋಡಿದವನ ಪ್ರಾಣ ಹಾರುವುದು.

ಕಿವಿಯ ಆಭರಣದ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಖಚಿತ ಖೊಂಟಿ(ಕಿವಿಯ ಆಭರಣ)ಧರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಚಂದ್ರ ಕುಳಿತು ಎರಡು ಸೂರ್ಯಚಕ್ರ ತಂದಿದೆ. ಅಥವಾ ಹೂವಾಡಿ ಕೂದಲು (ಮಕ್ಕಳ ಕೂದಲನ್ನು ಹೂಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ) ಮೋಡಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿವೆ. ಎರಡು ಮುತ್ತುಗಳು ಸೇರಿ ಸಿತಾರಿನ ಚೌಕ ಎಳೆದ ಹಾಗೆ

ತುಟಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಂಪನೆ ಎಲೆಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ತುಟಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪನೆ ಹಚ್ಚಿದೆ. ಅದು ಹೇಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಕಮಲದ ಪಕಳಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿ ಅಥವಾ ಜಾಸೂನ್ (ಗ್ಲಾಜ್, ಜಾವ [ಫಾಬ್]) ಆರೆಆರಳಿರುವ ಹೂವು ತಂದ ಹಾಗೆ, ಕರ್ಪೂರದ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಮುತ್ತು ಇಟ್ಟು ತಂದಿದೆ.

ಕರಿ ಬಣ್ಣದ ಹಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಕರಿ ಹಲ್ಲು, ಹೀಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಮಲದ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ದುಂಬಿಗಳ ಸಾಲು ಅಡಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಅಥವಾ ನೀಲಮಣಿ ದಂತದ ಪ್ರಕಾಶ ಬಣ್ಣ ಉದುರುತ್ತಿದೆ. ಸುಂದರವಾದ ರತ್ನ ಲೋಟಗಳು ತುಂಬುತ್ತಿವೆ.

ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ ತೊಟ್ಟಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದ ಎಳೆ ತೊಟ್ಟಿರುವಳು. ರತ್ನಖಚಿತ ಮಾರಣಿಕ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವಂತಹ ಅದು ಮಧ್ಯದಿಂದ ರುಮಾಲು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅನೆ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ತನ್ನ ಸೊಂಡಿಲು ತಂದು ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆ, ಅಥವಾ ಒಂದು ಕುಂಡ ನೀರು ಕುಡಿದು ಮೈ ಮೇಲೆ ಎರಚಿದ ನೀರಿನ ಧಾರ, ಅದರ ಹನಿಗಳು ಮುತ್ತುಗಳಾಗಿ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಹಾರವಾಗಿದೆ.

ಕೈ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿರುವ ಲಟ್ಟನ್‌ಗಳ(ತೂಗಾಡುವ ಆಭರಣ) ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಕರಿ ಲಟ್ಟನ್‌ಗಳನ್ನು ಕುಣಿಗಳ ಹಾಗೆ ತೊಟ್ಟು ಅದು ಕಮಲದ ಹೂ ಮೇಲೆ ದುಂಬಿ ಬಂದು ತಂಗುವ ಹಾಗೆ ಅಥವಾ ಪಕಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಳುಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕೆಂಪು ರತ್ನ ಮೆಹಂದಿಯ ಹಾಗೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ತನಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ತನ್ನ ಏರು ಯೌವನದ ರೂಪಲಾವಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವಳು. ಸುಂದರವಾದ ನೀರಿನ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಮಲಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಎದೆ ವ್ಯಾಮೋಹದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಹೂವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಮೊಹರು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಸೊಂಟ ಮತ್ತು ಟೊಂಕ ಪಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಎದೆ ಮಧ್ಯ ಭಾಗ ಚಂದವಿದ್ದರೆ, ಎಲ್ಲೂ ಸಹ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೊಂಟದ ಗುರುತೇ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಆ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಜರಿಯಟೊಂಕ ಪಟ್ಟಿಯೇ ಇಲ್ಲದಂತಿದೆ. ಒಂದು ಕೂದಲಿಗೆ ಚೂರು ಚೂರು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಕಾಲಿನ ಮೀನುವಿಂಡ ಮತ್ತು ನಡಿಯುವಿಕೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ದಪ್ಪ ತೊಡೆಯುಳ್ಳವಳು ಬಂದು ನಿಂತಿರುವಳು. ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ತಲೆ ಮೇಲಿನ ಕುಂಭಸ್ಥಳ ಎರಡು ಕಡೆ ಜಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಇದ್ದಹಾಗೆ. ಅಥವಾ ಬಾಳೆ ಮರದ ಬೊಡ್ಡೆ/ಬೇರು ತಳತಳಕವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ತಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಮಲದ ಹೂಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಮನಮೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಕಾಲು ಮತ್ತು ಗೆಚ್ಚಿಯ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಕಾಲಿಗೆ ಗೆಚ್ಚಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ ರೂಪ ಹೀಗಿದೆ. ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅವುಗಳ ನಾದ ಕೇಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ದುಂಬಿಗಳ ಹಾರವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಮಲದಂತಹ ಕಾಲು ಹೇಗೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೇ ಶಬ್ದವೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ನರ್ತಕಿಯರ ನೃತ್ಯದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧಭರಿತವಾದ ಪ್ರಶಂಸೆ

ಮತ್ಯಾರೋ ಚಂದನ, ಮತ್ಯಾರೋ ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಮತ್ಯಾರೋ ಪನ್ನಂಬರ, ಮತ್ಯಾರೋ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೇಸರಿ, ಮತ್ಯಾರೋ ಎಣ್ಣೆ ಅಥವಾ ಸುಗಂಧ ಮರಿಮಳ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಗಂಧಭರಿತ ಗಾಳಿಯಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ಯಾರೋ ಹೂವುಗಳನ್ನೇ ಅಭರಣವಾಗಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವೇದಿಕೆ ಎಲ್ಲ ಸುಗಂಧ ತುಂಬಿದಂತಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವಿಧ ಅಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಂದ್ರನ ಗುಂಪು ತಮ್ಮ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅಥವಾ ಬಾದಶಾಹರು ಬಂದು ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನ ಸೈನ್ಯ ಸೇರಿಸಿ ಬಂದು ವೇದಿಕೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಬಂದು ನರ್ತಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಒಳ್ಳೆ ಕಲಾವಿದರು. ಕೆಲವರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಸ್ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ ಅಲಾಪಿಸಿದರು. ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಚಂದ್ರಕೋಗಿಲೆ ಉಲಿದಂತೆ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಕೂಗಿದರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತಂಬೂರಿ ಹಿಡಿದು ಸುರ್ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಅದು ನಾಗರಹಾವಿನ ಹಾಗೆ ಹೆಡೆ ತೆಗೆದು ಭುಸ್ ಎಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡಿತು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಎರಡು ಕೈಯಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸಿ ತಾಳ ಹಾಕಿದ. ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಕುಳಿತಂತೆ ಬಂದರು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಂತಿಯ ಮತ್ತು ಚರ್ಮದ ವಾದ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಭೇದ ತುಂಬಿದವು. ಲೋಹದ ವಾದ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಶ್ರ(ಗಾಳಿ ತುಂಬಿದ ವಾದ್ಯ) ನಾಲ್ಕು ಸೇರಿ ತನ್ನ ಕೆಲೆ ತೋರಿತು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾಮಿನಿ(ಮಿಂಚು) ಸಹ ತನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಆದರ ಉಪಮೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಯಾಮಿನಿಯಾಗಲಿ ಮೋಡವೇ ಆಗಲಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಾಹನ ಮರೆ ಹಿಡಿದು ಚಂದ್ರ ಬಂದಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಓಡಿಬಂದು ಹೊರಬಿದ್ದು ಮಿಂಚಿನ ಬೆಳಕು ಗಗನವೇ ಹಡೆದಂತೆ ಮಿಂಚಿ ವೇದಿಕೆಯ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತವು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಹೂವು ಹಿಡಿದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೊಗಸೆಯಂತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಆ ಹೂಗಳು ಪ್ರಶಂಸೆ ದ್ವಿಪದಿ ಹಾಡಿದವು. ಕಮಲದ ಮನೆ ಮೇಲೆ ಮಿಂಚುಹುಳುಗಳು ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿ ಹಾರುವ ಹಾಗೆ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಅಲಾಪ(ಸ್ವರ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಹಾಡುವುದು)ವಿರಿದವು. ಎದೆ ಮತ್ತು ಹೊಕ್ಕಳು ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ಸ್ವರ ಹೊರಡಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೂ ಸಂಗೀತದ ಏಳು ಸ್ವರಗಳು ಕೇಳಿ ಬಂದವು. ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸ್ವರತಿಗಳ ಸಂಘವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸ್ವರ ಸಂಯೋಜನೆ ರಾಗ ತೋರಿದರು. ಮುಖತ್ತಾದ ರಾಗೀಣಿಗಳು ಆರು ರಾಗದಿಂದ ಕೂಡಿಸಿ ಹೀಗೆ ರಾಗ ಮತ್ತು ರಾಗೀಣಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಕೂಡಿಸಿ ಮೊದಲು ರಾಗದ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಲಯ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಮತ್ತು ಲಯದ ಭೇದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟು ದೊರತ್, ಲಘು, ಗುರು, ಪಲತ್ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಂದೇ ಮಾಡಿ ಗುರೂಜಿಯೂ ಸಹ ಬಂಗಾಲಿ ಭಾವ(ನೃತ್ಯದ ಒಂದು ಶೈಲಿ) ತೋರಿದರು. ಈ

ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ತೋರಿದರು. ಶಾಲ ಮಂಡಲ(ಒಂದು ರೀತಿ ವಾದ್ಯ) ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ಕಲೆ ಹಿಡಿದು, ಅದು ಹೇಗೆ ಸಮತೂಕವಾಯಿತೆಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಅಡ್ಡಿ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬರಸ(ಸಂಗೀತದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ) ಮತ್ತು ನಿಯಮ ಎರಡು ತೋರಿದವು. ಅಂಗ, ಕರ್ಪೂ(ಸಂಗೀತದ ಒಂದು ಪಾರಿಭಾಷಿಕ) ಇವು ಎರಡರ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನ ನೀಡಿದರು ಸ್ವರ ಭೇದಗಳ ಅರವತ್ತನಾಲ್ಕು ಯಾವ ಹಸ್ತಕದ ಭಂದವಿದೆಯೋ ಏಳು ಗತ್ತುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅದರ ಕಮೂಚಿತವೂ? ಸಹ ಹೇಗೆಂದು ತೋರಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ಬಹಳ ದೂರದವರೆಗೆ ಸಹಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ರಂಭಿಯೂ ಸಹ ಇಂದ್ರನ ಜೊತೆ ಕಷ್ಟಸಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ಪ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು ತರಪ ಹಾಕಿ ಬಂದರೆ ಮಿಂಚಿನ ಬೆಳಕಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರೂ ಸಹ ಈ ರೀತಿ ಸುತ್ತು ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರ ಸಭೆಯವರೆಲ್ಲ ಸೋತು ಹೋದರು. ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಬಾದಶಾಹನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಮ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ? ರತ್ನ ಮತ್ತು ಗಾಜಿನಪಟಕ ಎರಡನ್ನೂ ಸಹ ಹೇಗೆ ಸರಿಸಮ ಮಾಡುವುದು? ಇಂದ್ರ ಎಲ್ಲೋ ಅಡಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಾದಶಾಹನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸುವವನಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದ್ರನೇನೂ ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾದಶಾಹನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಬಾದಶಾಹ ಕೂಲಂಕುಶವಾಗಿ ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದ್ರನ ಬಳಿ ಒಂದು ಆನೆಯಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದರೆ ಬಾದಶಾಹನ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಹದು ಸಾವಿರಾರು ಇವೆ. ಜನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಕಣ್ಣುಗಳಿವೆ ಎಂದು. ಆದರೆ ಬಾದಶಾಹನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಣ್ಣುಗಳೆಂದರೆ ಅವನ್ನು ಎಣಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರನೇನೂ ಒಂದು ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಬಿದ್ಯಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹದು ಅರವತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಇವೆ. ಇಂದ್ರ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ. ಬಾದಶಾಹನ ನೌರಸ್ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಳ ರಾಶಿಗಳೇ ಅಲಂಕರಿಸಿವೆ. ಇಂದ್ರನ ಬಳಿ ಇಬ್ಬರು ಗಾಯಕಿಯರು. ನಾರದ್ ಮುನಿಯ ವಾದ್ಯವಿದೆ. ಬಾದಶಾಹನ ಬಳಿ ಅಂತಹ ಗಾಯಕಿಯರು ಒಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಂದ್ರನ ಬಳಿ ಒಬ್ಬಳು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ನರ್ತಕಿ ರಂಭೆ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅಂತಹ ಲಕ್ಷಾಂತರ ನರ್ತಕಿಯರು ಬಾದಶಾಹನ ದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ನರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಬಾದಶಾಹರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಮ ಸಮ ಮಾಡಲಿ? ಗಗನ ಮತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸೇರಿಸಲಿ? ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಅತಿಥ್ಯದ ಉತ್ಸವ ಜರುಗಿತು. ಸಭೆ ಹೇಗೆ ಜರುಗಿತೆಂದು ಹೇಳಲು ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಾಹನು ತನ್ನ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವ ಹಣವು, ಇತರ ರಾಜರಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಜೀವನವೆಲ್ಲ ಅಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸದಾ ಕಾಲ ನೀನು ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದ ಪ್ರತಿ ಮಾಸ ಹೀಗೆ ಎಣಿಸಲಾಗುವುದು. ನಿಮಿಷ ತಿಂಗಳ ಹಾಗೆ ವರ್ಷ ಕ್ಷಣದಂತಾಗಲಿ. ಅರವತ್ತು ಕ್ಷಣಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದೇ

ಒಂದು ಎಂದು ಎಣಿಸಿ ದಿನಗಳು ಅರವತ್ತು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಎಂದು ನಿಂತಿವೆ. ಐವತ್ತು ನೂರು ವರ್ಷ ಬಾದಶಾಹ ನೀನು ಹೀಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳು.

ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮಾ ಪುಸ್ತಕದ ಮುಕ್ತಾಯದ ದಿನಾಂಕಗಳ ಸನ್ ತಹೂರ್ ೧೦೧೨ (ದ್ವಿಪದಿ ೬೮೭ ರಿಂದ ೭೧೩ ವರೆಗೆ)

ಓ ಅಬ್ದುಲ್! ನೀನು ಬಾದಶಾಹನ ಎಷ್ಟೊಂದು ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವೆ? ಅದು ಇಡೀ ಭೂಮಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಬಾದಶಾಹನ ಗುಣಗಾನ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ಹಾಗೆ. ಅದು ತ್ರಿಲೋಕವೆಲ್ಲ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದು ಆಕಾಶವೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ಮೇಘ ಧಾರೆಯಾಗಿ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿದೆ. ಅದು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಕವಚಿಪ್ಪಿನ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಮುತ್ತಿನ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಬಿಳಿಯಾಗಿದೆ. ಸಮುದ್ರವು ಹಾಲಿನಂತಹ ಬಿಳುಪು ಬಣ್ಣದ ಹಾಗೆ, ಅದೇ ರೂಪದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧತೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಹರಡಿ ವಾಸುಕಿಯ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣ ಕರನೆ ಆಯಿತು. ಪೃಥ್ವಿಯ ರೂಪವೆಲ್ಲ ಅದೇ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ತುಂಬಿದೆ. ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಹೂಗಳೆಲ್ಲ ಬಿಳಿಯಾಗಿರುವುದು. ಆದರೆ ನೆರಳು ಬಿದ್ದು, ಬಾದಶಾಹನ ಗುಣಗಳ ಇಂತಹ ಕಥೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದಿರಾ? ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಗುರುತನ್ನು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಕೇಳಿ ಇರಲಾರದೇ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಹೇಳಿದ. ನೀನು ಬೇಗನೆ ಆ ಬಾದಶಾಹನ್ನು ನನಗೆ ಭೇಟಿಮಾಡಿಸು ಎಂದ. ವಿವೇಕ ಹೇಳಿತು, ಮನಸ್ಸೇ ನೀನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಇರು. ನನಗೆ ನಾಲಿಗೆ ಎಂಬ ಹಸರಿನವನು ಒಬ್ಬ ಮಿತ್ರ ಇರುವನು. ನಾಲಿಗೆಯೇ ವಿವೇಕದ ಖಜಾನೆಯ ಜಾವಿ ಎಂದು ತಿಳಿ. ರತ್ನದಂತಹ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಗುಣದೋಷ ಪರೀಕ್ಷಕ ಎಂತೆ ಕಿವಿ ಹೇಳದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೇಳದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಮಾತೂ ಸಹ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡು ಬಾಣದ ಚಿನ್ನ ನಿರ್ಮಲ ಅವರಂಜಿ ಅಂತೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲದೆ ಧೂಪದ ಸುವಾಸನೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಟು ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ಫಂಟಿ ಬಾರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಿವೇಕ ಸೇರಿ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದವು. ಮಾತನಾಡದಿದ್ದರೆ ಹತ್ತು ಗುರುತುಗಳು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿ ಹೋಗಿ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಕರೆ ತಂದಿತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿ ಬಾದಶಾಹನ ಗುಣಗಾನದ ಪ್ರಶಂಸೆ ಕಥೆ ಎಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಯು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿತು. ನಾಲಿಗೆಯು ಬಾದಶಾಹನ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಕಿವಿಕೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ. ವಿವೇಕನೇ ನನ್ನ ಮಾತೆಲ್ಲ ಮಾಡುವನು ನಾನು ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮಾತು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದು ಹನಿ. ಆದರೆ ಶಾಹನ ಬಳಿ ಸಮುದ್ರವೇ ಇದೆ. ಆ ಹನಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೆಂದು ಯಾರೂ ನೋಡಲಾರರು. ಬಾದಶಾಹನ ಗುಣಗಾನ ಬೆಟ್ಟದ ಹಾಗೆ ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಮಾತು ಇರುವೆಯ ಹಾಗೆ ಅದು ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಆದರೂ ಸಹ ಇರುವೆಗೆ ಇದು ಇಷ್ಟವಾಗಿ ಬಾದಶಾಹನ ಗುಣಗಾನದ ಪರ್ವತದ ಬಳಿ

ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬಾದಶಾಹನ ಗುಣವು ರತ್ನದ ಸಮಾನವಿದೆ. ಹರಳು ಅದರ ಬಳಿ ಬಂದು ತನ್ನನೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನವ ರತ್ನಗಳು ಖಚಿತ ಕುಳಿತವು. ಪಚ್ಚಿ ಮಾರಣಕ್ಕಿಂದ ಅಧಿಕ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವಂತಹದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಾಹನ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮಾತು ದ್ವಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧ ಮತ್ತು ಹೂವು ಹೇಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಈ ಹೂವುಗಳು ಬಾಡಿಕೋಗಿ ಕೊಳೆತು ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ. ಪ್ರಪಂಚದ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಸುಗಂಧ ಭರಿತವಿರಲಿ. ಮಾತಿನ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಇಬ್ರಾಹೀಮ್ ನಾಮಾ ಸಾವಿರದ ಮೇಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದನ್ನು ಮುಗಿಸಿದೆ. ಓ ದೇವರೇ ನೀನು ಅಬ್ದುಲ್ ಈ ದ್ವಿಪದಿಗಳನ್ನು ಹೂವು ಮಾಡು. ದುಂಬಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಹೃದಯ ಮೆಚ್ಚುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡು.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. (ಈ ದ್ವಿಪದಿ "ಸ" ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. "ಆ" ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕೇವಲ ಮೊದಲನೆ ಪಂಕ್ತಿ ಇದೆ)
- ೨* ಭಾವಾರ್ಥ: ಅರಳಿದಹೂವಿನ ಕಾಲವಕಾಶ ಕೇವಲ ಸೊಲ್ಪ ಸಮಯದು ಅಂದರೆ ಅವನ ಅಸ್ಥಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಅರಳಿದ ಹೂವುಗಳದ್ದಹಾಗೆ ಅವರಿಂದ ಬಾದಶಾಹನು ದುಂಬಿಯಹಾಗೆ ಮಾತಿನ ರಸಗೋರಿ ಅರಳಿರುವ ಮೊಗ್ಗು ಅಂದರೆ ಹೊಸಕವಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
೩. (೧. ಬಾಸೂಕ= ಹಿಂದು ದೇವಮಾಲೆಯಂತೆ ಎಂಟು ನಾಗರಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ನಾಗರಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪೃಥ್ವಿ ನಿಂತಿದೆ. ೨. ಕುಂಡಲ ಫಾಲ್ಗುಣೋದಯವು= ವೃತ್ತಾಂತವೆಂದರೆ ಹಾವಿಗೆ ಕಿವಿಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅಬ್ದುಲ್ "ಭುಷಾ ಕಾನ್ ಆಂಬಿಯೋ ಮೆ" ಎಂದು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ)
೪. (ಮೇಲಿನ ಪಂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರುವನು ಉದಾಹರಣೆ ಬೋರ್, ಕಮಿತ್, ಗರ್ಜೆ, ಕರನ್ನೆಕ್, ನಖರೆ, ಜರ್ವೆ, ಹಾಂಸ್ಲಿ, ಅಬ್ಲಖಿ, ಮಸ್ಲೆಕಿ, ದಿನಾರ, ಕಬೂತ್, ಮುಷ್ಲಿ, ಎಫ್ಫೆ, ಲಾಸಾಯಿ= ಲಾಸ ಟಿಪಟಿನ ರಾಜಧಾನಿ, ಇಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟದ ಕುದುರೆ, ಅರಬಿ, ಕೆಫ್ (ಗುಜಾತ್) ಪ್ರಾಂತ್ಯ ದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕುದುರೆಗಳು.
೫. (ದ್ವಿಪದಿ ೪೭೬, ದ್ವಿಪದಿ ೩೭೫ ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ, ಅದು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇದೆ)
[ಜೆಠಾ ಥೀಫ್ ಖಿದಾ ನೆ ಹಮನ್ ಕೊ ನವಾವೊ (೩೭೫) ಭಗವಂತ ನಮನು ಶೃಷ್ಟಿಸಿದ ದಿನದಿಂದಲೂ ನ ಯು ಬಾಸ್ ಖಿಷ್ಠು ಕರ್ಥೀ ಯೂಫ ದಿವಾವೊ ಈ ರೀತಿಯ ಪರಿಮಳ ನಮಗೆಲ್ಲೂ ನೋಡಲೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ]
೬. ಇಲ್ಲಿಂದ ಕವಿ ಶಾಹಿ ಮರದ ವಿಶೇಷ ಉಪಮೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ, ಆ ಮರದ ಹೂವು ಹಣ್ಣು, ಮತ್ತು ಅದರ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಅಸರೆ ಪಡೆದಿರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ)